

เอกสารประกอบการสัมมนา

เรื่อง

“บทเรียนจากรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
ต่อการปฏิรูปการเมืองไทย”

จัดทำโดย

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์
ร่วมกับ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์
และสิ่งแวดล้อม

วันพุธที่ 5 มีนาคม 2540

ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกต กรุงเทพฯ

เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ

เรื่อง

**“บทเรียนจากรัฐธรรมนูญต่างประเทศ
ต่อการปฏิรูปการเมืองไทย”**

จัดโดย

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขานิติศาสตร์

ร่วมกับ

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

วันพุธที่ 5 มีนาคม 2540

ณ โรงแรมอมารี วอเตอร์เกท กรุงเทพฯ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961117961

สารบัญ

	หน้า
สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ	
- ประเทศสเปน	1 - 13
- ประเทศอิตาลี	1 - 10
- ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน	1 - 18
- ประเทศฝรั่งเศส	1 - 9
- ประเทศมาเลเซีย	1 - 5
- ประเทศอินเดีย	1 - 12
- ประเทศเกาหลี	1 - 6
- ประเทศญี่ปุ่น	1 - 6

ภาคผนวก

- รายงานคณะกรรมการสภาพัฒน์แห่งชาติ สาขานิติศาสตร์
- รายงานคณะอนุกรรมการจัดแปลรัฐธรรมนูญนานาชาติจากต้นฉบับภาษาประจำชาติ

สรุปลสารสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ประเทศ สเปน

โดย

ดร.สันศักดิ์ ศะศิวิณิช

บทเรียนจากรัฐธรรมนูญต่างประเทศต่อการปฏิรูปการเมืองไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสเปน อ.ศ. ๑๗

บทนำ

สเปนเป็นประเทศในกลุ่มยุโรปตะวันตก ที่มีลักษณะประจำชาติคล้ายคลึงกับของไทยอยู่หลายประการ ที่สำคัญคือ เป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์เป็นประมุข

ทางภูมิศาสตร์ สเปนตั้งอยู่ตอนใต้สุดของทวีปยุโรป อากาศหนาวน้อยที่สุดพื้นที่ส่วนใหญ่แห้งแล้ง บางส่วนในบางฤดูกาลมีอากาศร้อนมาก พื้นที่ทำการเกษตรได้ดีแต่ขาดทรัพยากรธรรมชาติ

สังคม มีประชากร ๓.๖ ล้านคน ชาวสเปนมีนิสัยแบบคนละติน ชอบสนุก ใช้ชีวิตตามสบาย ถูศาสนาคริสต์ นิกายแคทอลิก เคยเคร่งศาสนา แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนไปมากแล้ว วิถีชีวิตกำลังดำเนินไปตามทางวัตถุนิยม

เศรษฐกิจ เนื่องจากมีอากาศอบอุ่นและมีวัฒนธรรมหลากหลาย จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่นำรายได้เข้าประเทศมากที่สุด แต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมากกว่าจำนวนประชากร (๔๓.๒ ล้านคน) อาชีพทั่วไปคือการเกษตร ผลผลิตทางเกษตรของสเปนมีส่วนเกินเพื่อส่งออกได้ การประมงอยู่ในเกณฑ์ดี อุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงหนึ่งที่ผ่านมา แต่ในระยะนี้กำลังเริ่มมีปัญหาและชะลอตัว

เศรษฐกิจเจริญเติบโตเร็วมาก เพราะมีการลงทุนจากต่างชาติสูงมาก แต่ชาวสเปนมีส่วนร่วมในการลงทุนน้อย การที่ชาวสเปนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อย เมื่อคิดเป็นค่าร้อยละแล้วต่ำที่สุดในบรรดาประเทศในสหภาพยุโรปด้วยกัน จะก่อปัญหาในระยะยาวต่อไป ดังจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันอุตสาหกรรมเริ่มมีแนวโน้มต่ำลง ผลผลิตทางเกษตรตกต่ำมาก

ประเทศสเปนลงทุนในการวิจัยและการพัฒนาด้านต่าง ๆ น้อยมาก

การเมือง สเปนมีกลุ่มวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกันหลายกลุ่ม จึงมีปัญหาทางการเมืองสืบเนื่องจากความแปลกแยกของกลุ่มชน เกิดความคิดในการแบ่งแยกแคว้นต่าง ๆ ออกเป็นอิสระ รัฐธรรมนูญสเปนจึงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการทำอำนาจแคว้นที่ต้องการแยกตนเอง สามารถดำเนินการปกครองตนเองได้ในฐานะเป็นประชาคมที่ปกครองตนเอง เพื่อเตรียมรับปัญหาในเรื่องนี้ สเปนเคยมีประสบการณ์จากสงครามกลางเมืองที่สูญเสียชีวิตคนไปถึงกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน

ชาวสเปนถูกปกครองอยู่ภายใต้อำนาจเผด็จการถึง ๔๐ ปี แล้วเข้าสู่ระบบประชาธิปไตยแบบมีกษัตริย์ โดยได้มีการเตรียมสถาปนาระบบกษัตริย์ขึ้นใหม่อย่างรอบคอบ ปี ค.ศ. ๑๙๕ นายพลฟรังโก ถึงแก่อสัญกรรม เป็นการสิ้นสุดระบบเผด็จการ ปี ค.ศ. ๑๙๖ กษัตริย์ มวน การโลส ที่ ๑ ขึ้นทรงราชย์ ปี ค.ศ. ๑๙๗ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งตั้งแต่ประกาศใช้มา ยังไม่เคยมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเลยแม้แต่ตัวอักษรเดียว

รัฐธรรมนูญของสเปนน่าจะได้รับการสนับสนุนได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่สมประโยชน์ของชาวสเปนจริง จึงไม่ถูกแก้ไขเลยตั้งแต่ประกาศใช้มาเป็นเวลา ๒๐ ปีแล้ว ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญของสเปนจึงน่าจะได้รับการพิจารณาวิเคราะห์หาส่วนดีที่จะเป็นประโยชน์สำหรับเทียบเคียงกับแนวทางที่รัฐธรรมนูญของไทยกำลังจะได้รับการพัฒนา เพื่อให้มีรัฐธรรมนูญที่สมประโยชน์ของชาวไทยมากที่สุด

ลักษณะของรัฐธรรมนูญสเปน

เป็นรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร เขียนยาว ให้เนื้อหาสาระค่อนข้างละเอียด รูปแบบบางส่วนคล้ายกับของชาติอื่นในภาคพื้นยุโรป โดยเฉพาะฝรั่งเศส แต่บรรจุมสาระที่เป็นเรื่องและแบบของสเปนเอง เพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองคนสเปนด้วยกัน

ที่รัฐธรรมนูญสเปนบรรจุมสาระค่อนข้างละเอียด เพราะคนสเปนมีนิสัยช่างพูดช่างเจรจา ชอบการถกเถียงโต้แย้ง และสังคมสเปนโดยรวม มีความแตกต่างกันในเรื่องวัฒนธรรม แม้จะมีวัฒนธรรมทางภาษาและศิลปะที่หรรหาร่วมกัน แต่ชาวสเปนส่วนใหญ่มีการศึกษาทางด้านการเมืองไม่มาก และมีความขัดแย้งกันอยู่เสมอ ฉะนั้น ในการสร้างรัฐธรรมนูญให้คนทั้งประเทศใช้ร่วมกันได้ จึงต้องเขียนละเอียด ถ้าบัญญัติเฉพาะเพียงหลักการ โดยไม่ให้รายละเอียดที่ชัดเจนไว้ด้วย จะเปิดโอกาสให้คนตีความได้หลากหลาย และทำให้มีปัญหาได้เถียงกันได้ไม่สิ้นสุด

อาชีพทำรายได้ดีที่สุดและเป็นที่ยอมรับ คือ การเป็นนักกฎหมาย-ทนายความ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความจำเป็นของการมีรัฐธรรมนูญในลักษณะนี้

ชาวสเปนเคยได้รับบทเรียนจากสงครามกลางเมืองมาแล้ว จึงเข้าใจถึงความแตกแยก และความลำบากยากแค้นจากการขาดความสามัคคีในชาติ แม้โดยธรรมชาติของสเปน ที่มีวิถีชีวิตและพื้นภูมิทางวัฒนธรรมแตกต่างกันเป็นหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มต่างก็มีความภูมิใจในกลุ่มของตนเอง แต่ทุกกลุ่มก็ยังมีความสำนึกร่วมในการเป็นคนสเปนอยู่ด้วย รัฐธรรมนูญจึงต้องกำหนดบทบัญญัติในเรื่องวัฒนธรรมและมรดกที่ได้รับจากบรรพชน และเตรียมการให้สิทธิปกครองตนเองของประชาคมต่าง ๆ ในสเปนไว้ด้วย

แต่สำหรับประเทศไทย ซึ่งคนไทยโดยทั่วไปไม่มีความคิดเห็นและความเข้าใจในเรื่องการเมืองค่อนข้างแคบ ฉะนั้น ผู้ที่จะอ่านและเข้าใจรัฐธรรมนูญที่เขียนไว้อย่างสั้นไม่มีรายละเอียด จึงมีไม่มาก การตีความโดยคนทั่วไปทำได้น้อย มักจะต้องอาศัยนักวิชาการและนักกฎหมาย การมีรัฐธรรมนูญที่ให้รายละเอียดมากพอที่จะเข้าใจได้ง่าย น่าจะเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนได้มาก

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญสเปน

รัฐธรรมนูญสเปนบัญญัติตามแบบประมวลกฎหมาย เหมือนกับประเทศในยุโรปทั่วไป ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายโรมัน โดยเฉพาะสเปนมีความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสไม่น้อยและสเปนก็เคยอยู่ใต้การปกครองของโรมันมานาน จึงรับแบบของกฎหมายโรมันมา

รัฐธรรมนูญสเปนแบ่งออกเป็นบรรพแรก ซึ่งเป็นอารัมภบท กับอีก ๑๐ บรรพ คือ

บรรพเริ่มต้น อารัมภบท ว่าด้วยหลักการของชาติ วัฒนธรรม และรัฐธรรมนูญ

บรรพที่ ๑ ว่าด้วย เสรีภาพ สิทธิและหน้าที่พื้นฐาน

บรรพที่ ๒ ว่าด้วยกษัตริย์

บรรพที่ ๓ ว่าด้วยรัฐสภา (ฝ่ายนิติบัญญัติ)

บรรพที่ ๔ ว่าด้วยรัฐบาล (ฝ่ายบริหาร) ส่วนราชการบริหารและปกครอง

- บรรพที่ ๕ ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา
- บรรพที่ ๖ ว่าด้วยอำนาจตุลาการ
- บรรพที่ ๗ ว่าด้วยเศรษฐกิจและการคลัง
- บรรพที่ ๘ ว่าด้วยการแบ่งเขตปกครองของรัฐ เป็นจังหวัด เป็นเทศบาล และเป็นประชาคมที่ปกครองตนเอง
- บรรพที่ ๙ ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ
- บรรพที่ ๑๐ ว่าด้วยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

จบลงด้วยบทเฉพาะกาล

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญสเปน

อารักขา เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับสาระพื้นฐานของชาติและชนชาวสเปน

เช่น

- สเปนเป็นรัฐเดี่ยว แยกมิได้ เป็นรัฐสังคม ปกครองแบบประชาธิปไตย เน้นความเป็นรัฐแห่งกฎหมาย
- ประชาชนเป็นที่มาของอำนาจอธิปไตย
- รัฐเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- รูปแบบของรัฐสเปน คือ เป็นประชาธิปไตยแบบมีกษัตริย์
- รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด
- การใช้ภาษาของชาติ กำหนดภาษาสเปนแบบกัสติยาโนเป็นภาษาราชการ แต่ก็ให้ภาษาของแต่ละแคว้นเป็นภาษาราชการเฉพาะในแคว้นของตนได้
- กำหนดธงชาติของสเปนทั้งประเทศ และยอมรับให้มีและใช้ธงและสัญลักษณ์ของประชาคมที่ปกครองตนเองได้ด้วย
- กำหนดให้กรุงมาดริด เป็นนครหลวงของรัฐ
- กำหนดให้การ เมืองของสเปนเป็นแบบพหุนิยม คือมีหลายพรรค
- ให้มีสหภาพแรงงานและสมาคมนายจ้าง
- กำหนดเรื่อง เกี่ยวกับกองทัพของชาติ
- การเคารพในรัฐธรรมนูญและกฎหมายทั้งปวง

บรรพ ๑. สิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐาน กำหนดเรื่องเกี่ยวกับ

- สิทธิและหน้าที่หน้าที่ของประชาชน เคารพในสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก
บทที่ ๑ เกี่ยวกับชาวสเปนกับชาวต่างชาติ

- รัฐธรรมนูญห้ามถอนสัญชาติสเปนของผู้ที่เป็นชาวสเปนโดยกำเนิด
- เพราะสเปนมีประวัติศาสตร์ผูกพันกับหลายประเทศในละตินอเมริกา

จึงบัญญัติเรื่องสัญชาติของชาวสเปนในลักษณะที่แปลกกว่าหลักการสากลอยู่ประการหนึ่ง คือ สเปนยอมรับหลักการมีสองสัญชาติ ชาวสเปนแม้ได้แปลงชาติไปเป็นชาติอื่นที่มีประวัติศาสตร์ผูกพันกับสเปน ก็ไม่เสียสัญชาติสเปน ถึงชาติอื่นนั้นจะไม่ถือหลักต่างตอบแทนในเรื่องนี้ก็ตาม

- คนสเปนบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุ ๑ ปีบริบูรณ์
- ชาวต่างชาติจะได้รับเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ตามสนธิสัญญาที่ได้ทำกันไว้หรือตามกฎหมาย

- ชาวต่างชาติอาจไม่ได้รับสิทธิบางประการเท่าเทียมกับที่ชาวสเปนได้รับเว้นแต่ที่มีสนธิสัญญาระหว่างประเทศ หรือโดยกฎหมาย เช่น มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพราะถือว่าเป็นเรื่องของการปกครองท้องถิ่น

- การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ต้องเคารพสนธิสัญญาและกฎหมาย ไม่ส่งผู้ทำ ความผิดทางการเมืองเป็นผู้ร้ายข้ามแดน และถือว่าการก่อกองร้ายไม่ใช่ความผิดทาง การเมือง

- ให้ชาวต่างชาติและผู้ไร้สัญชาติลี้ภัยเข้ามาอยู่ในสเปนได้

บทที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพ

- คนชาวสเปนเสมอภาคกันในกฎหมาย จะเลือกปฏิบัติเพราะเหตุใด ๆ มิได้

- สเปนยกเลิกโทษประหาร ยกเว้นในกฎอัยการศึก

- คนสเปนมีเสรีภาพในเรื่องต่าง ๆ เหมือนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญของชาติต่าง ๆ แต่ได้นำเรื่องการจำกัดเวลาในการจับกุมชั่วคราว และการใช้ *habeas corpus* มาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อกันการจำกัดเสรีภาพโดยอำนาจที่มีชอบ

- ห้ามการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในด้านต่าง ๆ

- บัญญัติห้ามการใช้ระบบประมวลข้อมูลในบางลักษณะที่อาจเป็นการละเมิดเกียรติยศและชื่อเสียงของบุคคล (เรื่องนี้น่าสนใจ)
- พลเมืองสเปนมีหน้าที่ในการป้องกันประเทศสเปน
- ชนชาวสเปนมีหน้าที่ต้องทำงาน และมีสิทธิที่จะได้งานทำ
- มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสหภาพแรงงานและสมาคมนายจ้าง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐด้วย
- บัญญัติให้สิทธิในการดำเนินวิสาหกิจโดยถือหลักเศรษฐกิจการตลาด

บทที่ ๓ หลักการควบคุมนโยบายเศรษฐกิจและสังคม

- รัฐธรรมนูญสเปนบัญญัติหลักการในเรื่องนโยบายเศรษฐกิจและสังคมไว้ละเอียดมาก
- รัฐธรรมนูญสเปนคุ้มครองสิทธิของเด็ก ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกสมรส ซึ่งต่างจากเดิมที่เคยใช้กฎหมายแคมนอนควบคุม เด็กเกิดนอกสมรสได้รับความคุ้มครองน้อย
- รัฐห่วงใยในชนชาวสเปนที่ออกไปใช้แรงงานในต่างประเทศ และจะเตรียมพร้อมสำหรับการกลับเข้าประเทศ
- รัฐต้องอำนวยความสะดวกที่ดีแก่ประชาชน
- ให้สิทธิในการรับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม และมีหน้าที่ต้องคุ้มครองด้วยใครทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย นอกจากจะถูกลงโทษอาญาแล้ว ยังต้องแก้ไขความเสียหายด้วย
- รัฐธรรมนูญสเปนกำหนดให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ส่งเสริม ควบคุม และคุ้มครองให้เกิดปัจจัยในการพัฒนาเศรษฐกิจ
- ให้สิทธิในเรื่องการก่อตั้งสหภาพแรงงาน สมาคมนายจ้าง สมาคมวิชาชีพ
- งานเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ ซึ่งประชาชนต้องเคารพ

บทที่ ๔ รัฐธรรมนูญประกันสิทธิและเสรีภาพพื้นฐาน

- พลเมืองมีสิทธิในการร้องฟ้องต่อศาลเมื่อมีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ และกฎหมายธรรมนูญจะกำหนดให้มีการตั้ง "ผู้พิทักษ์ประชาชน" ซึ่งอยู่ในความควบคุมของ

สภาใหญ่กอร์เตส ขึ้นเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของพลเมือง และให้มีสิทธิให้คำปรึกษาแก่ฝ่ายปกครองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และรายงานให้สภาใหญ่กอร์เตสทราบเรื่องด้วย

บทที่ ๕ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองอาจถูกจำกัดได้ในสถานการณ์พิเศษ

เช่น เมื่อมีการประกาศภาวะฉุกเฉิน

บรรพ ๒. สถาบันกษัตริย์

- สถานะและหน้าที่ของกษัตริย์บัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญ
- รัฐธรรมนูญสเปนกำหนดเรื่องการสืบราชสมบัติไว้ละเอียด
- กษัตริย์ต้องมาจากราชวงศ์ Borbon
- มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่อง ผู้ปกครองของกษัตริย์ที่ยังทรงพระเยาว์ และเรื่องผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- มีบทบัญญัติเรื่องรัชทายาทอย่างละเอียดในรัฐธรรมนูญ
- ค่าใช้จ่ายสำหรับกษัตริย์มาจากงบประมาณของรัฐ และการใช้จ่ายให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย
- มีบทบัญญัติว่าด้วยการที่กษัตริย์ทรงมีสิทธิจะทรงทราบเรื่องกิจการของรัฐ กษัตริย์จักทรงเป็นประธานในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี หากทรงเห็นว่าสมควร และนายกรัฐมนตรีทูลเชิญเป็นองค์ประธานการประชุมนั้น

บรรพ ๓. รัฐสภา

บทที่ ๑ บทบัญญัติว่าด้วยสภา

๑. สภาใหญ่กอร์เตส (Cortes General) ประกอบด้วยสภา ๒ สภา คือสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ประชุมร่วมกัน เป็นรัฐสภา
๒. สภาผู้แทนราษฎร (Congres) มีสมาชิกอย่างน้อย ๓๐๐ คน อย่างมากไม่เกิน ๔๐๐ คน ได้มาจากการเลือกตั้ง โดยกำหนดให้แต่ละจังหวัดมีผู้แทนราษฎรตามพื้นฐานของเขต ๑ คน แล้วเพิ่มจำนวนขึ้นตามสัดส่วนของประชากรของเขตเลือกตั้งนั้น ๆ

๓. วุฒิสภา (Senate) เป็นสภาของผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งจากเขตต่าง ๆ แต่ละจังหวัดจะมีสมาชิกวุฒิสภาได้จังหวัดละ ๔ คน เมืองที่อยู่นอกราชอาณาจักร และเมืองที่อยู่ในเกาะมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาจำกัดตามที่เหมาะสม

ประชากรที่ปกครองตนเอง เสนอชื่อวุฒิสมาชิกได้ประชากรละ ๑ คน แล้วเพิ่มวุฒิสมาชิกขึ้นมาอีกจากการเลือกตั้งตามสัดส่วน คือ เพิ่มได้ ๑ คน ทุก ๆ จำนวนประชากร ๑ ล้านคน

- มีการห้ามสมาชิกสภาผู้แทนและวุฒิสมาชิกดำรงตำแหน่งพร้อมกันทั้งสองตำแหน่ง และห้ามรับตำแหน่งต่าง ๆ บางตำแหน่งด้วย
- การเลือกตั้ง การดำรงตำแหน่ง และการสิ้นสุดอายุตำแหน่งสมาชิกของทั้งสองสภา และการยุบสภา มีบทบัญญัติควบคุมอย่างละเอียด
- รัฐธรรมนูญบัญญัติเรื่อง อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภา เอกสิทธิและความคุ้มกันของสมาชิกสภาอย่างละเอียด
- เงินเดือนสมาชิกสภาทั้งสองกำหนดโดยสภาที่เกี่ยวข้องเอง
- มีบทบัญญัติว่าด้วยคณะกรรมการต่าง ๆ ของสภา
- บทบัญญัติว่าด้วยการประชุมสภา ปราบกฏรายละเอียดอยู่ในรัฐธรรมนูญ อำนาจหน้าที่บางอย่างมอบหมายให้คณะกรรมการปฏิบัติได้ แต่บางอย่างห้ามมอบหมาย สภาต้องพิจารณาเอง เช่น เรื่องการปฏิรูปรัฐธรรมนูญ การต่างประเทศ การออกกฎหมายธรรมนูญ และกฎหมายพื้นฐาน และการพิจารณางบประมาณของสภาใหญ่กอรเทศ

บทที่ ๒. การออกกฎหมาย รัฐธรรมนูญบัญญัติเรื่องการออกกฎหมายไว้อย่าง

ละเอียด

กฎหมายที่ออก แบ่งออกเป็นประเภทดังนี้

- กฎหมายธรรมนูญ (Organic law)
- กฎหมายบัญญัติ (Statute law)
- กฤษฎีกา (Decree law)
- กฎ ข้อบังคับ ที่ฝ่ายบริหารได้รับอำนาจจากสภาผู้แทนราษฎรให้ออกได้
- กฎหมายที่ออกโดยสมัชชาของประชากรที่ปกครองตนเอง

บทที่ ๓. การทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

- อำนาจในการทำกฎหมายธรรมนูญอำนาจในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ มาจากรัฐธรรมนูญ กฎหมายธรรมนูญจะกำหนดข้อบังคับและเงื่อนไขในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ
- เป็นหน้าที่ของสภาใหญ่ กอร์เตสหรือรัฐบาลที่จะต้องบังคับการให้เป็นไปตามข้อสัญญาในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ได้ทำไว้ โดยสนธิสัญญาบางประเภท ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาใหญ่ กอร์เตสก่อนจึงจะทำได้ เช่น สนธิสัญญาที่มีลักษณะทางการเมือง การทหาร หรือมีผลกระทบต่อบูรณภาพของดินแดนหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน หรือที่ก่อความรับผิดชอบทางการเงินแก่การคลังของรัฐ หรือเป็นสนธิสัญญาที่ทำให้ต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นได้
- สนธิสัญญาที่มีบทบังคับขัดต่อรัฐธรรมนูญจะทำได้ต่อเมื่อได้แก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว
- สนธิสัญญาจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ รัฐบาลหรือสภาอาจเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้

บรรพ ๔. รัฐบาลและหน่วยงานทางบริหารและปกครอง รัฐธรรมนูญกำหนดเรื่องอำนาจหน้าที่ การแต่งตั้ง การสิ้นสุดอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลไว้อย่างละเอียด

- รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- รัฐบาลประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี กับอาจมีตำแหน่งอื่นอีกตามที่กฎหมายจะกำหนด
- ในรัฐธรรมนูญกำหนดข้อห้ามสำหรับสมาชิกคณะรัฐบาลที่จะประกอบอาชีพอื่น หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ไม่ใช่ตำแหน่งที่ได้รับมอบอำนาจจากสภา
- รัฐธรรมนูญห้ามสมาชิกในคณะรัฐบาลประกอบอาชีพใด ๆ หรือดำเนินกิจกรรมทางการค้า ไม่ว่าจะรูปแบบใด (มาตรา ๗ วรรค ๓)

- ถ้าสมาชิกคณะรัฐบาลทำผิดอาญา ต้องขึ้นศาลแผนกคดีอาญาของศาลสูงสุด และถ้าเป็นความผิดเกี่ยวกับการใช้อำนาจหน้าที่บ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ ต้องให้ ๑ ใน ๔ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ยกเรื่องและต้องผ่านมติเสียงข้างมากสมบูรณ์แบบจึงจะดำเนินคดีได้ กรณีเช่นนี้ กษัตริย์จักทรงใช้พระราชอำนาจอภิโหมมิได้ด้วย
- บทบัญญัติมาตรา ๑๐๖ เป็นเรื่องของการที่เอกชนจะได้รับการชดใช้ความเสียหายในกรณีที่มีการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐก่อให้เกิดความเสียหายเอกชน ซึ่งเป็นเรื่องในลักษณะเดียวกับกระบวนการของศาลปกครอง
- ในรัฐธรรมนูญของสเปนมีการตั้ง คณะมนตรีของรัฐ ซึ่งเป็นองค์การที่ปรึกษาสูงสุดของรัฐบาลด้วย โดยให้กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นผู้กำหนดองค์คณะและอำนาจหน้าที่

บรรพ ๕. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับสภาใหญ่ของประเทศ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมรัฐบาลโดยสภาและในทางกลับกันอย่างละเอียด สภามีอำนาจในการตรวจสอบ-ควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล เช่น

- การลงมติไว้วางใจรัฐบาล หรือไม่ไว้วางใจเรื่องสำคัญของรัฐบาล ในทำนองตรงข้าม รัฐบาลก็สามารถยุบสภาได้
- รัฐบาลอาจตรากฎหมายประกาศสถานการณ์ไม่สงบ ภาวะฉุกเฉิน และการใช้กฎอัยการศึกได้
- แต่รัฐธรรมนูญห้ามรัฐบาลยุบสภาผู้แทนราษฎร ในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ไม่สงบ ภาวะฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก
- มาตรา ๑๑๓ สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเสนอให้ตรวจสอบนโยบายของรัฐบาลและลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากสมบูรณ์แบบไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ ตามกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ถ้าไม่ได้รับความไว้วางใจ รัฐบาลต้องลาออก ในกรณีนี้ผู้นำเสนอให้มีมติดังกล่าวจะได้รับการแต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรีแทนทันที
- เมื่อยุบสภาหรือสภาสิ้นวาระ ให้อำนาจคณะกรรมการถาวรปฏิบัติหน้าที่แทนสภานอกจากจะมีสภาใหม่

บรรพ ๖. อำนาจตุลาการ

- อำนาจอศาลศักดิ์สิทธิ์ ไครละเมิดมิได้
- มีศาลที่เรียกว่า Court และศาลที่เรียกว่า Tribunal
- มีศาลที่เรียกว่า Magistrate
- มีศาลที่เรียกว่าศาล แต่เทียบเท่ากับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานบริหาร เช่น ศาลตรวจบัญชี (El Tribunal de Cuentas = Tribunal of Accounts) ซึ่งมีหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน แต่ได้รับความคุ้มครองอย่างศาล
- มีการใช้ศาลปกครอง ซึ่งไม่มีบทลงโทษ แต่มีการพิจารณาให้ชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานของรัฐ
- สำนักงานอัยการของรัฐ เรียกว่า El Ministerio Fiscal ซึ่งแปลว่ากระทรวง แต่สถานะต่างจากกระทรวงทางบริหารทั่วไป เพราะเป็นผู้ควบคุมการใช้กฎหมายโดยทั่วไปด้วย มิใช่มีหน้าที่อัยการเพียงด้านเดียว

- บรรพ ๗. เศรษฐกิจและการคลัง** รัฐธรรมนูญของสเปนมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจและการคลังไว้ค่อนข้างละเอียด ในลักษณะที่เป็นการสนับสนุนภาคเอกชนให้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยมีรัฐเป็นผู้คุ้มครองป้องกัน รัฐมีอำนาจควบคุมในเรื่องทรัพยากรสำคัญหรือจำกัดบริการใดๆ ได้แต่โดยมีอำนาจของกฎหมายบัญญัติให้ทำได้เท่านั้น และถ้าเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม รัฐเห็นว่าจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงกิจการของภาคเอกชน ก็ย่อมทำได้ แต่ก็ต้องมีอำนาจของกฎหมายอนุญาตให้ทำได้เช่นเดียวกัน
- รัฐต้องดำเนินการในเรื่องการประกันสังคม และสนับสนุนให้มีการก่อตั้งสหกรณ์ต่าง ๆ และหามาตรการที่ได้ผลจริงมาส่งเสริมการพัฒนาการอาชีพของประชาชน
 - เรื่องการภาษีของรัฐ บัญญัติอยู่ในบรรพนี้

- รัฐธรรมนูญบัญญัติ เรื่องการตั้งงบประมาณของรัฐไว้ในบรรพ ๗ นี้ด้วย
- รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติ เรื่องศาลตรวจบัญชี (El Tribunal de Cuentas = Court of Audit) ซึ่งขึ้นตรงต่อสภาใหญ่กอร์เตส และมีอำนาจในการตรวจบัญชีและการเงินของภาครัฐอยู่ในบรรพนี้

บรรพ . การแบ่งเขตปกครองของรัฐ

- สเปนใช้ระบบกระจายอำนาจทางการปกครอง โดยแบ่งอำนาจปกครองท้องถิ่นให้แก่เทศบาล และแบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัด
- สเปนมีปัญหาในเรื่องการแปลกแยกทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน จึงมีการกำหนดระบบประชาคมที่ปกครองตนเอง ซึ่งเปิดโอกาสให้แคว้นต่าง ๆ ปกครองตนเองได้ ภายใต้ราชอาณาจักรสเปนร่วมกัน
- การแบ่งเขตปกครองในรัฐ มีความมุ่งหมายรวมไปถึงการกระจายรายได้จากแคว้นที่มั่งคั่ง ไปสู่แคว้นที่ยากจนด้วย
- ในการให้อำนาจปกครองตนเองแก่แคว้นต่าง ๆ ได้มีการบัญญัติเรื่องสิทธิอำนาจหน้าที่ และวิธีการในทางการปกครองไว้อย่างละเอียด ห้ามแม้แต่การรวมแคว้นที่ปกครองตนเองเกินกว่า ๑ แคว้นเข้าด้วยกัน
- มีการควบคุมอย่างเข้มงวดในเรื่องทรัพยากร ทรัพยากรบางอย่าง ที่ให้รัฐสเปนส่วนกลางเท่านั้นเป็นผู้ควบคุมการแสวงหา การผลิต และการใช้ประโยชน์

บรรพ . ศาลรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญบัญญัติ เรื่องศาลรัฐธรรมนูญไว้อย่างละเอียดในมาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๖๕

- ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ๑๒ คน แต่งตั้งโดยกษัตริย์ สภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อ ๔ คน วุฒิสภาเสนอชื่อ ๔ คน รัฐบาลเสนอชื่อ ๒ คน และคณะมนตรีใหญ่แห่งตุลาการเสนอชื่อ ๒ คน ได้รับแต่งตั้งให้อยู่ในตำแหน่งเป็นเวลา ๕ ปี
- สมาชิกศาลรัฐธรรมนูญ ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้วิชาชีพกฎหมายมาไม่น้อยกว่า ๑๕ ปี และมีเกียรติภูมิเป็นที่ยอมรับในวงการกฎหมาย

- สมาชิกศาลรัฐธรรมนูญจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นสมาชิกที่มีบทบาทในพรรคการเมือง หรือเข้ามามีบทบาทในสหภาพแรงงานหรือสมาคมนายจ้าง หรือดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาหรืออัยการ หรือดำเนินกิจกรรมทางวิชาชีพหรือทางค้า ใด ๆ มิได้
- ข้อห้ามที่ใช้ต่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา สามารถนำมาใช้เป็นข้อห้ามสำหรับสมาชิกศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วย
- สมาชิกของศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางตุลาการ
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญจักได้รับการแต่งตั้งโดยกษัตริย์ ตามคำเสนอของที่ประชุมเต็มคณะของศาลรัฐธรรมนูญ ให้ดำรงตำแหน่งเป็นเวลา ๓ ปี

บรรพ ๑๐. การแก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้แก่ไขรัฐธรรมนูญได้ ตามมาตรา ๑๖๖ - ๑๖ แต่ตั้งแต่ประกาศใช้มา ยังไม่เคยมีการแก้ไขเลย แม้แต่ตัวอักษรเดียว

บทเพิ่มเติม

- มีบทบัญญัติเพิ่มเติมนอกเหนือจากบทบัญญัติมาตรฐาน เช่น กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ให้นำระบบสิทธิในที่ดินและการควบคุมการใช้ที่ดินแบบโบราณที่เรียกว่า Fuero มารื้อฟื้นใช้ใหม่ ในกรณีที่เหมาะสม
- มีการบัญญัติบทเฉพาะกาล โดยเฉพาะในเรื่องการให้มีระบบประชาคมที่ปกครองตนเอง ซึ่งขณะที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ยังไม่มีการนำระบบนี้มาใช้
- ประกาศยกเลิกกฎหมายหลายฉบับที่ขัดหรือมีความซ้ำซ้อนกับรัฐธรรมนูญ
- บทสุดท้าย ประกาศให้พิมพ์รัฐธรรมนูญนี้เผยแพร่ใน Boletin = Official State Gazett

สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ประเทศไทย

โดย

ดร.ฉันทิชย์ โสคติพันธุ์

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

ฉันทิชย์ โสทธิพันธุ์

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสาธารณรัฐอิตาลีในเรื่องต่อไปนี้

1. กระบวนการเลือกตั้ง
2. การถ่วงดุลย์อำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย คือฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ
3. องค์การตรวจสอบฝ่ายบริหาร
4. การประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

1. กระบวนการเลือกตั้ง

ขั้นตอนแรก กระบวนการเลือกตั้งตามระบบกฎหมายอิตาลีเริ่มขึ้นด้วยคำสั่งที่มีลักษณะเป็นกฎหมาย(decreto) ของประธานาธิบดีตามมติของคณะรัฐมนตรี ซึ่งประกาศการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ตามบทบัญญัติของมาตรา 87 วรรคสาม¹ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี ซึ่งการเลือกตั้งใหม่จะต้องมีขึ้นภายในเจ็ดสิบวันนับจากวันที่สภาผู้แทนราษฎรชุดก่อนสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติมาตรา 61 วรรคแรก² ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

ขั้นตอนที่สอง ขั้นตอนนี้ของกระบวนการเลือกตั้งเป็นเรื่องการระบุตัวผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในระบบกฎหมายอิตาลีนั้นทั้งสองกรณีเกิดจากการดำเนินงานของพรรคการเมืองหรือจากกลุ่มองค์กรการเมือง การเลือกผู้สมัครเป็นเรื่องของพรรคการเมืองที่จะดำเนินการได้อย่างอิสระ แต่ก็ถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่ทางมหาชนอย่างหนึ่งจึงต้องเป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตยตามบทบัญญัติมาตรา 49³ ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี ในการกำหนดตัวผู้สมัครนั้น ปกติก็กำหนดจากผู้จดทะเบียนในพรรคการเมืองโดยปราศจากการแทรกแซงใดๆ หรือมีการแทรกแซงที่น้อยมาก

¹ น.บ.(ธรรมศาสตร์), Dr.Jur.(มหาวิทยาลัยโรม),นิติกร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

² มาตรา 87 วรรค 3 บัญญัติว่า “ประธานาธิบดีเป็นผู้ประกาศการเลือกตั้งรัฐสภาใหม่และกำหนดการประชุมครั้งแรก”

³ มาตรา 61 วรรค 1 บัญญัติว่า “การเลือกตั้งรัฐสภาใหม่ให้มีขึ้นภายในเจ็ดสิบวันนับจากวันที่สิ้นสุดของสภาชุดก่อน”

⁴ มาตรา 49 บัญญัติว่า “พลเมืองทุกคนมีสิทธิจะเข้าร่วมในพรรคการเมืองอย่างอิสระเพื่อร่วมกับพรรคการเมืองในการกำหนดนโยบายแห่งชาติด้วยวิถีทางของประชาธิปไตย”

สำหรับพรรคการเมืองที่มีความประสงค์จะเสนอรายชื่อผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาสูงจะต้องส่งมอบรายชื่อนั้นต่อกระทรวงมหาดไทย โดยแสดงความประสงค์ด้วยว่าต้องการแยกรายชื่อผู้สมัครไว้ในเขตใด

ขั้นตอนที่สาม เป็นขั้นตอนการประกาศรายชื่อ(สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) และชื่อ(สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูง) ของผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเริ่มต้นด้วยการหาเสียงโดยขั้นตอนนี้จะมียุจนถึงวันก่อนที่จะเป็นวันลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่สี่ การเลือกตั้งเกิดขึ้นและดำเนินไปในวันที่กำหนดในเขตต่างๆซึ่งมีการแบ่งเขตการเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งประกอบด้วยหนึ่งหน่วยการเลือกตั้งซึ่งจะประกอบด้วยประธานหนึ่งคน รองประธานหนึ่งคน เลขาธิการหนึ่งคน และกรรมการอีกสองคน

ผู้แทนของแต่ละรายชื่อ(สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) และของกลุ่มผู้สมัคร(สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาสูง) มีสิทธิที่จะระบุตัวแทนสองคนสำหรับแต่ละเขตการเลือกตั้งเพื่อร่วมสังเกตการณ์ในการดำเนินการทุกอย่างของสำนักงานเลือกตั้ง

การเลือกตั้งในระบบกฎหมายอิตาลีมีการเลือกตั้งทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสมาชิกสภาสูง โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหกร้อยสามสิบคนจะได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนที่บรรลุนิติภาวะแล้วคืออายุสิบแปดปีบริบูรณ์ และผู้มีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องมีอายุครบยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งตามมาตรา 56 วรรค 1-3⁴ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี ส่วนสมาชิกสภาสูงจำนวนสามร้อยห้าสิบคนจะได้รับการเลือกตั้งบนพื้นฐานของแคว้นจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามมาตรา 57 วรรค1-2⁵

⁴ มาตรา 56 วรรค 1-3 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับการเลือกตั้งทั่วไปและโดยตรง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนหกร้อยสามสิบคน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนที่มีอายุครบยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

⁵ มาตรา 57 วรรค 1-2 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาสูงของสาธารณรัฐได้รับการเลือกตั้งบนพื้นฐานของแคว้น สมาชิกสภาสูงที่ได้รับการเลือกตั้งมีจำนวนสามร้อยห้าสิบคน”

และมาตรา 58⁶ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลีส่วนผู้มีสิทธิได้รับเลือกตั้งจะต้องมีอายุสี่สิบปีบริบูรณ์

2. การถ่วงดุลย์อำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย คือฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจนั้น อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เมื่อแบ่งอำนาจกันแล้วก็ต้องมีการถ่วงดุลย์กันให้เหมาะสม มิให้อำนาจหนึ่งอยู่เหนือกว่าอีกอำนาจหนึ่งจนเกินไปอาจทำให้เป็นเผด็จการได้

ในระบบกฎหมายอิตาลีก็เช่นเดียวกับระบบกฎหมายของประเทศอื่นๆ ได้บัญญัติการถ่วงดุลย์อำนาจของอำนาจทั้งสามไว้ ดังนี้

- ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลมีอำนาจเสนอกฎหมายต่อสภานิติบัญญัติได้ เช่นเดียวกับสมาชิกสภานิติบัญญัติเอง ดังที่มาตรา 71⁷ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลีได้บัญญัติไว้

- ฝ่ายบริหารหรือรัฐมนตรีแม้จะมีได้เป็นสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งก็มีสิทธิเข้าร่วมในการประชุมของสภา ดังที่มาตรา 64⁸ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลีได้บัญญัติไว้

- การแต่งตั้งฝ่ายบริหารต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการที่รัฐบาลต้องขอความไว้วางใจจากรัฐสภาในการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 94 วรรค 1⁹ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

- ให้สมาชิกสภานิติบัญญัติมีสิทธิตั้งกระทู้ถาม

- ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภามีอำนาจอนุมัติเงินงบประมาณด้วยกฎหมายเพื่อมิให้ฝ่ายบริหารใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามใจชอบดังที่บัญญัติในมาตรา 81¹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

⁶ มาตรา 58 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาสูงได้รับการเลือกตั้งทั่วไปและโดยตรงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีอายุเกินกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุครบสี่สิบปีบริบูรณ์มีสิทธิได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาสูง”

⁷ มาตรา 71 วรรค 1 บัญญัติว่า “รัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มกฎหมาย....”

⁸ มาตรา 64 วรรคสุดท้าย บัญญัติว่า “สมาชิกของรัฐบาลแม้จะมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐสภา และหากเป็นความผูกพัน ก็มีสิทธิที่จะเข้าร่วมการประชุม จะต้องรับฟังความคิดเห็นของเขาด้วยหากมีการร้องขอ”

⁹ มาตรา 94 วรรค 1 บัญญัติว่า “รัฐบาลต้องได้รับความไว้วางใจจากรัฐสภา”

- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจตั้งข้อกล่าวหาต่อฝ่ายบริหารคือต่อนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทั้งหลายสำหรับการกระทำความผิดอาญาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ตามมาตรา 96¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจให้สัตยาบันสนธิสัญญาตามมาตรา 80¹² รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี

- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญไปตรวจสอบการกระทำของฝ่ายบริหารตามมาตรา 22 วรรค 2 ข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร-อิตาลี

3. องค์กรตรวจสอบฝ่ายบริหาร

ตามรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอิตาลีนั้น องค์กรซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายบริหารที่สำคัญมีอยู่ 2 องค์กร คือ

1. สภาแห่งรัฐ(Consiglio di Stato) องค์กรนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานก่อนมีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในปี ค.ศ.1948 แต่ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ มาตรา 100 ได้นิยามองค์กรนี้ว่าเป็นองค์กรที่ให้คำปรึกษาทางกฎหมายและทางการปกครอง(giuridico-amministrativo) และปกป้องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางปกครอง

สภาแห่งรัฐของสาธารณรัฐอิตาลีประกอบด้วย 6 คณะ โดยที่ 3 คณะแรกจะเป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือให้ความเห็นแก่รัฐบาล(funzione consultiva) โดยกฎหมายจะกำหนดว่าเรื่องใดบ้างที่รัฐบาลจำเป็นต้องขอคำปรึกษาหรือขอความเห็นจากสภาแห่งรัฐเสียก่อน ส่วนอีก 3 คณะจะเป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่ในทางศาลปกครอง(funzione giurisdizionale)

¹⁰ มาตรา 81 บัญญัติว่า "ในแต่ละปี รัฐสภาจะพิจารณาประมาณและบัญชีสรุปที่เสนอจากรัฐบาล รัฐสภาไม่อาจอนุมัติให้ใช้งบประมาณชั่วคราวหากมิใช่ด้วยบทบัญญัติของกฎหมายและเป็นระยะเวลาโดยรวมไม่เกินกว่าสี่เดือน

โดยกฎหมายที่พิจารณาผ่านงบประมาณไม่อาจกำหนดภาษีใหม่และค่าใช้จ่ายใหม่ กฎหมายอื่นใดที่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายใหม่หรือค่าใช้จ่ายที่มากขึ้นจะต้องระบุวิธีการเพื่อกับค่าใช้จ่ายเหล่านั้น"

¹¹ มาตรา 96 บัญญัติว่า "นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทั้งหลายอาจถูกกล่าวหาจากร่วมกันสำหรับการกระทำความผิดอาญาที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของตน"

¹² มาตรา 80 บัญญัติว่า "รัฐสภาให้สัตยาบันสนธิสัญญาระหว่างประเทศโดยกฎหมาย.

องค์คณะที่ทำหน้าที่ในทางศาลปกครองของสภาแห่งรัฐดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่เป็นศาลในลำดับสอง(คือศาลสูงสุด) เพราะตามกฎหมายเลขที่ 1034 ลงวันที่ 6 ธันวาคม ค.ศ.1971 ได้มีการจัดตั้งศาลปกครองแคว้น(Tribunali Amministrativi Regionali หรือที่เรียกว่า T.A.R.) ขึ้นเพื่อเป็นศาลปกครองชั้นต้นในทุกแคว้น

หน้าที่ในทางศาลปกครองของสภาแห่งรัฐนั้นก็คือการตรวจสอบและควบคุมความชอบด้วยกฎหมาย(legittimità)ของการกระทำหรือนิติกรรมทางปกครองของฝ่ายบริหารหรือเจ้าหน้าที่ทางปกครอง กล่าวคือ ตรวจสอบและควบคุมในเรื่องความมีอำนาจตามกฎหมาย ในเรื่องการใช้อำนาจเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดและในเรื่องการละเมิดกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครองนั่นเอง

2. ศาลบัญชี (Corte dei Conti) ศาลบัญชีของสาธารณรัฐอิตาลีก็เช่นเดียวกับสภาแห่งรัฐคือมีประวัติความเป็นมายาวนานก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้แล้ว มาตรา 100 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอิตาลี ได้บัญญัตินิยามหน้าที่ของศาลบัญชีไว้ว่า มีหน้าที่ควบคุมล่วงหน้า (controllo preventivo) และภายหลัง (controllo successivo) ถึงความชอบด้วยกฎหมาย(legittimità) ของการกระทำของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของรัฐและในกรณีและในรูปแบบที่กฎหมายกำหนดศาลบัญชียังจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมการบริหารการเงินของสถาบันซึ่งรัฐมีส่วนด้วย อีกทั้งศาลบัญชียังจะต้องทำรายงานต่อรัฐสภาโดยตรงเกี่ยวกับผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณทุกปี

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดให้ศาลบัญชีทำหน้าที่ในการให้ความเห็นหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายการเงินของรัฐซึ่งเสนอโดยรัฐบาล รวมทั้งทำหน้าที่ในทางศาลเกี่ยวกับข้อพิพาททางบัญชี บำเหน็จบำนาญและความรับผิดชอบทางแพ่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐในความเสียหายซึ่งได้กระทำต่อรัฐหรือต่อหน่วยงานทางปกครองของรัฐอีกด้วย

4. การประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

รัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอิตาลีที่ประกาศใช้ในปี 1948 นั้นเป็นรัฐธรรมนูญสมัยใหม่เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญสมัยใหม่ของประเทศอื่นๆ ที่มีการประกันถึงสิทธิต่างๆ ทั้งสิทธิของการเป็นพลเมือง, สิทธิทางการเมืองและสิทธิทางสังคมเศรษฐกิจซึ่ง

ตามรัฐธรรมนูญของประเทศสาธารณรัฐอิตาลีฉบับปัจจุบันนั้นได้บัญญัติหลักการพื้นฐานและการประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. หลักการพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 12 ประการ คือ
 - 1.1. อิตาลีเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยและอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน
 - 1.2. สาธารณรัฐอิตาลีรับรองและประกันสิทธิที่มีอาจละเมิดได้ของมนุษย์ ไม่ว่าจะได้กระทำในรูปลักษณะของปัจเจกชนหรือการรวมกลุ่มกันก็ตาม
 - 1.3. พลเมืองอิตาลีทุกคนมีศักดิ์ศรีในทางสังคมและในทางกฎหมายเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกทางเพศ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง เจื้อนไขส่วนตัวหรือเจื้อนไขทางสังคม
 - 1.4. สาธารณรัฐอิตาลีรับรองถึงสิทธิในการมีงานทำของประชาชนทุกคน
 - 1.5. สาธารณรัฐอิตาลีซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและไม่อาจแบ่งแยกได้ รับรองและส่งเสริมการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระของท้องถิ่น
 - 1.6. สาธารณรัฐอิตาลียอมรับและคุ้มครองชนกลุ่มน้อยทางภาษา
 - 1.7. สาธารณรัฐอิตาลีและโบสถ์คาทอลิก(นครรัฐวาติกัน) ต่างก็เป็นอิสระและมีอธิปไตยของตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างกันจะเป็นไปตามข้อตกลงของทั้งสองฝ่ายตามสนธิสัญญาลาดริง
 - 1.8. ศาสนาทุกศาสนาในสาธารณรัฐอิตาลีเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย
 - 1.9. สาธารณรัฐอิตาลีส่งเสริมให้มีการพัฒนาทางวัฒนธรรมและการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิค รวมทั้งสนับสนุนให้มีการคุ้มครองมรดกทางประวัติศาสตร์และศิลปะของชาติ
 - 1.10. ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐอิตาลีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป การปฏิบัติต่อคนต่างชาตินจะเป็นไปตามกฎหมายและสนธิสัญญา คนต่างชาติซึ่งไม่อาจใช้เสรีภาพตามระบอบประชาธิปไตยตามที่บัญญัติประกันไว้ในรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอิตาลี ย่อมมีสิทธิขอลี้ภัยได้ สาธารณรัฐอิตาลีไม่ยอมรับที่จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดทางการเมือง

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

1.11. สาธารณรัฐอิตาลีปฏิเสธการทำสงครามว่าเป็นวิธีการแก้ข้อพิพาทระหว่างประเทศ เคารพความเท่าเทียมกันระหว่างประเทศและส่งเสริมและสนับสนุนองค์การระหว่างประเทศที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

1.12. ธงชาติของสาธารณรัฐอิตาลีมีสามสี คือสีเขียว สีขาว และสีแดง เป็นแนวตั้งสามแถบเท่าๆกัน

2. สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง: รัฐธรรมนูญของประเทศสาธารณรัฐอิตาลีได้แบ่งการบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองไว้เป็น 4 ส่วน ดังนี้คือ

2.1. ว่าด้วยความสัมพันธ์ของพลเมือง ซึ่งประกอบด้วยการบัญญัติประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องดังต่อไปนี้

2.1.1. สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่ละเมิดมิได้

2.1.2. เคหสถานเป็นสิ่งที่ละเมิดมิได้

2.1.3. สิทธิและเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร

2.1.4. สิทธิและเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และการเดินทาง

2.1.5. สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

2.1.6. สิทธิและเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม

2.1.7. สิทธิและเสรีภาพในการนับถือศาสนาตามความเชื่อของตน

2.1.8. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนโดยอิสระ

2.1.9. สิทธิในความเป็นพลเมืองมีอาจจำกัดได้ด้วยเหตุผลทางการเมือง

2.1.10. สิทธิในการดำเนินการในทางส่วนตัวหรือในทางทรัพย์สิน

2.1.11. สิทธิในการดำเนินการทางศาล

2.1.12. ผู้พิพากษาจะถูกถอดถอนมิได้

2.1.13. ไม่มีใครจะถูกลงโทษถ้ามิใช่ด้วยอำนาจของกฎหมาย

2.1.14. การส่งพลเมืองในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำได้

เฉพาะเมื่อมีอนุสัญญาระหว่างประเทศกำหนดไว้โดยชัดแจ้ง

- 2.1.15. ไม่ถือว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด การลงโทษไม้อาจจะกระทำขัดต่อความรู้สึกของมนุษย์และโทษประหารชีวิตไม้อาจยอมรับได้
- 2.1.16. เจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐย่อมต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาหากมีการละเมิดสิทธิใด ๆ ของประชาชน
- 2.2. ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางจริยธรรมและสังคม : ซึ่งประกอบด้วย
การบัญญัติประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.2.1. สาธารณรัฐอิตาลีรับรองสิทธิของครอบครัวเสมือนหนึ่งเป็นสังคมตามธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสมรส
 - 2.2.2. บิดามารดามีหน้าที่และสิทธิในการเลี้ยงดู ให้การศึกษาอบรมบุตรรวมทั้งบุตรนอกสมรสด้วย กฎหมายจะให้หลักประกันต่อบุตรที่เกิดนอกสมรสเท่าที่ไม่ขัดกับสิทธิของสมาชิกในครอบครัวที่ชอบด้วยกฎหมาย
 - 2.2.3. สาธารณรัฐอิตาลีจะให้การสนับสนุนโดยมาตรการทางเศรษฐกิจและมาตรการอื่น ๆ ในการก่อตั้งครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวที่มีบุตรมาก
 - 2.2.4. สาธารณรัฐอิตาลีจะคุ้มครองและดูแลสุขภาพของประชาชนเสมือนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและประกันการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่าแก่ผู้ยากไร้
 - 2.2.5. สิทธิและเสรีภาพในการเรียนการสอน
 - 2.2.6. ประชาชนมีสิทธิได้รับการศึกษาภาคบังคับโดยไม่คิดมูลค่าอย่างน้อย 8 ปี
- 2.3. ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ : ซึ่งประกอบด้วยการบัญญัติประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องดังต่อไปนี้

- 2.3.1. สาธารณรัฐอิตาลีคุ้มครองแรงงานในทุกรูปแบบ ส่งเสริมและสนับสนุนข้อตกลงและองค์การระหว่างประเทศ เพื่อยืนยันและกำหนดสิทธิในการทำงาน
- 2.3.2. สาธารณรัฐอิตาลีรับรองเสรีภาพในการเข้าเมืองเว้นแต่หน้าที่ที่กฎหมายกำหนดเพื่อประโยชน์ทั่วไปและคุ้มครองแรงงานของคนชาติอิตาลีในต่างประเทศ
- 2.3.3. คนงานทุกคนมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามสัดส่วนของจำนวนและคุณภาพของงานที่ทำ ในจำนวนที่เพียงพอที่จะให้หลักประกันต่อตนเองและครอบครัวในการดำรงชีวิตอย่างอิสระและสมศักดิ์ศรี
- 2.3.4. กฎหมายจะกำหนดระยะเวลาสูงสุดของวันทำงานและคนงานทุกคนมีสิทธิที่จะได้พักผ่อนประจำปีและมีวันหยุดประจำปีโดยได้รับค่าตอบแทนและไม่อาจละสิทธิดังกล่าวได้
- 2.3.5. คนงานหญิงมีสิทธิเช่นเดียวกับคนงานชาย และการทำงานของผู้เยาว์จะถูกกำหนดโดยกฎเกณฑ์พิเศษ
- 2.3.6. คนงานมีสิทธิได้รับหลักประกันที่เหมาะสมในกรณีที่ได้รับอุบัติเหตุ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือไม่มีงานทำโดยไม่สมัครใจ
- 2.3.7. องค์การแรงงานเป็นอิสระ
- 2.3.8. สิทธิในการนัดหยุดงานเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้
- 2.3.9. การริเริ่มทางเศรษฐกิจของเอกชนเป็นเรื่องอิสระและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสังคม
- 2.3.10. กรรมสิทธิ์ของเอกชนได้รับการรับรองและการประกันจากกฎหมาย กรรมสิทธิ์ของเอกชนอาจถูกเวนคืนได้เพื่อประโยชน์สาธารณะแต่จะได้รับการชดเชย
- 2.3.11. การปฏิรูปที่ดินและการกำหนดเขตที่ดินเพื่อการเกษตรจะกระทำโดยกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม

2.3.12. สาธารณรัฐอิตาลีสนับสนุนและคุ้มครองการเก็บออม
ทุกรูปแบบรวมทั้งการควบคุมการให้สินเชื่อ

2.4. ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการเมือง : ซึ่งประกอบด้วยการบัญญัติ
ประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในเรื่องดังต่อไปนี้

2.4.1. ประชาชนทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิงซึ่งบรรลุนิติภาวะ
แล้วเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การลงคะแนนเสียงเป็นเรื่อง
เฉพาะตัว เท่าเทียมกันและเป็นความลับ

2.4.2. การลงคะแนนเสียงเป็นหน้าที่ของพลเมือง

2.4.3. ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเข้าร่วมในพรรคการเมือง
อย่างอิสระตามวิถีทางประชาธิปไตย

2.4.4. ประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะยื่นกระทู้ต่อรัฐสภาเพื่อเรียก
ร้องให้มีการออกกฎหมายหรือการกระทำประการอื่นๆ
ตามความจำเป็นเพื่อส่วนรวม

2.4.5. ประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศใดมีสิทธิเข้าทำงานใน
หน่วยงานของรัฐและรับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง
ภายใต้เงื่อนไขที่เท่าเทียมกันตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2.4.6. การป้องกันประเทศเป็นหน้าที่อันศักดิ์สิทธิ์ของ
ประชาชนทุกคน

2.4.7. ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในค่าใช้จ่ายของรัฐตาม
ความสามารถในการมีส่วนร่วมของตน

2.4.8. ประชาชนทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องจงรักภักดีต่อสาธารณ
รัฐอิตาลีและเคารพต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ดร. นันทิชย์ โสทธิพันธุ์

ตำแหน่งปัจจุบัน

นิติกร

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

การศึกษา

ปริญญาตรี

สาขานิติศาสตร์

จาก

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท

สาขานิติศาสตร์

จาก

มหาวิทยาลัยแห่งกรุงโรม ประเทศอิตาลี

ปริญญาเอก

สาขานิติศาสตร์

จาก

มหาวิทยาลัยแห่งกรุงโรม ประเทศอิตาลี

ผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัย

สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ประเทศ
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

โดย

รศ.ดร.กมลชัย รัตนสกาววงศ์

รัฐธรรมนูญประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน : 4 ประเด็นสำคัญ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. กมลชัย รัตนสกาวงศ์

รัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันฉบับปัจจุบันประกาศใช้หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 1949 ในชื่อภาษาเยอรมันว่า Grundgesetz fuer die Bundesrepublik Deutschland ใช้ตัวย่อว่า GG มีสภาพบังคับสูงสุดทางกฎหมาย กฎหมายอื่นใดจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมิได้ และเป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดโครงสร้างในการปกครองประเทศ หลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน องค์กรในรัฐธรรมนูญและอำนาจหน้าที่ขององค์กรเหล่านั้น

ประเทศเยอรมันเป็นสหพันธรัฐ ปัจจุบันประกอบด้วยมลรัฐต่าง ๆ รวม 16 มลรัฐ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นสาธารณรัฐและสังคมนิยม อำนาจอธิปไตยทั้งหมดมาจากประชาชน โดยการเลือกตั้งและการให้ความเห็นชอบ และใช้อำนาจอธิปไตยผ่านองค์กรนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ฝ่ายนิติบัญญัติผูกพันกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการผูกพันตามตัวบทกฎหมายและกฎหมาย (มาตรา 20 I II III GG) หากมีบุคคลใดกระทำการเพื่อล้มล้างการปกครองดังกล่าว และไม่มีวิถีทางอื่นจะช่วยป้องกันได้ ชาวเยอรมันทุกคนมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะต่อสู้ขัดขวางการกระทำของบุคคลเหล่านั้น (มาตรา 20 IV GG)

เอกสารฉบับนี้จัดเตรียมขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสัมมนาทางวิชาการ จึงเสนอใน 4 ประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 1) กระบวนการเลือกตั้ง
- 2) การถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ
- 3) องค์กรตรวจสอบฝ่ายบริหาร
- 4) หลักประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

1) กระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์รัฐ (Bundestag)

ยึดในหลักการเลือกตั้งว่าเป็นการเลือกตั้งทั่วไป เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั่วประเทศ ประชาชนมีอิสระในการเลือกตั้ง มีความเสมอภาคในการเลือกตั้งและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกระทำโดยลับ ผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็นผู้แทนของประชาชนชาวเยอรมันทั่วทั้งประเทศ โดยไม่อยู่ภายใต้คำสั่งใด ๆ หรือการมอบหมายงานของผู้หนึ่งผู้ใด หากแต่ปฏิบัติหน้าที่ผู้แทนราษฎรภายใต้ความสำนึกในหน้าที่ของตนเอง (มาตรา 38 I GG) คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้งนั้น จะต้องบรรลุนิติภาวะ (21 ปีบริบูรณ์) (มาตรา 38 II GG) สำหรับหลักเกณฑ์การเลือกตั้งนั้นเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง (Bundeswahlgesetz ใช้ชื่อย่อว่า BWG) ซึ่งยึดถือหลักการว่า คะแนนเสียงของประชาชนทุกคนจะต้องมีผลต่อการจัดสรรที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และประสานกับความนิยมสูงสุดในตัวบุคคลของแต่ละเขตเลือกตั้ง ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์รัฐมีผู้แทนราษฎรได้ 500 คน ก็จะแบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 250 เขตเลือกตั้งหรือที่นั่งของจำนวนผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎร

ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้ 2 ประเภท (มาตรา 4 BWG) คะแนนเสียงประเภทแรกคือการเลือกผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง ตามระบบที่นับคะแนนเสียงข้างมาก (มาตรา 5 BWG) คะแนนเสียงประเภทที่สองให้เลือกพรรคการเมือง (มาตรา 27 IBWG) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะคิดคำนวณจากคะแนนเสียงประเภทที่สองว่า พรรคการเมืองพรรคใดได้คะแนนเสียงคิดเป็นอัตราร้อยละเท่าใดของผู้มาเลือกตั้งทั้งหมด พรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงคิดเป็นอัตราตั้งแต่ร้อยละ 5 ขึ้นไปเท่านั้น จึงจะมีที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎร หรือมิเช่นนั้น จะต้องชนะการเลือกตั้งอย่างน้อยที่สุด 3 เขตเลือกตั้งในคะแนนเสียงประเภทแรก จึงจะมีที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ ส่วนจำนวนที่นั่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคการเมืองในสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่อีกนั้น ทางพรรคการเมืองนั้นก็จะจัดหาผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

เข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนราษฎรให้ดีที่สุด รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมาธิการในการพิจารณาร่างกฎหมายและการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ด้วย¹⁾

การตรวจสอบการเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องของสภาผู้แทนราษฎรที่จะวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่ การโต้แย้งคัดค้านมติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเรื่องนี้ให้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ (มาตรา 41 III GG)

อนึ่ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศเยอรมันถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั่วทั้งประเทศ มิใช่ตัวแทน-ตัวการ ของเขตเลือกตั้งหนึ่งเขตเลือกตั้งใด ในทางนิติบัญญัติ ผู้แทนราษฎรจะไม่ถูกบีบบังคับให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่ต้องการ พรรคการเมืองที่ตนสังกัดอยู่จะขอเปลี่ยนตัวผู้แทนราษฎรไม่ได้ และถึงแม้ว่าพรรคการเมืองนั้นจะต้องห้ามในเวลาต่อมาโดยคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐก็ตาม ความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคการเมืองนั้นก็หาสิ้นสุดลงด้วยไม่²⁾

2) การถ่วงดุลย์อำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ

2.1 องค์การฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) และสภาที่ปรึกษา (Bundesrat)

2.1.1 องค์ประกอบของฝ่ายนิติบัญญัติ

(1) สภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์รัฐ ประกอบด้วยบรรดาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองทั้งหลายที่มีที่นั่งในสภาจำนวนเล็กน้อยตามสัดส่วนคะแนนเสียงประเภทที่สองที่ได้รับเลือกจากประชาชนทั่วทั้งประเทศตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1

¹⁾ Konrad Hesse, Grundzuege des Verfassungsrechts der Bundesrepublik Deutschland, 12. Aufl., Heidelberg Karlsruhe, S. 239-241.

²⁾ Konrad Hesse, อ้างแล้ว, S. 242-243

(2) สภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐ ไม่ใช่สภาสูงหรือวุฒิสภาตามที่เข้าใจกัน ในระบบสองสภาทั่วไป แต่เป็นสภาที่ทำหน้าที่คู่กับสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากเหตุผล ที่จะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่างกิจการของสหพันธรัฐและมลรัฐต่าง ๆ

สมาชิกสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่คณะ รัฐมนตรีของมลรัฐในแต่ละมลรัฐเป็นผู้แต่งตั้งเข้ามาเพื่อร่วมในกระบวนการตรากฎหมาย ดังนั้น สมาชิกสภาที่ปรึกษาจึงไม่มีความรับผิดชอบต่อประชาชน ไม่มีวาระในการดำรง ตำแหน่ง แต่เป็นอำนาจอิสระของคณะรัฐมนตรีของมลรัฐที่จะแต่งตั้งหรือเปลี่ยนแปลง ตัวบุคคลได้ การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาที่ปรึกษาจึงผูกพันกับการมอบหมายงาน และคำสั่งของมลรัฐที่แต่งตั้งคนเข้ามา

จำนวนสมาชิกของสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐ แต่ละมลรัฐจะมีสิทธิใน การแต่งตั้งสมาชิกของสภาที่ปรึกษา ๆ ของมลรัฐตนได้อย่างน้อยมลรัฐละ 3 คน มลรัฐ ที่มีประชากรอย่างน้อย 2 ล้านคน จะมีสมาชิกสภาที่ปรึกษา ๆ ได้ 4 คน มลรัฐที่มี ประชากรมากกว่า 6 ล้านคน จะมีสมาชิกสภาที่ปรึกษา ๆ ได้ 5 คน ในการลงคะแนน เสียง สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่ง แต่ละมลรัฐจะต้องลงคะแนนเสียงเป็นเอกภาพ โดย สมาชิกที่อยู่ในที่ประชุมหรือโดยการส่งตัวแทนของตนมาใช้สิทธิก็ได้ (มาตรา 51 GG)

สมาชิกสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐจะเลือกประธานสภาที่ปรึกษาปีละ ครั้ง โดยทั่วไปประธานสภาที่ปรึกษา ๆ จะเป็นผู้เรียกประชุม มติที่ประชุมถือเสียงข้าง มากธรรมดา (มาตรา 52 GG) โดยมีอำนาจในการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมลรัฐ (มาตรา 77, 78 GG) วางแผนงบประมาณ (มาตรา 110 GG) ควบคุมการเงิน (มาตรา 114 GG) ร่วมในกระบวนการตราฎกกระทรวงต่าง ๆ (มาตรา 80 II GG) การทำงานร่วม กันของรัฐบาลสหพันธรัฐในการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ เลือกผู้พิพากษา ศาลรัฐธรรมนูญจำนวนกึ่งหนึ่ง (8 คน) และให้ความเห็นชอบในการออกกฎหมายใน กรณีที่มีการประกาศภาวะฉุกเฉินในการออกกฎหมาย (มาตรา 81 GG)

2.1.2 การถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติต่อฝ่ายบริหาร

สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรี (Bundeskanzler) (มาตรา 63 GG) และอาจเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้ แต่จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้สรรหาบุคคลอื่นมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทนได้โดยมีเสียงสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรเรียกว่า “Konstruktives Misstrauensvotum” อำนาจปลดนายกรัฐมนตรีในการลงมติอภิปรายไม่ไว้วางใจนี้เป็นอำนาจของประธานาธิบดี (มาตรา 67 I GG) แต่สภาผู้แทนราษฎรจะเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีสหพันธรัฐคนใดคนหนึ่งไม่ได้ เพราะรัฐมนตรีสหพันธรัฐมิได้รับผิดชอบ ต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐแต่อย่างใด แต่อาจขอให้นายกรัฐมนตรีแนะนำประธานาธิบดีถอดถอนรัฐมนตรีผู้ที่ประพฤติดันไม่เหมาะสมได้

สภาผู้แทนราษฎรเป็นองค์กรที่เลือกประธานาธิบดีของสหพันธรัฐซึ่งเป็นประมุขของประเทศ แต่ไม่มีสถานะในการบริหารราชการแผ่นดิน อย่างไรก็ตามในทางคำราเห็นว่า ประธานาธิบดีมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (Rechtmaessigkeit) ในการแต่งตั้งข้าราชการระดับสูงของสหพันธรัฐและตำแหน่งทางการเมืองและผู้พิพากษาของสหพันธรัฐด้วย ซึ่งอาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐพิจารณาวินิจฉัยได้³⁾ ตามหลักกฎหมายเรื่องการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (eine rechtliche Pruefungsbefugnis) เช่น กระบวนการตรากฎหมายชอบหรือไม่ แต่จะต้องตีความอย่างจำกัด อำนาจบางอย่างก็ถูกจำกัด เป็นการใช้อำนาจผูกพันของประธานาธิบดี เช่น การแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีต่าง ๆ ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ การลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศ เพราะเป็นกิจการในทางการเมือง

สภาที่ปรึกษาและสภาผู้แทนราษฎรยังมีอำนาจในการตรากฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน (Haushaltplan) ของฝ่ายบริหาร

³⁾ Konrad Hesse, อ้างแล้ว, S.262

2.1.3 การถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติต่อฝ่ายตุลาการ

สภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐเป็นองค์กรที่คัดเลือกผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรวมทั้งสิ้น จำนวน 16 คน (มาตรา 94 I GG) สภาผู้แทนราษฎรของสหพันธรัฐอาจร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐพิจารณาพิพากษาให้ผู้พิพากษาแห่งสหพันธรัฐ (ศาลปกครองสูงสุด ศาลยุติธรรมสูงสุด ศาลแรงงานสูงสุด ศาลภาษีอากรสูงสุด ศาลสังคมสูงสุดและผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ) พ้นจากตำแหน่งหรือให้ไปดำรงตำแหน่งอื่น ในกรณีที่ผู้พิพากษาแห่งสหพันธรัฐผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหรือนอกเหนือตำแหน่ง อันเป็นการขัดต่อหลักต่าง ๆ ในรัฐธรรมนูญหรือกฎระเบียบของรัฐธรรมนูญมลรัฐ (มาตรา 98 III GG) ⁴⁾

2.2 องค์กรฝ่ายบริหาร คณะรัฐมนตรีของสหพันธรัฐ (Bundesregierung) เป็นองค์กรในสหพันธรัฐที่มีความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้คำสั่งขององค์กรอื่นใด รวมทั้งรัฐสภาด้วย และออกกระเบียบของตนเองได้โดยความเห็นชอบของประธานาธิบดี (มาตรา 65 IV GG)

รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมิได้กำหนดจำนวนคณะรัฐมนตรีของสหพันธรัฐไว้ แต่ในทางปฏิบัติจะมีจำนวนเท่ากับ นายกรัฐมนตรี 1 คน และรัฐมนตรีว่าการในแต่ละกระทรวง กระทรวงละ 1 คน (มาตรา 62 GG) นายกรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้แทนนายกรัฐมนตรีอีก 1 คน (มาตรา 69 I GG)

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกคนจะประกอบอาชีพอื่นมิได้ (Berufsverbot) เว้นแต่ได้รับความยินยอมจากสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธรัฐ (มาตรา 66 GG) นอกจากนี้ยังมีกฎหมายเกี่ยวกับรัฐมนตรีของสหพันธรัฐควบคุมการปฏิบัติตนของรัฐมนตรีอีกฉบับหนึ่ง เรียกว่า Bundesministergesetz vom 27.7.1971

⁴⁾ กมลชัย รัตนสกวาวงศ์, ศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ, รายงานวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการเมืองไทยเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.), 2538 ,หน้า 39

ที่มาของคณะรัฐมนตรีของสหพันธ์รัฐ นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์รัฐ (Bundestag) ด้วยคะแนนเสียงข้างมากโดยไม่มีการอภิปรายในสภา ทั้งนี้โดยคำเสนอของประธานาธิบดี (มาตรา 63 I, 64 I GG) ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจะได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ประธานาธิบดีไม่มีอำนาจดุลพินิจในการนี้แต่ประการใด ทำนองเดียวกับการแต่งตั้งบรรดาคณะรัฐมนตรีของสหพันธ์รัฐทุกคนในกรณีที่ประธานาธิบดีไม่เสนอชื่อผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อสภาฯ ภายใน 14 วัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธ์รัฐโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากกว่ากึ่งหนึ่ง ก็สามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ (มาตรา 63 III GG) และอาจมีการเลือกกันได้หลายครั้งจนกว่าจะได้นายกรัฐมนตรีเสียงข้างมากกว่ากึ่งหนึ่ง (absolute Mehrheit) ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้เสนอรัฐมนตรีทุกคนให้ประธานาธิบดีแต่งตั้ง แต่ในกรณีที่ไม้อาจได้นายกรัฐมนตรีเสียงข้างมากดังกล่าวได้ ก็ให้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง โดยถือเอาผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุด (relative Mehrheit) ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (Bundeskanzler) หรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่ประธานาธิบดีใช้อำนาจดุลพินิจไม่แต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นนายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดีจะต้องยุบสภา แต่ในกรณีที่ประธานาธิบดีให้อำนาจดุลพินิจแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีเช่นว่านี้ ก็จะเป็นคณะรัฐมนตรีที่มีเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์รัฐ ที่เรียกว่า Minderheitsregierung ซึ่งคณะรัฐมนตรีจะต้องเผชิญกับฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรที่มีเสียงข้างมากกว่า ซึ่งจะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีเป็นไปโดยยากยิ่ง ดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ปีสุดท้ายของสาธารณรัฐไวมาร์ (die Weimare Republik) ในสถานการณ์เช่นนี้ หากร่างกฎหมายของคณะรัฐมนตรีไม่ผ่านสภาผู้แทนราษฎร ถึงแม้ว่าคณะรัฐมนตรีได้ชี้แจงแล้วว่าเป็นเรื่องจำเป็นรีบด่วน ประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบของสภาที่ปรึกษา (Bundesrat) ชอบที่จะประกาศภาวะฉุกเฉินในการตรากฎหมาย (Gesetzgebungsnotstand) ซึ่งจะมีระยะเวลาเพียง 6 เดือนเท่านั้น (มาตรา 81 III GG) แต่ภายหลังระยะเวลาดังกล่าวจะเกิดอะไรขึ้น

นั้น รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้ ซึ่งจะต้องเข้าใจได้ว่า คงจะต้องยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่⁵⁾

นายกรัฐมนตรีเป็นผู้วางนโยบายทางการเมือง (Richtflinie der Politik) และรับผิดชอบนโยบายทางการเมืองที่ตนวางไว้ (Kanzlerprinzip) ส่วนรัฐมนตรีแต่ละคนก็บริหารงานในกระทรวงอย่างอิสระ รับผิดชอบตนเอง (Ressortprinzip) ในกรณีที่มีความเห็นของรัฐมนตรีต่าง ๆ ขัดกัน ก็จะต้องนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีพิจารณาชี้ขาด (Kabinettsprinzip) นายกรัฐมนตรีจะดูแลคณะรัฐมนตรีตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ โดยอนุมัติของประธานาธิบดี (มาตรา 65 GG) แต่จะไม่ก้าวกำยการบริหารงานของรัฐมนตรีแต่ละคน

รัฐมนตรีจะเป็นผู้บริหารราชการแผ่นดินโดยอิสระภายในความรับผิดชอบของตนเอง ในขอบเขตนโยบายทางการเมืองของนายกรัฐมนตรี (มาตรา 65 II GG) ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว รัฐมนตรีจะรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐ โดยผ่านทางนายกรัฐมนตรี และเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในกระทรวง และใช้อำนาจสูงสุดเหนือบุคลากรของกระทรวงที่ตนว่าการอยู่นั้น

คณะรัฐมนตรี (Das Bundeskabinett) มีอำนาจพิจารณาเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้กระทำโดยมติคณะรัฐมนตรี (มาตรา 65 S.4 GG) เรื่องความขัดแย้งหรือความเห็นไม่ตรงกันของรัฐมนตรีต่างกระทรวง (มาตรา 65 S.3 GG) พิจารณาร่างกฎหมาย (Gesetzesvorlage) กำหนดระเบียบการร่วมปฏิบัติหน้าที่ราชการของกระทรวงต่าง ๆ และวางแนวปฏิบัติหรือหลักการในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (Grundsatzbeschluesse)

นอกจากนี้แล้ว องค์กรฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาเรื่องการปฏิรูปการทำงานต่าง ๆ ให้ดีขึ้น (Reformerwaegungen) การวางแผนในทางการเมืองอย่างมีวิสัยทัศน์ ศึกษาสภาพปัญหา กำหนดเป้าหมาย ลำดับปัญหา ก่อนหลังที่จะทำการวางแผน

⁵⁾Konrad Hesse, อ้างแล้ว, S. 287-288

แก้ไข การแก้ไขข้อกฎหมาย ศึกษาปัจจัย วัตถุประสงค์และบุคลากรที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนปรับปรุงองค์กรต่าง ๆ ภายในกระทรวงด้วย⁶⁾

คณะรัฐมนตรีของสหพันธรัฐมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการร่วมตรากฎหมาย และการออกอนุบัญญัติต่าง ๆ เข้าร่วมในกิจการของสภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการให้เพิ่มงบประมาณแผ่นดิน (มาตรา 113 GG) การเข้าร่วมและแสดงความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรีในคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 43 II, 53 GG) การวางนโยบายและการตรวจสอบฝ่ายปกครองของมลรัฐต่าง ๆ แนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง (มาตรา 84 II, 85 II, 108 VII GG) ตลอดจนการใช้อำนาจของสหพันธรัฐเข้าบังคับหรือเข้าแทรกแซงการดำเนินงานของมลรัฐต่าง ๆ ซึ่งจะต้องผ่านความเห็นชอบของสภาที่ปรึกษาด้วย และสภาที่ปรึกษาอาจขอให้ยกเลิกมาตรการที่เข้าแทรกแซงได้ตลอดเวลา แต่จะใช้ในกรณีจำเป็นขั้นสุดท้ายแล้วเท่านั้น (ultima ratio des Bundeszwangs oder der Bundesintervention) (มาตรา 37, 91 II GG)

2.2.1 การถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายบริหารต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

อำนาจของฝ่ายบริหารที่มีต่อฝ่ายนิติบัญญัตินั้น ก่อนข้างจะถูกจำกัดมากอย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญสหพันธรัฐเปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีสหพันธรัฐยื่นคำร้องให้มีการลงมติไม่ไว้วางใจตนเองได้ และถ้านายกรัฐมนตรีไม่ได้คะแนนเสียงไว้วางใจเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐแล้ว นายกรัฐมนตรีอาจแนะนำให้ประธานาธิบดียุบสภาได้ภายใน 21 วัน ในระหว่างนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องรีบหานายกรัฐมนตรีคนใหม่ให้ได้เพื่อมิให้ประธานาธิบดียุบสภา (มาตรา 68 GG) ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหาตัวนายกรัฐมนตรีคนใหม่ไม่ได้และประธานาธิบดีใช้อำนาจดุลพินิจไม่ยุบสภา คณะรัฐมนตรีก็จะอยู่โดยเป็นฝ่ายข้างน้อยในสภา

⁶⁾ Konrad Hesse, อ้างแล้ว, S.257

(Minderheitsregierung) ซึ่งจะเข้ากรณีที่รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้ประกาศภาวะฉุกเฉินในการตรากฎหมายได้ 6 เดือน (มาตรา 81 III GG)

2.2.2 การถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารต่อฝ่ายตุลาการ

ในการสรรหาผู้พิพากษาศาลสูงสุดต่าง ๆ ของสหพันธ์รัฐ รัฐมนตรีสหพันธ์รัฐในกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับศาลเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ร่วมกับคณะกรรมการสรรหาผู้พิพากษาที่เรียกว่า Richterwahlausschuss ซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับศาลเฉพาะเรื่องนั้น ๆ ของมลรัฐต่าง ๆ กับกรรมการที่สภาผู้แทนราษฎรสหพันธ์รัฐเลือกให้ทำหน้าที่ โดยมีจำนวนเท่ากัน (มาตรา 95 II GG)

ในการสรรหาผู้พิพากษาศาลต่าง ๆ ในมลรัฐทั้งหลาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของมลรัฐต่าง ๆ จะร่วมกับคณะกรรมการสรรหาผู้พิพากษาในศาลมลรัฐดำเนินการคัดเลือกผู้พิพากษาดังกล่าว (มาตรา 98 IV GG)

2.3 องค์กรฝ่ายตุลาการ

องค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการคือศาลทั้งหลายซึ่งประกอบด้วยศาลในระดับสหพันธ์รัฐ และในระดับมลรัฐต่าง ๆ แยกออกจากกัน รัฐธรรมนูญจะกำหนดเฉพาะศาลในระดับสหพันธ์รัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ (Bundesverfassungsgericht) ไว้เป็นองค์กรในระดับรัฐธรรมนูญ มีสถานะเสมอกับรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีของสหพันธ์รัฐ และมีได้จัดอยู่ในหน่วยงานของฝ่ายบริหารเยี่ยงศาลยุติธรรมหรือศาลชำนาญพิเศษที่มีกระทรวงยุติธรรมหรือกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานธุรการให้ ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐจะบริหารงบประมาณของตนเองเสนอโดยตรงต่อสภา โดยฝ่ายบริหารไม่อาจเข้ามาแทรกแซงได้ ผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐไม่อยู่ภายใต้การควบคุมทางวินัย ⁷⁾

⁷⁾ กมลชัย รัตนสกาวงศ์, อ่างแล้ว, หน้า 18

ที่มาของผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ ในแต่ละองค์คณะจะต้องมีผู้พิพากษาที่คัดเลือกและแต่งตั้งมาจากผู้พิพากษาศาลสูงสุดต่าง ๆ ซึ่งดำรงตำแหน่งในศาลสูงสุดดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 3 คน (มาตรา 15 วรรคสอง BVerfGG) ผู้พิพากษาในแต่ละองค์คณะกึ่งหนึ่งจะต้องได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธรัฐ และอีกกึ่งหนึ่งจะต้องได้รับเลือกจากสภาที่ปรึกษาของสหพันธรัฐ (มาตรา 15 วรรคหนึ่ง BVerfGG) ⁸⁾

2.3.1 การถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายตุลาการต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมีอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในระดับสหพันธรัฐด้วยกัน ซึ่งรวมถึงสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐ และสภาที่ปรึกษาสหพันธรัฐด้วย และควบคุมกฎหมายที่ออกโดยสภาผู้แทนราษฎรหรือที่ผ่านสภาที่ปรึกษาว่าขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาสหพันธรัฐประชุมร่วมกัน เพื่อจะแก้ไขกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ จะกระทำได้อีกแต่โดยได้รับความเห็นจากศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐว่า การแก้ไขดังกล่าวนั้น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐคงปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐจะต้องมีมติด้วยเสียงข้างมากของผู้พิพากษาที่อยู่ในการประชุมพิจารณานั้น (praeventive Normenkontrolle)

ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมีอำนาจพิจารณาคำร้องทุกข์โต้แย้งคำวินิจฉัยของสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐในเรื่องความสมบูรณ์ของการเลือกตั้ง การได้มาหรือการสิ้นสุดซึ่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (มาตรา 53 a, 115 a GG)

2.3.2 การถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายตุลาการต่อฝ่ายบริหาร

ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทระหว่างองค์กรต่าง ๆ ในระดับสหพันธรัฐด้วยกัน ซึ่งรวมถึงคณะรัฐมนตรีสหพันธรัฐ

รายละเอียดของการคัดเลือกและวิธีการคัดเลือก ศึกษาได้จาก กมลชัย รัตนสกาววงศ์, อ้างแล้ว หน้า 18-22

ด้วย ตลอดจนข้อพิพาทระหว่างสหพันธรัฐและมลรัฐต่าง ๆ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการจัดระเบียบทางกฎหมายของสหพันธรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่มลรัฐเป็นผู้ดำเนินการในนามของสหพันธรัฐ และมีการควบคุมดูแลโดยสหพันธรัฐและข้อพิพาทระหว่างมลรัฐต่าง ๆ ด้วยกัน

ในกรณีที่ประธานาธิบดีกระทำการโดยเจตนาละเมิดรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐหรือกฎหมายอื่นใดของสหพันธรัฐ สมาชิกของแต่ละสภาจำนวนหนึ่งในสี่เข้าชื่อกันเสนอคำร้องนั้นต่อสภาผู้แทนสภาผู้แทนราษฎรสหพันธรัฐหรือสภาที่ปรึกษาสหพันธรัฐแล้วแต่กรณีให้พิจารณา สภาดังกล่าวจะยกคำร้องจะต้องมีคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกของสภานั้น ในกรณีที่มีคะแนนเสียงไม่ถึงจำนวนที่จะยกคำร้องจะต้องเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐเพื่อไต่สวนพิจารณาต่อไป หากได้ความจริงตามคำร้อง ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐมีอำนาจสั่งให้ประธานาธิบดีพ้นจากตำแหน่งได้ (มาตรา 61 GG)

คำร้องทุกข์ได้แย้งคัดค้านการกระทำของรัฐ ประชาชนอาจยื่นคำร้องทุกข์โดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ เพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยว่าการกระทำของรัฐไปกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของเขา แต่มีข้อจำกัดว่า คำร้องทุกข์จะยื่นได้ก็ต่อเมื่อได้มีการดำเนินการทางศาลต่าง ๆ จนถึงที่สุดแล้ว (มาตรา 93 I 4 a GG)

3) องค์การตรวจสอบฝ่ายบริหาร

3.1 สภาผู้แทนราษฎรของสหพันธรัฐ มีอำนาจตรวจสอบฝ่ายบริหารทางการเมืองโดยเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีของสหพันธรัฐได้ แต่จะต้องสรรหาผู้ที่เหมาะสมดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน โดยมีเสียงสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมาก ซึ่งเรียกว่า “konstruktives Misstrauensvotum” เพราะในอดีตที่ผ่านมา การขอมให้เปิดอภิปรายนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่มีข้อกำหนดดังกล่าวจะทำให้ฝ่ายค้านล้มคณะรัฐมนตรีได้ค่อนข้างง่ายและมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีบ่อย

ครั้งมาก การกำหนดให้มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีในเชิงสร้างสรรค์ดังกล่าวนับเป็นความก้าวหน้าในทางการเมืองที่ทำให้คณะรัฐมนตรีมีเสถียรภาพมากกว่าระบบเดิม โดยอำนาจในการถอดถอนนายกรัฐมนตรีเป็นของประธานาธิบดีและมีผลให้คณะรัฐมนตรีทุกคนพ้นจากตำแหน่งไปด้วย (มาตรา 67 GG)

3.2 ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ มีอำนาจในการตรวจสอบฝ่ายบริหารในกรณีที่ฝ่ายบริหารกระทำการกระทบสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เมื่อประชาชนผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องทุกข์ที่เรียกว่า Verfassungsbeschwerde เจื่อนไขและกระบวนการในการร้องทุกข์เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐ (Bundesverfassungsgerichtsgesetz หรือใช้ชื่อย่อว่า BVerfGG) (มาตรา 93 I 4a GG)

3.3 ศาลปกครองสหพันธ์รัฐ (Bundesverwaltungsgericht) มีอำนาจตรวจสอบฝ่ายบริหารในกรณีที่ฝ่ายบริหารตรากฎหมายลำดับรอง (Rechtsverordnungen) ว่ากระทำภายในขอบเขตและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้หรือไม่ (มาตรา 80 GG) ถ้าตราโดยมิชอบเกินขอบเขตของอำนาจที่กฎหมายแม่บทให้ไว้ ศาลปกครองสหพันธ์รัฐมีอำนาจตรวจสอบในปัญหาข้อกฎหมายได้ (มาตรา 47(5) VwGO) โดยทั่วไปศาลปกครองชั้นสูงในมลรัฐก็มีอำนาจตรวจสอบ (มาตรา 47 VwGO)

3.4 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (Der Bundesrechnungshof) เป็นองค์กรที่อิสระทำนองผู้พิพากษา มีอำนาจในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของฝ่ายบริหาร โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะต้องเสนอบัญชีการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินรายได้และหนี้สินในปีงบประมาณนั้น ๆ ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบก่อนเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรและสภาที่ปรึกษาของสหพันธ์รัฐ (มาตรา 114 GG)

3.5 ประธานาธิบดี ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่แน่ใจว่าตนจะมีเสียงสนับสนุนข้างมากจากสภาผู้แทนราษฎรของสหพันธรัฐเหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่ นายกรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องขอให้มีการลงมติไม่ไว้วางใจตนเองได้ และถ้าตนได้รับคะแนนเสียงไว้วางใจน้อยกว่ากึ่งหนึ่งแล้ว ข้อมเป็นอำนาจดุลพินิจของประธานาธิบดีที่จะ ปล่อยให้ นายกรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดินด้วยคะแนนเสียงสนับสนุนจากสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายข้างน้อย หรือใช้ดุลพินิจยุบสภาให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ (มาตรา 68 GG) นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในทางตำราว่า ประธานาธิบดียังมีอำนาจในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย (Rechtmaessigkeitskontrolle) ในบรรดากิจการต่าง ๆ ที่เสนอมายให้คนลงนามหรือแต่งตั้งตำแหน่งข้าราชการสำคัญ ๆ ตามที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 2.1.2

4) การประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

บทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเยอรมันได้รับอิทธิพลมาจากการปฏิวัติในประเทศฝรั่งเศส และรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในรัฐธรรมนูญฉบับไวมาร์ (1918-1919) ประชาชนเยอรมันยังอ้างสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญเพื่อโต้แย้งการกระทำของรัฐ โดยนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาหรือตีความในชั้นศาลได้ ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้เปลี่ยนหลักการใหม่ โดยถือว่าสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญนั้นมีผลบังคับใช้ได้โดยตรง (unmittelbare Wirkung) มีลักษณะของสิทธิในเชิงซ้อนเป็นทั้งสิทธิในภาวะวิสัย (Objektive Grundelemente) ของการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย โดยยึดถือหลักนิติรัฐและเป็นสิทธิของปัจเจกชนด้วย (subjektive Recht) ⁹⁾

⁹⁾ Konrad Hesse, อ้างแล้ว , S.118-119

4.1 ประเภทต่าง ๆ ของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน

รัฐธรรมนูญเยอรมันบัญญัติหลักประกันเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน
ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

- ศักดิ์ศรีหรือเกียรติภูมิของมนุษย์ (มาตรา 1) บุคคลทุกคนมีสิทธิ
ดังกล่าว
- สิทธิในการพัฒนาบุคลิกภาพของปัจเจกชน (มาตรา 2) บุคคล
ทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- ความเสมอภาคของประชาชนภายใต้กฎหมาย ความเสมอภาค
ระหว่างชายและหญิง (มาตรา 3) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- เสรีภาพในความเชื่อ ความสำนึก เกี่ยวกับการนับถือศาสนา
(มาตรา 4) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การศึกษาเล่าเรียน
การค้นคว้า (มาตรา 5) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- เสรีภาพในการสถาบันครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูตั้งสอน
บุตรที่ยังเยาว์วัย (มาตรา 6) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- เสรีภาพเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาและการอบรมในทางศาสนา
การจัดตั้งโรงเรียน (มาตรา 7) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธ โดยไม่ต้องขอ
อนุญาต (มาตรา 8) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มี
สิทธิดังกล่าว
- สิทธิเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม (มาตรา 9) เฉพาะ
ประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว
- สิทธิเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย ไปรษณีย์ และ
โทรคมนาคม (มาตรา 10) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว

- สิทธิเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัย (มาตรา 11) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว
- สิทธิเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพและสถานที่ทำงาน และจะไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน (มาตรา 12) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว
- หน้าที่ในการเป็นทหารเกณฑ์เมื่ออายุ 18 ปีบริบูรณ์ (มาตรา 12 a) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว
- เสรีภาพในที่อยู่อาศัย เคหสถานจากการค้นโดยไม่มีหมายค้น (มาตรา 13) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- สิทธิในทรัพย์สิน กรรมสิทธิ์ สิทธิในการรับมรดก และการรับเงินทดแทนจากการเวนคืนทรัพย์สิน (มาตรา 14) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- การโอนที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และเครื่องมือการผลิตเป็นของส่วนรวมโดยการตรากฎหมายโดยจ่ายเงินทดแทน (มาตรา 15) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- ข้อห้ามในการถอนสัญชาติและการเนรเทศชาวเยอรมัน (มาตรา 16) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว
- สิทธิในการขอลี้ภัยทางการเมือง (มาตรา 16 a) เป็นสิทธิของชาวต่างชาติทุกคน
- สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ (มาตรา 17) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- การจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยตรากฎหมายเพื่อการป้องกันประเทศและการเรียกระดมพล (มาตรา 17 a) เฉพาะประชาชนชาวเยอรมันเท่านั้นที่มีสิทธิดังกล่าว

- การเพิกถอนสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (มาตรา 18) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว
- หลักการในการจำกัดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยการตรากฎหมายโดยยึดหลักความสมควรแก่เหตุ และการที่ประชาชนได้รับความเสียหายจากการกระทำของรัฐย่อมมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลได้เสมอ (Rechtsschutz) (มาตรา 19) บุคคลทุกคนมีสิทธิดังกล่าว

อนึ่ง นอกจากนั้นแล้ว ยังบัญญัติเรื่องสิทธิในทางการเมืองและในกระบวนการยุติธรรมทางศาลไว้ต่างหาก กล่าวคือ สิทธิเสรีภาพในทางการเมืองบัญญัติไว้ในมาตรา 33 และ 38 ส่วนสิทธิเสรีภาพในกระบวนการยุติธรรมทางศาลบัญญัติไว้ในมาตรา 101-104

4.2 ลักษณะของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ในทางวิชาการ แยกลักษณะของบรรดาประเภทต่าง ๆ ของสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ดังนี้¹⁰⁾

(1) สิทธิเสรีภาพทั่วไปและความเสมอภาค มีลักษณะเป็นสิทธิในการป้องกันตนเอง ของประชาชน เรียกว่า Abwehrrechte เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐฝ่ายหนึ่ง เป็งเจกชนอีกฝ่ายหนึ่ง มิใช่ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน สิทธิเสรีภาพ reiheitsgrundrechte) แยกเป็นสิทธิเสรีภาพทั่วไป (มาตรา 2) และสิทธิเสรีภาพเฉพาะของ (มาตรา 4 และมาตรา 12) ความเสมอภาค (Gleichheitsgrundrechte) แยกเป็นความเสมอภาคทั่วไป (มาตรา 3) และความเสมอภาคในเรื่องเฉพาะ (มาตรา 6 (5))

(2) สิทธิเสรีภาพที่มีหลักประกันในเรื่องสถาบันคุ้มครองสิทธิ (stitutionelle Garantien) หรือสิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ศาล ทั้งศาลทุกประเภทและศาลธรรมนูญ (มาตรา 19 และมาตรา 93)

- (3) สิทธิเสรีภาพในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล (มาตรา 101-104)
- (3.1) ห้ามมิให้จัดตั้งศาลพิเศษขึ้นพิจารณาคดีหนึ่งคดีใดเป็นการเฉพาะ (มาตรา 101 I)
 - (3.2) ให้ยกเลิกโทษประหารชีวิต (มาตรา 102)
 - (3.3) สิทธิที่จะแสดงข้อเท็จจริงหรือได้รับการรับฟังในการพิจารณาคดีของศาล (มาตรา 103 I)
 - (3.4) ความผิดอาญาจะต้องบัญญัติไว้ชัดแจ้ง “nulla poena sine lege” (มาตรา 103 II)
 - (3.5) จะลงโทษผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดเดียวกันมากกว่า 1 ครั้งมิได้ “ne bis in idem” (มาตรา 103 III)
 - (3.6) จะคุมขังบุคคลได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจและจะปฏิบัติต่อบุคคลที่ถูกคุมขังให้ได้รับผลร้ายทางร่างกายและจิตใจมิได้ (มาตรา 104 I)
 - (3.7) ผู้พิพากษาเป็นผู้มีอำนาจออกหมายคุมขัง ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจควบคุมตัวได้ก่อนสิ้นวันเดียวกันเท่านั้น (มาตรา 104 II)
 - (3.8) และจะต้องนำตัวผู้ต้องหาไปสู่การพิจารณาของศาลเกี่ยวกับเหตุของการจับกุมนั้นในวันรุ่งขึ้น ศาลจะต้องออกคำสั่งโดยไม่ชักช้าไม่ว่าจะเป็นหมายจับหรือหมายปล่อย (มาตรา 104 III) ในกรณีออกหมายจับจะต้องแจ้งให้ญาติมิตรของผู้ถูกจับกุมทราบโดยไม่ชักช้า (มาตรา 104 IV)

โดยสรุป ลักษณะสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเยอรมันมี 2 ประการสำคัญ ประการแรก เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับใช้โดยตรง และประการที่สอง ประชาชนผู้ถูกกระทบสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลรัฐธรรมนูญของสหพันธ์รัฐได้

สรุปลสารสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ประเทศ ฝรั่งเศส

โดย

ผศ.ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสฉบับปัจจุบัน คือฉบับปี คศ. 1958 (พศ. 2501) เกิดขึ้นจากการที่ประเทศต้องประสบกับปัญหาทางด้านความมั่นคงและปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างมาก รัฐสภาในขณะนั้นจึงได้มอบอำนาจในการตรารัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพื่อแก้ปัญหของประเทศให้กับรัฐบาลของนายพลชาร์ลส เดอ โกลล์ (Charles De Gaulle) โดยรัฐสภาได้วางกรอบของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไว้ 5 ประการ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเป็นที่มาเพียงประการเดียวของอำนาจ อำนาจนิตិบัญญัติและอำนาจบริหารต้องมาจากการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
2. อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติจะต้องแยกจากกันเพื่อให้รัฐบาลและรัฐสภาสามารถทำหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบได้เต็มที่
3. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา
4. อำนาจตุลาการต้องเป็นอิสระเพื่อเป็นหลักประกันของการเคารพต่อเสรีภาพขั้นพื้นฐานดังที่ระบุไว้ในคำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับปี คศ. 1946 และในคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง คศ. 1789
5. รัฐธรรมนูญต้องบัญญัติถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาคมที่เป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส

จากกรอบ 5 ประการดังกล่าวข้างต้น รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ถูกร่างขึ้นโดยคณะนักวิชาการซึ่งมีนายมิเชล เดอเบร (Michel Debré) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้นเป็นประธาน เมื่อร่างรัฐธรรมนูญเสร็จและได้ผ่านการรับรองจากคณะรัฐมนตรีแล้วก็ได้เสนอให้ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติ ซึ่งผลปรากฏว่าเสียงส่วนใหญ่ของผู้มาออกเสียงแสดงประชามติเห็นด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญ จึงได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในวันที่ 4 ตุลาคม คศ. 1958

รัฐธรรมนูญฉบับปี คศ. 1958 นี้ ได้ผ่านการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของประเทศและของโลก ณ วันนี้ รัฐธรรมนูญฉบับปี คศ. 1958 ประกอบด้วยสาระสำคัญที่สมควรนำมาพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานาธิบดี และรัฐบาล

1.1 ประธานาธิบดี ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐและเป็นผู้นำในการบริหารประเทศ

ก. วิธีการได้มา ประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั่วประเทศ (มาตรา 6) โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งรายใดได้คะแนนเสียงจากผู้มาใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเกินกว่าครึ่งหนึ่งให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาดและจะได้รับการเลือกตั้งทันที ส่วนในกรณีที่ไม่มีผู้ใดได้รับเสียงข้างมากอย่างเด็ดขาด จะต้องทำการลงคะแนนรอบที่สองภายในสองสัปดาห์โดยผู้ที่จะมีสิทธิเข้าแข่งขันรอบที่สอง คือ ผู้ที่ได้คะแนนสูงที่สุด 2 คนแรกในการเลือกตั้งครั้งแรก (มาตรา 7)

ข. วาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี (มาตรา 6)

ค. อำนาจหน้าที่ แม้ประเทศฝรั่งเศสจะมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (parliamentary system) แต่บทบาทของประธานาธิบดีของฝรั่งเศสตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดเอาไว้สูงมากจนเกือบจะเป็นการปกครองระบอบประธานาธิบดี (presidential system) ซึ่งเรียกกันว่าระบบกึ่งประธานาธิบดี (semi-presidential system) อำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดีสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) อำนาจหน้าที่ในการรักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของชาติ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของดินแดนและการเคารพต่อสนธิสัญญาต่าง ๆ รวมถึงการดูแลให้หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ตามปกติและต่อเนื่อง (มาตรา 5)
- 2) แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและให้นายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งในกรณีรัฐบาลขึ้นเินลาออก (มาตรา 8)
- 3) แต่งตั้งรัฐมนตรีและให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของนายกรัฐมนตรี (มาตรา 8)
- 4) เป็นประธานในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (มาตรา 9)
- 5) เป็นผู้ลงนามประกาศใช้รัฐบัญญัติที่รัฐสภาได้ตราขึ้น (มาตรา 10)
- 6) ขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐบัญญัติทั้งฉบับหรือบางมาตราในร่างรัฐบัญญัติที่รัฐสภาได้เสนอต่อประธานาธิบดีเพื่อลงนามประกาศใช้ (มาตรา 10)

7) จัดให้มีการออกเสียงแสดงประชามติตามคำร้องขอของรัฐบาลในร่างรัฐบัญญัติที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบองค์กรที่ใช้อำนาจรัฐ การเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือต่อบริการสาธารณะ การรับรองสนธิสัญญา ซึ่งแม้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่ก็จะมีผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันของรัฐ (มาตรา 11)

8) อำนาจในการยุบสภา (มาตรา 12)

9) เป็นผู้ลงนามประกาศใช้รัฐกำหนดและรัฐกฤษฎีกาที่คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว (มาตรา 13)

10) อำนาจในการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนและทหาร (มาตรา 13)

11) อำนาจในการแต่งตั้งทูต (มาตรา 14)

12) เป็นจอมทัพ (มาตรา 15)

13) อำนาจพิเศษ เป็นอำนาจซึ่งประธานาธิบดีจะใช้ได้ในกรณีที่สถาบันของรัฐความเป็นอิสระของชาติ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของดินแดนหรือการปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างประเทศถูกคุกคามอย่างรุนแรง ซึ่งการดำเนินการตามปกติของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญหยุดชะงักลง การใช้อำนาจพิเศษนี้จะต้องใช้ในระยะเวลาที่สั้นที่สุด และจะต้องปรึกษากับนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร และศาลรัฐธรรมนูญก่อน (มาตรา 16)

14) อำนาจในการให้การอภัยโทษ (มาตรา 17)

15) อำนาจในการให้สัตยาบันแก่บรรดาสนธิสัญญา (มาตรา 52)

16) เป็นผู้มีสิทธิเสนอแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน 3 คน (มาตรา 56)

17) อำนาจในการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐบัญญัติ ร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (มาตรา 61)

18) เป็นหลักประกันความเป็นอิสระของอำนาจตุลาการ (มาตรา 64)

19) เป็นประธานคณะกรรมการตุลาการ (มาตรา 65)

1.2 รัฐบาล ได้แก่ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี

ก. วิธีการได้มา นายกรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี (มาตรา 8) จากผู้ที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรหรือจากบุคคลที่ประธานาธิบดีและรัฐสภาให้ความไว้วางใจ ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ ส่วนรัฐมนตรีก็ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีจากการเสนอชื่อของนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะมีจำนวนเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับหน้าที่และความ

สมดุลยัทางการเมือางในระหวางพรรคการเมือางที่รวมเป็นรัฐบาล รัฐธรมนุญห้ามไมใ้รัฐมนตรีเป็นสมาชิกรัฐสภาในขณะเดี๋ยวกัน แต่สามารถดำรงตำแหน่งที่ไ้รับการเลือกตั้งในองคักรปกครองส่วนท้องถิ่นไ้

ข. อำนาจหน้าที่เฉพาะของนายกรัฐมนตรี

(1) เป็นผู้กำหนดและชี้นำทิศทางการดำเนินการของรัฐบาล รับผิดชอบในการป้องกันชาติ ควบคุมการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งใช้อำนาจในการตรากฎหมายที่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหาร การแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนและทหาร (มาตรา 21)

(2) ทำหน้าที่แทนประธานาธิบดีในการเป็นประธานในที่ประชุมสภากลาโหมและคณะกรรมการป้องกันประเทศ (มาตรา 21)

(3) ทำหน้าที่ประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรีแทนประธานาธิบดีโดยจะต้องการมอบหมายอย่างชัดแจ้งและมีวาระการประชุมที่กำหนดไว้แน่นอน (มาตรา 21)

(4) เพิ่มวันประชุมรัฐสภาไ้ แต่จะต้องปรึกษาหารือกับประธานสภาที่จะขอให้มีการเพิ่มวันประชุม (มาตรา 28)

(5) ขอให้รัฐสภาเปิดประชุมสมัยวิสามัญไ้ (มาตรา 29)

(6) ขอให้รัฐสภาประชุมลับ (มาตรา 33)

(7) เสนอร่างรัฐบัญญัติต่อรัฐสภา (มาตรา 39)

ค. อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล

(1) กำหนดและชี้นำนโยบายของประเทศ (มาตรา 20)

(2) ขอให้ประธานาธิบดีจัดให้มีการออกเสียงแสดงประชามติในร่างกฎหมายที่สำคัญ (มาตรา 11)

(3) ตรากฎอัยการศึก (มาตรา 36)

(4) ตรากฎหมายที่ไม่อยู่ในอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติตามมาตรา 34 แต่อยู่ในอำนาจของฝ่ายบริหาร (มาตรา 37)

(5) ตรารัฐกำหนด (มาตรา 38)

(6) เสนอร่างรัฐบัญญัติต่อรัฐสภา (มาตรา 39)

(7) แปรญัติร่างรัฐบัญญัติ (มาตรา 44)

(8) รับผิดชอบทางการเมืองต่อรัฐสภา (มาตรา 49)

กล่าวโดยสรุปสำหรับฝ่ายบริหารตามรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับปี คศ. 1958 จะเห็นได้ว่า ได้มีอำนาจกับประธานาธิบดีในการมีส่วนร่วมบริหารประเทศร่วมกับรัฐบาล โดยประธานาธิบดีจะมีอำนาจมากกว่ารัฐบาล และยังมีอำนาจพิเศษซึ่งเป็นอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด

2. ฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย วุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

2.1 วุฒิสภา (Sénat) เป็นตัวแทนขององค์กรกระจายอำนาจและประชาชนชาวฝรั่งเศสที่นอกสาธารณรัฐ (มาตรา 24) ประกอบด้วยวุฒิสมาชิกจำนวน 321 คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งทางอ้อม คณะผู้เลือกตั้งของทุกจังหวัดอันประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาภาค สมาชิกสภาจังหวัดและตัวแทนของสภาเทศบาล วุฒิสภามีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี แต่จะต้องถูกปรับสมาชิกจำนวน 1 ใน 3 ทุก 3 ปี

วุฒิสภาทำหน้าที่ตรวจสอบร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เสนอกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลดังจะได้กล่าวต่อไปใน 2.3

2.2 สภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 577 คน ได้การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (ผู้แทนราษฎร 1 คน ต่อประชาชน 100000 คน) โดยประชาชนเลือกตั้งผู้แทนของตนในเขตเลือกตั้งเขตละ 1 คน ด้วยวิธีการลงคะแนนสองรอบเช่นเดียวกับการเลือกตั้งประธานาธิบดี กล่าวคือ ในรอบแรก ผู้ใดได้คะแนนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้มาลงคะแนน ก็จะได้รับเลือกตั้ง หากไม่มีผู้ใดได้เสียงข้างมากก็ให้ทำการเลือกตั้งในรอบที่สองโดยให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดสองคนแรกมาแข่งกันใหม่ และผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งคือผู้ได้รับคะแนนสูงสุด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี

เช่นเดียวกับวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในการร่างกฎหมาย และตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ดังจะได้กล่าวต่อไปใน 2.3

2.3 อำนาจของรัฐสภา

ก. อำนาจในด้านนิติบัญญัติ รัฐสภาทำหน้าที่ในการเสนอร่างกฎหมาย และพิจารณาร่างกฎหมาย จนกระทั่งถึงการอนุมัติร่างกฎหมาย โดยรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1958 ได้กำหนดขอบเขตในการตรากฎหมายที่อยู่ในอำนาจของรัฐสภาไว้ในมาตรา 34 ซึ่งระบุประเภทต่าง ๆ ของกฎหมายที่จะตราโดยรัฐสภาเอาไว้ ส่วนกฎหมายลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ระบุไว้ว่าเป็นอำนาจของรัฐสภาที่จะตรา รัฐธรรมนูญก็ได้ให้อำนาจฝ่ายบริหารเป็นผู้ตราซึ่งก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 37

ข. อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหารโดยรัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร สามารถเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ (มาตรา 49) ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล นายกรัฐมนตรีจะต้องนำคณะรัฐมนตรีลาออกต่อประธานาธิบดี (มาตรา 50)

และนอกจากนี้ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีได้แสดงถึงความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อแผนงานหรือนโยบายทางการเมืองทั่วไปของรัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย นายกรัฐมนตรีจะต้องนำคณะรัฐมนตรีลาออกต่อประธานาธิบดีเช่นกัน (มาตรา 49 และ 50)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายถูกจำกัดโดยรัฐธรรมนูญ ซึ่งให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากกว่าและนอกจากนี้ฝ่ายนิติบัญญัติเองก็สามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้น้อย จึงทำให้ฝ่ายบริหารอยู่ในสถานะที่สำคัญกว่าเพราะประธานาธิบดีมีอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ (มาตรา 12) ในขณะที่ฝ่ายนิติบัญญัติตรวจสอบได้เฉพาะนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

3. องค์กรทางการเมืองอื่น รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดให้มีองค์กรทางการเมือง 3 องค์กร คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลอาญาชั้นสูง และศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ

3.1 ศาลรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionnel) ประกอบด้วยผู้พิพากษาจำนวน 9 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 9 ปีและไม่อาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจะมีการเปลี่ยนแปลงผู้พิพากษาจำนวน 1 ใน 3 ทุก 3 ปี ผู้พิพากษาจำนวน 9 คน ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีจำนวน 3 คน จากประธานสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 3 คน และจากประชนวุฒิสภา จำนวน 3 คน และนอกจากนี้ อดีตประธานาธิบดีทุกคนเป็นผู้พิพากษาศาลรัฐธรรมนูญตลอดชีพโดยตำแหน่ง (มาตรา 56)

ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (ก) ดูแลความถูกต้อง ตรวจสอบข้อร้องเรียน และประกาศผลการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ (มาตรา 58)
- (ข) พิจารณาชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับความถูกต้องของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ในกรณีที่มีการคัดค้านผลการเลือกตั้ง (มาตรา 59)
- (ค) ดูแลความถูกต้องของวิธีการออกเสียงแสดงประชามติและเป็นผู้ประกาศผลการออกเสียงแสดงประชามติ (มาตรา 60)
- (ง) พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติ รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา (มาตรา 61)

3.2 ศาลอาญาชั้นสูง (la Haute Cour de justice) ประกอบด้วยผู้พิพากษาที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนเท่า ๆ กัน ทำหน้าที่พิจารณาความผิดที่ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐได้กระทำลงในกรณีที่ทรยศต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง (มาตรา 67 และ 68)

3.3 ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ (le Cour de justice de la République) ประกอบด้วย ผู้พิพากษาจำนวน 15 คน โดย 12 คน มาจากการคัดเลือกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาจำนวนเท่า ๆ กัน และอีก 3 คนมาจากผู้พิพากษาศาลฎีกา ทำหน้าที่พิจารณาความผิดที่นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีกระทำความผิดทางอาญาต่อการกระทำในตำแหน่งหน้าที่ (มาตรา 68-1 ถึง 68-3)

4. ระบบการออกเสียงแสดงประชามติ มีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของรัฐด้วยการออกเสียงแสดงประชามติใน 3 กรณีด้วยกันคือ

4.1 การแสดงประชามติต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา 89 มาตรา 89 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของฝรั่งเศส ได้บัญญัติถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ว่ากระบวนการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะเริ่มต้นโดยนายกรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภาเสนอคำแนะนำต่อประธานาธิบดีว่าสมควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นใด จากนั้นก็จะต้องมีการนำข้อความที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งสภาทั้งสองจะต้องมีความเห็นตรงกันต่อข้อความที่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมก่อน จากนั้น ประธานาธิบดีจะต้องนำร่าง

รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมที่ผ่านการพิจารณาจากสภาทั้งสองมาให้ประชาชนออกเสียงแสดงประชามติให้ความเห็นชอบก่อนที่จะมีการบังคับใช้ต่อไป

4.2 การแสดงประชามติต่อร่างกฎหมายตามมาตรา 11 มาตรา 11 ของรัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติให้อำนาจแก่ประธานาธิบดีที่จะจัดให้มีการออกเสียงแสดงประชามติในร่างกฎหมายที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

(ก) ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระเบียบองค์กรของรัฐ อันได้แก่ ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดองค์กรของรัฐ ร่างกฎหมายที่กำหนดองค์ประกอบหรือเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลหรือของรัฐสภา รวมทั้งร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และร่างกฎหมายเกี่ยวกับการจัดระเบียบบริหารขององค์กรกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่น

(ข) ร่างกฎหมายเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในข้อตกลงของประชาคมยุโรป อันได้แก่ บรรดาข้อตกลงทั้งหมดที่ประเทศฝรั่งเศสทำกับประเทศสมาชิกประชาคมยุโรป

(ค) การให้สัตยาบันต่อสนธิสัญญาที่ถึงแม้ว่าจะไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ก็อาจกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ได้

4.3 การแสดงประชามติต่อดินแดนของประเทศตามมาตรา 53 มาตรา 53 วรรค 3 ของรัฐธรรมนูญมิได้ใช้คำว่า "การออกเสียงแสดงประชามติ" โดยตรง แต่บัญญัติเอาไว้ว่าห้ามมิให้มีการโอน แลกเปลี่ยน หรือรวมดินแดนโดยมิได้รับความยินยอม (consentement) ของประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อพิจารณาจากทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ไม่มีวิธีใดที่จะได้รับรู้ความต้องการของประชาชนดีไปกว่าการออกเสียงแสดงประชามติของประชาชนผู้เกี่ยวข้อง

สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสทั้ง 4 ประการดังกล่าวข้างต้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสาระสำคัญที่เห็นว่า สมควรที่จะนำมาแสดงในที่นี้ ทั้งนี้เพราะฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีที่มาและอำนาจหน้าที่ที่น่าสนใจ ส่วนองค์กรตรวจสอบทางการเมืองก็เป็นองค์กรที่สมควรทำการศึกษาอย่างละเอียดต่อไปเพื่อนำมาปรับใช้กับปัญหาการทุจริตและการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับระบบการออกเสียงแสดงประชามติที่เป็นกลไกพิเศษที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องสำคัญบางเรื่อง ส่วนฝ่ายตุลาการนั้นไม่ได้นำมาแสดงให้เห็นในที่นี้ เพราะรัฐธรรมนูญได้บัญญัติถึงฝ่ายตุลาการไว้เพียง 2 มาตรา โดยใน

มาตราแรกกำหนดให้ประธานาธิบดีเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ประกัน "ความเป็นอิสระ" ของอำนาจตุลาการ และในมาตราหลังได้กำหนดถึงโครงสร้างของคณะกรรมการตุลาการอันมีประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประธาน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตุลาการที่มีอำนาจในการแต่งตั้งผู้พิพากษาและอัยการรวมทั้งการพิจารณาความผิดทางวินัยและการลงโทษผู้พิพากษาและอัยการ

ผศ. ดร. นันทวัฒน์ บรมานันท์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27 กุมภาพันธ์ พศ. 2540

สรุปลสารสำคัญของรัฐธรรมนูญ

ประเทศ มาเลเซีย

โดย

รศ.พิชัยศักดิ์ หรยางกูร

รัฐธรรมนูญของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย*

1. ประวัติ

การก่อตั้งของประเทศมาเลเซียเริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1946 หลังจากที่มีการถอนการปกครองโดยทหารอังกฤษที่เข้าควบคุมประเทศต่อจากกองทหารญี่ปุ่นที่พ่ายสงครามโลกครั้งที่สอง ในปี ค.ศ. 1946 มีการตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นบนแหลมมะลายู โดยเรียกว่า Malayan Union ประกอบด้วยดินแดนบนมาเลเซียตะวันตกปัจจุบัน คือ Federated Malay States เดิม ซึ่งได้แก่ เนอกรี เซมบิลัน, ปะยังก์, เปรัก, เซลังงอร์ และรัฐนอก Federated Malay States คือ จอฮอร์, เคดาห์, กะลันตัน, เปอร์ลิส, ตรังกานู กับบางส่วนของดินแดน Straits Settlements คือ เมอลักกา, เกาะป็นัง (ซึ่งรวมถึงดินแดนบนฝั่งที่เรียกว่า เวลส์สลีย์ ด้วย) รวมทั้งสิ้น 11 มลรัฐ ในขณะนั้นสิงคโปร์ซึ่งเคยเป็นส่วนหนึ่งของ Straits Settlements ได้ตั้งเป็นอาณานิคมต่างหาก ส่วนดินแดนในแถบเกาะบอร์เนียวที่เป็น East Malaysia ในปัจจุบันนั้นต่างยังเป็นอาณานิคมแยกต่างหากจากกัน คือ ซาราวัก (ซึ่งเคยอยู่ใต้การปกครองของ James Brooke คนผิวขาวที่ตั้งตัวเป็นราชา) ซาบาห์ (ซึ่งในขณะนั้นยังรู้จักในนามของ British North Bornea อาณานิคมภายใต้การดูแลของ บริษัท บริติช นอร์ธ บอร์เนียว ซึ่งเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อดำเนินอาณานิคม) เกาะลาบวนนอกฝั่งบอร์เนียวก็ยังคงเป็นอาณานิคมต่างหาก ส่วนบรูไนนั้นมีสุลต่านปกครองและเป็นดินแดนในอาณัติ ซึ่งในปัจจุบันพัฒนามาเป็นประเทศบรูไน ทั้งที่อยู่ในบอร์เนียวเหนือ และน่าจะมาเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซียก็ตาม

Malayan Union มีรัฐธรรมนูญแต่ไม่เคยได้ใช้ ในปี ค.ศ. 1948 ก็มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ชื่อว่า รัฐธรรมนูญแห่ง Federation of Malaya เพื่อกำหนดการตั้งสหพันธรัฐของดินแดนทั้ง 11 แห่ง เป็นสหพันธรัฐ ต่อมาเมื่อประเทศมาเลเซียได้รับเอกราช ในวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 ก็มีรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เมอลักกาและป็นังก็เลิกเป็นอาณานิคม แต่ดินแดนในบอร์เนียวเหนือก็ยังไม่ได้เข้ามาในสหพันธรัฐ ในระหว่างปี ค.ศ. 1957 ถึง 1963 สิงคโปร์, บรูไน, บอร์เนียวเหนือ (ซาบาห์ ปัจจุบัน) และซาราวัก ต่างก็ผลักดันไปสู่การปกครองแบบมีผู้แทน ใน ค.ศ. 1959 สิงคโปร์มีรัฐธรรมนูญของตนเองที่กำหนดกิจการภายใน หลังจากที่เกาะคริสต์มาสหลุดไปอยู่กับออสเตรเลียใน ค.ศ. 1956 และ เกาะโกโกส หลุดไปอยู่กับออสเตรเลีย ใน ค.ศ. 1958

ตกปี ค.ศ. 1963 มีการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซียปัจจุบัน โดยมีสิงคโปร์และซาบาห์ (บอร์เนียวเหนือ) ซาราวัก และเกาะลาบวน เข้ามารวมกับดินแดนมาเลเซียตะวันตก ก่อตั้งเป็นประเทศใหม่ เมื่อวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1963 ท่ามกลางการต่อต้านจากภายนอก คือ ทั้งอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ และจากภายใน คือ กับรัฐบาลมลรัฐกัลันตันที่เห็นว่าการเอาส่วนอื่นเหล่านั้น ซึ่งมีประชากรที่ไม่ใช่เผ่ามาเลย์เอามารวมกับมาเลเซียตะวันตก ตาม Malaysia Agreement และการออก Malaysia Act เป็นการที่ขัดต่อข้อตกลง ปี ค.ศ. 1957 (คดี ระหว่างรัฐบาลกัลันตัน และรัฐบาลสหพันธรัฐ กับตุนกู อับดุล ราฮ์มาน ปุตรา อัล ฮัจ ค.ศ. 1963 29.M.L.J 355) ศาลตัดสินว่าไม่ผิด

* ร.ศ. พิชัยศักดิ์ หรยางกูร

3.1 การรับเอาดินแดนใหม่เข้ามาในสหพันธรัฐ

มาตรา 2 อนุญาตให้รัฐสภาออกกฎหมายรับเอามลรัฐใหม่ๆ เข้าไปในสหพันธรัฐโดยใช้คำว่า Admit other states to the Federation แสดงว่า ผู้ร่างรัฐธรรมนูญมีความคาดหวังว่าจะมีดินแดนอื่นเข้าร่วมมากกว่าดินแดนเดียว ซึ่งน่าจะเป็นบริติช และหมู่เกาะ สแปรตลี แต่เนื่องจากเป็นการบัญญัติด้วยถ้อยคำที่เป็นกลาง ความข้อนี้ อาจจะไปใช้กับดินแดนอื่นใดก็ได้ เช่นกรณีสิงคโปร์จะกลับเข้าไปอีก หรือถ้ามองจากแง่มุมของไทยซึ่งจังหวัดหรือห้าจังหวัดภาคใต้ อาจเป็นเป้าหมายอยู่ในที่

ข้อคิด การบัญญัติทำนองนี้เป็นความคิดของนักขยาย expansionist ทำให้เสียเพื่อนบ้าน และเมื่อเหตุการณ์จำเป็นมาถึงจึงจะแก้ไขบทว่าด้วยองค์ประกอบของรัฐน่าจะดีกว่า

3.2 การกรองการฟ้องคดีกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญโดยเอกชน

มาตรา 4 ระบุให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ที่กฎหมายขัดไม่ได้ หากขัดตกเป็นโมฆะ แต่การฟ้องคดีดังกล่าว ต้องทำในรูปให้มีการประกาศว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนการฟ้องคดี ต้องได้รับอนุญาต จากผู้พิพากษาของศาลสูงสุดคือศาลสหพันธ์คนหนึ่งเป็นอย่างน้อย เว้นแต่เป็นการฟ้อง โดยสหพันธรัฐหรือมลรัฐในเรื่องที่ว่า อีกฝ่ายหนึ่งออกกฎหมายในขณะที่มีคดีค้างพิจารณาในเรื่องอำนาจออกกฎหมาย

ข้อคิด ควรมีขั้นตอนในการกลั่นกรอง การฟ้องว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร การให้ผู้พิพากษาศาลสูงสุดคนเดียวอนุญาต น่าจะไม่เหมาะแก่กรณีของประเทศไทย

3.3 ห้ามเนรเทศหรือตัดพลเมืองออกจากสังคม

ตามมาตรา 9 พลเมืองมีสิทธิที่อยู่ที่ไหนก็ได้ ข้อจำกัดมีสองประการ

1. เพื่อประโยชน์ของมหาชน คือ ความสงบของมหาชน, สาธารณสุข (อนามัยของมหาชน) การลงโทษผู้กระทำผิด

2. รัฐมีสถานะพิเศษเมื่อเทียบกับมลรัฐของสหพันธรัฐ กล่าวคือ พลเมืองของเครือจักรภพอาจมีสิทธิพิเศษ ในกรณีเช่นนี้ รัฐสภาของสหพันธ์อาจออกกฎหมายกำหนดข้อจำกัดในเรื่องถิ่นที่อยู่และการเคลื่อนไหว

ข้อคิด ประเทศไทยมีพลเมืองจำนวนหนึ่งที่อยู่ตามชายแดน ซึ่งเคยมีสัญชาติไทย แต่กฎหมายไทยได้เปลี่ยนแปลงสัญชาติของบุคคลเหล่านั้น โดยการแก้ไขกฎหมายสัญชาติของบุคคลเหล่านั้น และยังวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเดินทาง, การทำมาหากิน และการศึกษาพลอยถูกผลกระทบ เมื่อแผ่นดินไทยไม่สามารถให้ความร่มเย็นแก่เขาเหล่านั้น ก็เท่ากับไม่สามารถปลูกสร้างความภักดีของพวกเขา

3.4 สิทธิในการศึกษา

มาตรา 12(3) ห้ามบังคับบุคคลให้ต้องรับการสั่งสอน หรือมีส่วนร่วมในพิธีกรรมหรือการบูชาของศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาของบุคคลนั้น

ข้อคิด แทนที่จะเขียนเป็นการให้สิทธิเท่านั้น กฎหมายมาเลเซีย ยังเขียนเป็นทำนองสั่งสถาบันการศึกษาให้ต้องปฏิบัติ หากไม่เขียนอย่างรัฐธรรมนูญมาเลเซีย จะมีปัญหาว่าสิทธิในการนับถือศาสนามีโอกาสถูกละเมิด

3.5 ความเสมอภาคไม่ห้ามเกื้อคนที่เสียเปรียบ

มาตรา 8 วางหลักบุคคลต้องเสมอภาคกัน แต่มาตรา 5 (1) อนุญาตให้ทำการเพื่อคุ้มครอง, เพื่อให้อยู่ดีกินดี หรือเพื่อความก้าวหน้าของชนพื้นเมืองดั้งเดิมของแหลมมาลายู รวมทั้งการสงวนที่ทำกิน และสงวนตำแหน่งงานทางราชการ ในสัดส่วนที่เหมาะสม

ข้อคิด ประเทศไทยมีชนกลุ่มดั้งเดิมที่พึงได้รับการปฏิบัติพิเศษหรือไม่

3.6 ตำแหน่งเลขานุการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา 43 บี กำหนดให้มีเลขานุการของรัฐมนตรีทำงานด้านรัฐสภา นอกเหนือจากเลขานุการรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง ตามมาตรา 43 ซี และตามมาตรา 43 บี (4) เลขานุการฝ่ายรัฐสภาต้องให้สัตย์ต่อนายกรัฐมนตรี ในขณะที่เข้ารับและทำงานในตำแหน่งว่าจะรักษาความลับต่าง ๆ ดังปรากฏในรายละเอียดในตารางที่หก ทำนองเดียวกันมาตรา 43 ซี (3) เอาหลักเช่นว่าไปใช้กับเลขานุการฝ่ายการเมืองโดยอิงกลับมาที่ มาตรา 43 บี (4)

ข้อคิด 1. เลขานุการรัฐมนตรีของไทยควรจะมีสองฝ่ายหรือไม่
2. การสาบานตนจะให้หรือไม่ ถ้ามีควรมีในลักษณะใด

3.7 การห้ามดำรงตำแหน่งซ้อน

มาตรา 49 ห้ามบุคคลเป็นทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นสมาชิกวุฒิสภาทั้งในฐานะตัวแทนมลรัฐ และในฐานะตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ (ดูมาตรา 49 ประกอบ)

ข้อคิด ถ้าองค์ประกอบของวุฒิสมาชิกจะมีทั้งการเลือกตั้ง และแต่งตั้งคงต้องมีข้อห้ามตั้งบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งแล้วมาเป็นวุฒิสมาชิกในฐานะได้รับแต่งตั้งอีก ซึ่งอาจกลายเป็นกลไกลดจำนวนสมาชิกของวุฒิสภาในตัว

3.8 การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

1. การแก้ไขรวมถึงการเพิ่มและการยกเลิก ดูมาตรา 159 (6)
2. การแก้ไขในเรื่องไม่สำคัญ ตามมาตรา 159 (4) ใช้เสียงข้างมาก
3. การแก้ไขในเรื่องสำคัญ ต้องใช้เสียงสองในสามของแต่ละสภาในวาระที่สองและสาม ดูมาตรา 159 (3)
4. บางเรื่องนอกจากต้องได้คะแนนเสียงสองในสาม แล้วยังต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมของประมุข

5. การแก้ไขในเรื่องสถานะของมลรัฐซาบ่าห์ และมลรัฐซาราวัก ตามมาตรา 161 อี มี แต่ต้องทำให้ดีขึ้นเพื่อให้ทัดเทียมมลรัฐในมาเลเซียตะวันตก และต้องได้รับความเห็นชอบจากประมุขที่ไม่ใช่ประมุขในทางศาสนาของมลรัฐซาบ่าห์ และมลรัฐซาราวัก

ข้อคิด ส่วนต่างๆ ของรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเหมือนกัน ทำนองเดียวกัน กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญก็อาจมีวิธีการแก้ไขต่างจากกฎหมายธรรมดา และไม่จำเป็นต้องเหมือนกันในทุกเรื่อง

รัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ

การจัดหมวดหมู่ของมาตราต่าง ๆ

ส่วนที่ 1

มลรัฐ ศาสนา และกฎหมายของสหพันธรัฐ

มาตรา

- 1 ชื่อ มลรัฐต่าง ๆ และดินแดนของสหพันธรัฐ
- 2 การรับเอาดินแดนใหม่เข้ามาในสหพันธรัฐ
- 3 ศาสนาของสหพันธรัฐ
- 4 กฎหมายสูงสุดของสหพันธรัฐ

ส่วนที่ 2

เสรีภาพขั้นมูลฐาน

- 5 เสรีภาพในร่างกาย
- 6 การเป็นทาสและการใช้แรงงานโดยการบังคับเป็นอันต้องห้าม
- 7 การคุ้มครองให้พ้นจากกฎหมายอาญาที่มีผลย้อนหลัง และการพิจารณาซ้ำ
- 8 ความเสมอภาค
- 9 การห้ามการเนรเทศ และเสรีภาพในการเคลื่อนไหว
- 10 เสรีภาพในการพูด การประชุม และการสมาคม
- 11 เสรีภาพในศาสนา
- 12 สิทธิในเรื่องการศึกษา
- 13 สิทธิในทรัพย์สิน

ส่วนที่ 3

การเป็นพลเมือง

บทที่ 1 การได้มาซึ่งการเป็นพลเมือง

- 14 การเป็นพลเมืองโดยผลของกฎหมาย
- 15 การเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียน (ภรรยา และลูกของพลเมือง)
- 15 เอ อำนาจพิเศษในการจดทะเบียนเด็ก
- 16 การเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียน (บุคคลที่เกิดก่อนวันเอกราช)

- 16 เอ การเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียน (บุคคลที่อาศัยอยู่ในมลรัฐซาบัท และมลรัฐซาราวัคในวันมาเลเซีย)
- 17 (การเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียนของบุคคลที่อาศัยอยู่ในสหพันธรัฐในวันเอกราช - ยกเลิก)
- 18 บททั่วไปว่าด้วยการจดทะเบียน
- 19 สภาวะการเป็นพลเมืองโดยการแปลงสัญชาติ
- 19 เอ (การโอนการเป็นพลเมืองไปยังหรือมาจากสิงคโปร์ - ยกเลิก)
- 20 (การแปลงสัญชาติของผู้เกิดในกองทัพของสหพันธรัฐ - ยกเลิก)
- 21 (บททั่วไปว่าด้วยการแปลงสัญชาติ - ยกเลิก)
- 22 การเป็นพลเมืองโดยผลของการรวมดินแดน

บทที่ 2 การยุติการเป็นพลเมือง

- 23 การสละการเป็นพลเมือง
- 24 การถอนการเป็นพลเมืองเมื่อได้หรือใช้การเป็นพลเมืองต่างประเทศ
- 25 การถอนการเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียนตามมาตรา 16 เอ หรือโดยการแปลงสัญชาติ
- 26 บทบัญญัติอื่นว่าด้วยการถอนการเป็นพลเมืองโดยการจดทะเบียน หรือโดยการแปลงสัญชาติ
- 26 เอ การถอนการเป็นพลเมืองของบุตรของบุคคลที่สูญเสียการเป็นพลเมือง
- 27 กระบวนการในการถอน
- 28 การใช้บทที่ 2 กับพลเมืองบางจำพวกโดยผลของกฎหมาย
- 28 เอ การถอนการเป็นพลเมืองบุคคลที่เริ่มเป็นพลเมืองในวันมาเลเซีย

บทที่ 3 บทเพิ่มเติม

- 29 การเป็นพลเมืองของเครือจักรภพ
- 30 หนังสือรับรองการเป็นพลเมือง
- 30 เอ (การมอบอำนาจ และเรื่องอื่นของพลเมืองสิงคโปร์ และพลเมืองอื่น - ยกเลิก)
- 30 บี (การก่อตั้งในเรื่องการเป็นพลเมืองระหว่างรัฐบาลสหพันธรัฐและสิงคโปร์ - ยกเลิก)
- 31 การใช้ตารางที่ 2

วันมาเลเซีย คือ วันที่มีการก่อตั้งสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งได้มีการรวมเอาซาบัทและซาราวัคเข้ามารวมกับดินแดนในแหลมมะลายู พร้อมทั้งสิงคโปร์เพื่อตั้งเป็นประเทศใหม่ คือ สหพันธรัฐมาเลเซีย ได้แก่ วันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 1963

ส่วนที่ 4
สหพันธรัฐ
บทที่ 1 ประมุขสูงสุด

- 32 ประมุขสูงสุดของสหพันธรัฐและมเหสีของพระองค์
- 33 รองประมุขสูงสุดของสหพันธรัฐ
- 33 เอ พระราชาธิบดีจะต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ของพระราชาธิบดี เมื่อถูกกล่าวหาว่าทำผิดกฎหมายอาญา
- 34 การไร้ความสามารถของพระราชาธิบดี และเรื่องอื่น ๆ
- 35 งบประมาณรายจ่ายของพระราชาธิบดี และมเหสี และรายได้ของพระมหากษัตริย์
- 36 ตราแผ่นดิน
- 37 การสาบานตนในการเข้ารับตำแหน่งของพระราชาธิบดี

บทที่ 2 ที่ประชุมของประมุขของมลรัฐต่าง ๆ

- 38 ที่ประชุมของประมุขของมลรัฐต่าง ๆ

บทที่ 3 ฝ่ายบริหาร

- 39 อำนาจบริหารของสหพันธรัฐ
- 40 พระราชาธิบดีย่อมทำตามคำแนะนำ
- 41 ผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพต่าง ๆ
- 42 อำนาจในการอภัยโทษ
- 43 คณะรัฐมนตรี
- 43 เอ รัฐมนตรีช่วย
- 43 บี เลขานุการจากรัฐสภา
- 43 ซี เลขานุการการเมือง

บทที่ 4 สถานิติบัญญัติของสหพันธรัฐ

- 44 องค์ประกอบของรัฐสภา
- 45 ส่วนประกอบของวุฒิสภา
- 46 ส่วนประกอบของสภาผู้แทน
- 47 คุณสมบัติของสมาชิกภาพของรัฐสภา
- 48 การสูญเสียคุณสมบัติของสมาชิกภาพของรัฐสภา

- 49 บทอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการดำรงสมาชิกภาพซ้อน
- 50 ผลของการสูญเสียคุณสมบัติและการห้ามเสนอชื่อ หรือการแต่งตั้งโดยปราศจาก
ความยินยอม
- 51 การลาออกของสมาชิก
- 52 การขาดประชุมของสมาชิก
- 53 การตัดสินเกี่ยวกับการสูญเสียคุณสมบัติ
- 54 ที่ว่างในสภาขุนนางและที่ว่างเฉพาะกรณี
- 55 การเรียกประชุม การเลื่อน และการยุบรัฐสภา
- 56 ประธานและรองประธานวุฒิสภา
- 57 ประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร
- 58 รายได้ของประธานและรองประธานรัฐสภา และประธานและรองประธานสภาผู้แทน
ราษฎร
- 59 การสาบานตนของสมาชิก
- 60 ราชดำรัสของพระราชาธิบดี
- 61 บทบัญญัติพิเศษว่าด้วยคณะรัฐมนตรี และอัยการหลวง (Attorney General)
- 62 ข้อบังคับของรัฐสภา
- 63 เอกสิทธิต่าง ๆ ของรัฐสภา
- 64 รายได้ของสมาชิก
- 65 เลขาธิการวุฒิสภาและเลขาธิการของสภาผู้แทนราษฎร

บทที่ 5 กระบวนการนิติบัญญัติ

- 66 การใช้อำนาจนิติบัญญัติ
- 67 การจำกัดการเสนอร่างกฎหมาย และการยื่นญัตติเพื่อแก้ไขที่เกี่ยวกับการเก็บภาษี
และรายจ่าย
- 68 การให้ความเห็นชอบต่อร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร
- 69 ความสามารถของสหพันธรัฐในเรื่องทรัพย์สิน สัญญา และการดำเนินคดี

ส่วนที่ 5

มลรัฐต่าง ๆ

- 70 อำนาจเหนือกว่าของบรรดาประมุขของรัฐ และอำนาจเหนือกว่าของประมุขของรัฐที่
ไม่ได้เป็นประมุขในทางศาสนา
- 71 การค้าประกันของสหพันธรัฐสำหรับรัฐธรรมนูญของมลรัฐ
- 72 เอกสิทธิของที่ประชุมนิติบัญญัติ

ส่วนที่ 6

ความสัมพันธ์ระหว่างสหพันธรัฐและมลรัฐต่าง ๆ

บทที่ 1 การแบ่งอำนาจนิติบัญญัติ

- 73 ขอบเขตของกฎหมายของสหพันธรัฐและกฎหมายของมลรัฐ
 74 เรื่องที่อยู่ใต้กฎหมายสหพันธรัฐและกฎหมายของมลรัฐ
 75 การไม่เข้ากันระหว่างกฎหมายของสหพันธรัฐและกฎหมายของมลรัฐ
 76 อำนาจของรัฐสภาในการตรากฎหมายให้แก่มลรัฐในบางเรื่อง
 76 เอ อำนาจของรัฐสภาในการขยายอำนาจนิติบัญญัติของมลรัฐ
 77 อำนาจที่เหลืออยู่ในเรื่องการบัญญัติกฎหมาย
 78 การบัญญัติกฎหมายที่จำกัดการใช้แม่น้ำ
 79 การใช้อำนาจนิติบัญญัติที่ควบคู่กัน

บทที่ 2 การแบ่งอำนาจบริหาร

- 80 การแบ่งอำนาจบริหาร
 81 หน้าที่ของมลรัฐต่อสหพันธรัฐ

บทที่ 3 การแบ่งภาระทางการคลัง

- 82 การคลังสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ใต้รายการที่ใช้อำนาจร่วมกัน
 83 การได้มาซึ่งที่ดิน เพื่อความมุ่งหมายของสหพันธรัฐ
 84 (การคืนที่ดินที่ถือไว้ เพื่อความมุ่งหมายของสหพันธรัฐแก่มลรัฐ - ยกเลิก)
 85 การให้ที่ดินที่สงวนไว้เพื่อความมุ่งหมายของสหพันธรัฐแก่สหพันธรัฐ
 86 การจำหน่ายที่ดินซึ่งตกเป็นของสหพันธรัฐ
 87 การตัดสินข้อพิพาท ในเรื่องราคาที่ดิน
 88 การใช้ มาตรา 83 ถึง 87 กับมลรัฐ ซึ่งไม่มีประมุขของมลรัฐที่เป็นประมุขในทาง
 ศาสนา
 89 ที่สงวนสำหรับชนเผ่ามาเลย์
 90 บทบัญญัติพิเศษว่าด้วยที่ดินตามประเพณีในรัฐเนอกรี เซมบิลัน และมาลัคกา และที่
 ดินที่ถือโดยชนเผ่ามาเลย์ในมลรัฐตรังกานู
 91 สภาที่ดินแห่งชาติ

บทที่ 5 การพัฒนาแห่งชาติ

92 แผนพัฒนาแห่งชาติ

บทที่ 6 การสำรวจ คำแนะนำแก่มลรัฐ และการตรวจกิจการของมลรัฐ โดยสหพันธรัฐ

- 93 การสืบเสาะ สำรวจ และสถิติ
- 94 อำนาจของสหพันธรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับมลรัฐ
- 95 การตรวจกิจการของมลรัฐ

บทที่ 7 สภาแห่งชาติสำหรับการปกครองท้องถิ่น

95 เอ สภาแห่งชาติสำหรับการปกครองท้องถิ่น

บทที่ 8 การใช้กับมลรัฐซาบ่าห์ และมลรัฐซาราวัค

- 95 บี การดัดแปลงในเรื่องการแบ่งอำนาจนิติบัญญัติสำหรับมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค
- 95 ซี อำนาจโดยผลของการขยายอำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจบริหารของมลรัฐ
- 95 ดี การกันออกไปซึ่งมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัคออกไปในการใช้อำนาจของรัฐสภาที่จะตรากฎหมายเอกภาพเกี่ยวกับที่ดินและการปกครองท้องถิ่น
- 95 อี การกันออกไปซึ่งมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัคออกไปจากแผนพัฒนาแห่งชาติสำหรับการใช้ที่ดิน การปกครองท้องถิ่น และการพัฒนา

ภาค 8

บทบัญญัติว่าด้วยการคลัง

บทที่ 1 บททั่วไป

- 96 ไม่มีการเก็บภาษี เว้นแต่จะให้อำนาจโดยกฎหมาย
- 97 Consolidated Funds กองทุนรวบรวม
- 98 รายจ่ายที่เอจากกองทุนรวบรวมของสหพันธรัฐ
- 99 ค่าแถลงการคลังประจำปี
- 100 ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ
- 101 รายจ่ายเพิ่มเติมและรายจ่ายเกินงบประมาณ
- 102 อำนาจในการอนุมัติรายจ่ายตามบัญชี หรือเพื่อความมุ่งหมายที่ไม่ได้ระบุโดยเฉพาะ
- 103 กองทุนเพื่อการฉุกเฉิน

- 104 การถอนออกจากกองทุนรวบรวม
- 105 ผู้ตรวจบัญชีหลวง Auditor General
- 106 อำนาจและหน้าที่ของผู้ตรวจบัญชีหลวง
- 107 รายงานของผู้ตรวจบัญชีหลวง
- 108 สภาการคลังแห่งชาติ
- 109 เงินที่ให้แก่มลรัฐ
- 110 การมอบหมายเรื่องภาษีและค่าธรรมเนียมให้แก่มลรัฐ
- 111 ข้อจำกัดในการยืม
- 112 ข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงบัญชีเงินเดือนของมลรัฐ

บทที่ 2 การใช้กับมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค

- 112 เอ การตรวจบัญชีของมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค
- 112 บี อำนาจในการยืมของมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค
- 112 ซี เงินให้พิเศษและการจัดสรรรายได้แก่มลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค
- 112 ดี การทบทวนเงินให้พิเศษสำหรับมลรัฐซาบ่าห์และมลรัฐซาราวัค
- 112 อี (การจัดแจงการคลังกับสิงคโปร์ - ยกเลิก)

ส่วนที่ 8
การเลือกตั้ง

- 113 การจัดการเลือกตั้ง
- 114 องค์ประกอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 115 การให้ความช่วยเหลือแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 116 เขตเลือกตั้งของสหพันธรัฐ
- 117 เขตเลือกตั้งของมลรัฐ
- 118 วิธีคัดค้านการเลือกตั้ง
- 118 เอ วิธีโต้สวน การร้องทุกข์ว่าไม่มีการรายงานผล
- 119 คุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง
- 120 การเลือกตั้งโดยตรงเพื่อเข้าสู่วุฒิสภา

ส่วนที่ 9
ฝ่ายตุลาการ

- 121 อำนาจตุลาการของสหพันธรัฐ

- 122 องค์ประกอบของศาลสหพันธรัฐ (ศาลสูงสุด)
- 122 เอ องค์ประกอบของศาลอุทธรณ์
- 122 เอเอ องค์ประกอบของศาลชั้นต้น - ไฮคอร์ท
- 122 เอบี การแต่งตั้งคณะกรรมการตุลาการ
- 122 บี การแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลสหพันธรัฐ ศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น - ไฮคอร์ท
- 122 ซี การโอนผู้พิพากษาศาลชั้นต้นหนึ่งไปยังอีกศาลชั้นต้นหนึ่ง
- 123 คุณสมบัติของผู้พิพากษาของศาลสหพันธรัฐ ศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้น
- 124 การสาบานตนเข้ารับตำแหน่งของผู้พิพากษา
- 125 อายุการดำรงตำแหน่งและค่าตอบแทนผู้พิพากษาศาลสหพันธรัฐ
- 125 เอ การใช้อำนาจของผู้พิพากษา
- 126 อำนาจในการลงโทษในเรื่องการหมิ่นประมาทศาล
- 127 การชัก/การอภิปรายในรัฐสภาเกี่ยวกับการกระทำของผู้พิพากษา
- 128 อำนาจของศาลสหพันธรัฐ
- 129 (อำนาจพิเศษของศาลสหพันธรัฐเกี่ยวกับการตีความรัฐธรรมนูญ - ยกเลิก)
- 130 อำนาจในทางให้คำแนะนำของศาลสหพันธรัฐ
- 131 (การอุทธรณ์จากศาลสหพันธรัฐ - ยกเลิก)
- 131 เอ บทบัญญัติว่าด้วยความสามารถ และเรื่องอื่น ของประธานศาลสหพันธรัฐ
ประธานศาลอุทธรณ์ และอธิบดีศาลชั้นต้น

ส่วนที่ 10

บริการสาธารณะ

- 132 บริการสาธารณะ
- 133 บริการร่วม
- 134 การให้ยืมเจ้าหน้าที่
- 135 ข้อจำกัดในเรื่องการไล่ออก และลดตำแหน่ง
- 136 สภากองทัพ
- 137 คณะกรรมการตุลาการและบริการทางกฎหมาย
- 138 คณะกรรมการข้าราชการ
- 139 คณะกรรมการตำรวจ
- 140 (คณะกรรมการพนักงานรถไฟ - ยกเลิก)
- 141 เอ คณะกรรมการครู
- 141 บททั่วไปว่าด้วยคณะกรรมการต่าง ๆ
- 142 ข้อกำหนดของการทำงานของสมาชิกคณะกรรมการต่าง ๆ
- 143 การทำงานของคณะกรรมการต่าง ๆ

- 145 อัยการหลวง (Attorney General)
- 146 รายงานของคณะกรรมการต่าง ๆ
- 146 เอ (สาขาของคณะกรรมการตุลาการและบริการกฎหมายในรัฐบอร์เนียว - ยกเลิก)
- 146 บี (สาขาของกรรมการบริการสาธารณะในมลรัฐซาบาห์และมลรัฐซาราวัก - ยกเลิก)
- 146 ซี บทบัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับสาขาของคณะกรรมการข้าราชการ
- 146 ดี อำนาจของคณะกรรมการตำรวจเหนือบุคคลที่ได้รับการให้ยืมตัวมาใช้ในการทำงานของมลรัฐซาบาห์และมลรัฐซาราวัก
- 147 การคุ้มครองสิทธิในการได้รับบำนาญ

ส่วนที่ 10

การตีความ

- 148 การตีความ

ส่วนที่ 11

อำนาจพิเศษเพื่อต่อต้านการบ่อนทำลายการใช้วิธีการรุนแรงโดยมีการจัดตั้ง กับการกระทำตลอดจนอาชญากรรมที่มีผลร้ายต่อสาธารณะและอำนาจในยามฉุกเฉิน

- 149 การบัญญัติกฎหมายเพื่อต่อต้านการบ่อนทำลายการกระทำที่มีผลร้ายต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 150 การประกาศภาวะฉุกเฉิน
- 151 ข้อจำกัดในการกักขังเพื่อเป็นการป้องกัน

ส่วนที่ 12

บททั่วไปและบทเบ็ดเตล็ด

- 152 ภาษาประจำชาติ
- 153 การสงวนโควตาในเรื่องบริการต่าง ๆ การออกใบอนุญาต และการออกใบอนุญาตสำหรับคนมาเลย์ และคนพื้นเมืองของมลรัฐซาบาห์และมลรัฐซาราวัก
- 154 เมืองหลวงของสหพันธรัฐ
- 155 การถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติกับเครื่องจักรภาพ
- 156 ส่วนร่วมในการช่วยเหลือค่าภาษีทรัพย์สินที่เก็บโดยสหพันธรัฐและมลรัฐ
- 157 การมอบอำนาจหน้าที่ของมลรัฐไปยังมลรัฐอื่น
- 158 (การจัดแจงกับบรูไน - ยกเลิก)
- 159 การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

- 159 เอ การมีผลใช้บังคับของบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติมาเลเซีย
160 การตีความ

ส่วนที่ 12 เอ

การคุ้มครองเพิ่มเติมสำหรับมลรัฐซาบাহ์และมลรัฐซาราวัก

- 161 เอ ลักษณะพิเศษของชนพื้นเมืองของมลรัฐซาบাহ์และมลรัฐซาราวัก
161 บี ข้อจำกัดในเรื่องการขยายให้สิทธิแก่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้มีถิ่นที่อยู่ในการว่าความในศาลของมลรัฐซาบাহ์และมลรัฐซาราวัก
161 ซี (การศึกษาของมุสลิมในมลรัฐบอร์เนียว - ยกเลิก)
161 ดี (เสรีภาพในศาสนา - ยกเลิก)
161 อี การคุ้มครองสถานะทางรัฐธรรมนูญของมลรัฐซาบাহ์และมลรัฐซาราวัก
161 เอฟ (การใช้ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาทางการในที่ประชุมของสิงคโปร์ - ยกเลิก)
161 จี (สถานะพิเศษของคนมาเลเซียในสิงคโปร์ - ยกเลิก)
161 เอช (การคุ้มครอง สถานะพิเศษทางรัฐธรรมนูญของสิงคโปร์ - ยกเลิก)

ส่วนที่ 13

บทบัญญัติเฉพาะกาลและระหว่างการเปลี่ยนแปลง

- 162 กฎหมายที่มีอยู่
163 (การคงอยู่ต่อไปเฉพาะกาลของกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมภาวะฉุกเฉิน ค.ศ. 1948 - ยกเลิก)
164 (การกระทำหน้าที่เฉพาะกาลของคณะมนตรีนิติบัญญัติ - ยกเลิก)
165 (บทบัญญัติว่าด้วยการคลังเฉพาะกาล - ยกเลิก)
166 การสืบสิทธิ์ในทรัพย์สิน
167 สิทธิ์ ความรับผิดชอบ และหน้าที่
168 (กระบวนการพิจารณาทางกฎหมาย - ยกเลิก)
169 ข้อตกลงระหว่างประเทศ และเรื่องอื่นที่ทำก่อนวันเอกราช
170 (บทเฉพาะกาลสำหรับคนที่มีคุณสมบัติที่จะจดทะเบียนเป็นพลเมืองภายใต้ข้อตกลงระหว่างสหพันธรัฐมาลายา ค.ศ. 1948 ข้อ 126 - ยกเลิก)
171 (เขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งครั้งแรก - ยกเลิก)
172 (ศาลที่ปรากฏอยู่ - ยกเลิก)
173 (คำอุทธรณ์ไปยังสภาองคมนตรีที่ค้างอยู่ - ยกเลิก)
174 (การแต่งตั้งผู้พิพากษากับอัยการหลวง - ยกเลิก)
175 อธิบดีการตรวจบัญชีเป็นผู้ตรวจบัญชีหลวง

- 176 การโอนเจ้าหน้าที่ (ข้าราชการ)
- 177 การยกเว้น หรือการเลื่อนการให้คำสาบาน เพื่อเข้ารับตำแหน่งเมื่อการแต่งตั้งคงมีอยู่ตลอดไปภายใต้ส่วนนี้
- 178 รายได้หลังวันเอกราช
- 179 ส่วนเกินในการออกเงินในกรณีของบริการร่วม
- 180 การสงวนบำนาญ และเรื่องอื่น ๆ

ส่วนที่ 14

บทสงวนสำหรับอธิปไตยของประมุขของมลรัฐ

- 181 บทสงวนสำหรับอธิปไตย และเรื่องอื่นของประมุขของมลรัฐ

ส่วนที่ 15

กระบวนพิจารณาที่ดำเนินกับพระราชาธิบดี และประมุขของมลรัฐ

- 182 ศาลพิเศษ
- 183 ห้ามดำเนินคดีกับพระราชาธิบดี หรือประมุขของมลรัฐคนหนึ่งคนใด เว้นแต่จะได้รับ ความยินยอมของอัยการหลวงนั่นเอง

ตารางต่าง ๆ

ตารางที่หนึ่ง	การสาบานตนของผู้สมัครเข้ารับการจดทะเบียนหรือแปลงสัญชาติ
ตารางที่สอง	
ส่วนที่หนึ่ง	การเป็นพลเมืองโดยผลของกฎหมายของบุคคลที่เกิดก่อนวันมาเลเซีย
ส่วนที่สอง	การเป็นพลเมืองโดยผลของกฎหมายของบุคคลที่เกิดในวันหรือหลังวันมาเลเซีย
ส่วนที่สาม	บทเสริมเกี่ยวกับสภาวะการเป็นพลเมือง
ตารางที่สาม	การเลือกพระราชาธิบดี และพระมหากษัตริย์
ส่วนที่หนึ่ง	การเลือกพระราชาธิบดี
ส่วนที่สอง	การเลือกพระมหากษัตริย์
ส่วนที่สาม	การถอดถอนพระราชาธิบดี
ส่วนที่สี่	บททั่วไป
ตารางที่สี่	การสาบานตนเข้ารับตำแหน่งของพระราชาธิบดี และพระมหากษัตริย์
ส่วนที่หนึ่ง	การสาบานตนของพระราชาธิบดี
ส่วนที่สอง	การสาบานตนของพระมหากษัตริย์
ส่วนที่สาม	คำแปลเป็นภาษาอังกฤษ
ตารางที่ห้า	ที่ประชุมของประมุขของมลรัฐ
ตารางที่หก	แบบขอเวลาสาบานตนและการยืนยัน
ตารางที่เจ็ด	การเลือกตั้งและการเกษียณอายุวุฒิสมาชิก
ส่วนที่หนึ่ง	การเลือกตั้งวุฒิสมาชิก
ส่วนที่สอง	การเกษียณอายุของวุฒิสมาชิก
ตารางที่แปด	บทบัญญัติที่จะใส่เข้าไปในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ
ส่วนที่หนึ่ง	บทบัญญัติเด็ดขาด
ส่วนที่สอง	บทเฉพาะกาลแทนบทบัญญัติในส่วนที่หนึ่ง
ส่วนที่สาม	การเปลี่ยนแปลงส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สองในเรื่องเกี่ยวกับมัลดีกาและปีนัง
ตารางที่เก้า	รายการเกี่ยวกับนิติบัญญัติ
ตารางที่สิบ	เงินช่วยเหลือและแหล่งที่มาของเงินได้ที่จัดสรรให้แก่มลรัฐ
ส่วนที่หนึ่ง	เงินช่วยเหลือรายหัว
ส่วนที่สอง	เงินช่วยเหลือถนนของมลรัฐ
ส่วนที่สาม	แหล่งที่มาของเงินได้ที่จัดสรรให้แก่มลรัฐ
ส่วนที่สี่	เงินช่วยเหลือพิเศษแก่มลรัฐซาบฮาร์และมลรัฐซาราวัก
ส่วนที่ห้า	แหล่งเงินได้เพิ่มเติมที่จัดสรรให้แก่มลรัฐซาบฮาร์และมลรัฐซาราวัก
ตารางที่สิบเอ็ด	บทบัญญัติว่าด้วยการตีความและบททั่วไปของกฤษฎีกา ค.ศ. 1948 (กฤษฎีกาว่าด้วยการตั้งสหภาพมาลายัน เลขที่ 7 แห่ง ปี ค.ศ. 1948) ที่ใช้

	กับการตีความรัฐธรรมนูญ
ตารางที่สิบสอง	(บทบัญญัติของข้อตกลงสหพันธรัฐมาลาया 1948 ตามที่ใช้กับมนตรีนิติบัญญัติหลังวันเอกราช - ยกเลิก)
ตารางที่สิบสาม	บทบัญญัติเกี่ยวกับกำหนดเขตเลือกตั้ง
ส่วนที่หนึ่ง	ปัญหาและหลักการเกี่ยวกับการกำหนดเขตเลือกตั้ง
ส่วนที่สอง	กระบวนการในการกำหนดเขตเลือกตั้ง

The Constitution of Malaysia

by

L.A. Sheridan
and
Harry E. Groves
4th Edition
Singapore
Malayan Law Journal
1987

Table of Contents

- Chapter 1 General Introduction
- Chapter 2 States, Religion and Law
- Chapter 3 Fundamental Liberties
- Chapter 4 Citizenship
- Chapter 5 The Federation
- Chapter 6 The States
- Chapter 7 Relations Between The Federation and The States
- Chapter 8 Financial Provisions
- Chapter 9 Elections
- Chapter 10 The Judiciary
- Chapter 11 Public Services
- Chapter 12 Special & Emergency Powers
- Chapter 13 General and Miscellaneous
- Chapter 14 Additional Protection for Sabah and Sarawak
- Chapter 15 Temporary and Transitional Provisions
- Chapter 16 Saving For Rulers' Sovereignty, Etc.
- Chapter 17 Schedules

The Constitution of Malaysia

by

L.A. Sheridan

and

Harry E. Groves

4th Edition

Singapore

Malayan Law Journal

1987

Table of Contents

Chapter 1 General Introduction

Chapter 2 States, Religion and Law

Chapter 3 Fundamental Liberties

Chapter 4 Citizenship

Chapter 5 The Federation

Chapter 6 The States

Chapter 7 Relations Between The Federation and The States

Chapter 8 Financial Provisions

Chapter 9 Elections

Chapter 10 The Judiciary

Chapter 11 Public Services

Chapter 12 Special & Emergency Powers

Chapter 13 General and Miscellaneous

Chapter 14 Additional Protection for Sabah and Sarawak

Chapter 15 Temporary and Transitional Provisions

Chapter 16 Saving For Rulers' Sovereignty, Etc.

Chapter 17 Schedules

The Constitution of Malaysia
Further Perspectives and Developments

Essays in Honour of Tun Mohamed Suffian

Edited by
Tun Mohamed Suffian
F.A. Trindade
and
H.P. Lee

Singapore
Oxford University Press

Contents

1. Traditional Elements of the Malaysian Constitution
2. Interpreting the Constitution : Some General Principles
3. Rights in Respect of Education under the Malaysian Constitution
4. Property Rights under the Malaysian Constitution
5. The Role of Constitutional Rulers in Malaysia
6. The Constitutional Position of Sabah
7. The Constitutional Position of Sarawak
8. Emergency Powers in Malaysia
9. Constitutional Remedies
10. Suffian's Contribution to Malaysian Constitutional Law
11. Four Decades in the Law - Looking Back

มาตรา 160 การตีความ

(1) กฎหมาย ปี ค.ศ. 1948 ว่าด้วยการตีความและบททั่วไป ที่มีผลใช้บังคับในขณะก่อนหน้า วันเอกราชย่อมใช้กับการตีความรัฐธรรมนูญนี้ อย่างที่ใช้กับการตีความกฎหมายลายลักษณ์ใด ๆ ภายในความหมายของกฎหมายว่าด้วยการตีความนั้น เท่าที่ระบุไว้ในตารางที่สิบเอ็ด แต่ทั้งนี้ให้หมายถึงพระราชาธิบดีเมื่อมีการกล่าวถึงข้าหลวงใหญ่

(2) ในรัฐธรรมนูญนี้ เว้นแต่ความจะต้องการให้เป็นอย่างอื่น ข้อความต่อไปนี้ย่อมมีความหมายดังที่ให้ไว้สำหรับข้อความนั้น ๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

“Aborigine คนดั้งเดิม” หมายถึง คนดั้งเดิมคนหนึ่งที่อยู่อาศัยอยู่ในแหลมมาเลย์ [คือ Orang Asli ในภาษามาลาย]

“Act of Parliament พระราชบัญญัติ” หมายถึง กฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา

“Attorney General อัยการหลวง” หมายถึง อัยการหลวงของสหพันธรัฐ [อัยการหลวงเป็นตำแหน่งการเมือง มีลักษณะผสมระหว่างรัฐมนตรียุติธรรมและอัยการสูงสุด ใช้ในระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ คนที่เป็นทนายแผ่นดินสูงสุดจริง ๆ เรียกว่า Solicitor General]

“Borrow ยืม” ยืมรวมถึงการทำให้มีเงินโดยการให้เป็นรายปี หรือโดยเข้าทำการจัดแจงที่กำหนดเก็บก่อนวันครบกำหนดภาษี ค่าอัตรา ค่าสัมปทาน ค่าธรรมเนียม หรือการจ่ายเงินอย่างใด ๆ หรือโดยเข้าทำความตกลงที่รัฐบาลต้องจ่ายเงิน หรือชดเชยเงินผลประโยชน์ใดที่รัฐบาลได้ใช้ตามความตกลงนั้น และเงินก็ก็จะตีความว่าเป็น (เงินกู้) เช่นนั่นเอง

“Casual vacancy การว่างลาเป็นครั้งคราว” หมายถึง การว่างลงในสภาผู้แทนราษฎรหรือที่ประชุมมัตติบัญญัติ นอกเหนือจากการยุบรัฐสภาหรือที่ประชุมนั้น ๆ

“Chief Minister มุขมนตรี” (หรือ Menteri Besar ในภาษามาลาย) หมายถึง ประธานของมนตรีฝ่ายบริหารในมลรัฐหนึ่งไม่ว่าจะรู้จักกันในรูปใด ๆ

“Citizen พลเมือง” หมายถึง พลเมืองของสหพันธรัฐ [หมายถึง คนสัญชาตินั่นเอง]

“Civil List รายการใช้จ่ายของประมุข” หมายถึง การจัดสรรเงินให้แก่การใช้จ่ายของพระราชาธิบดี มหเสี ประมุขของมลรัฐ หรือประมุขของรัฐที่ไม่ได้เป็นประมุขในทางศาสนา จากกองทุนของมหาชน

“Commonwealth Country ประเทศเครือจักรภพ” หมายถึง ประเทศใด ๆ ที่พระราชบัญญัติถือว่าเป็น ประเทศในเครือจักรภพ และ “ส่วนหนึ่งของเครือจักรภพ” หมายถึง ประเทศเครือจักรภพใด ๆ ดินแดนอาณานิคมใด ๆ รัฐในความคุ้มครองหรือที่ถูกคุ้มครองใด ๆ หรือดินแดนใดที่บริหารโดยรัฐบาลของประเทศเครือจักรภพใด ๆ

“Concurrent List รายการร่วม” หมายถึง รายการที่สามตามที่กำหนดไว้ในตารางที่เก้า [หมายถึง เรื่องที่ทั้งสหพันธรัฐและมลรัฐ ต่างมีสิทธิออกกฎหมายเพื่อดูแล] (ดูที่มาตรา 95 บี (1) (บี))

“Debt หนี้” รวมถึงความรับผิดชอบในหนี้ใดที่จะจ่ายเงินคืน หรือจำนวนเงินต้น โดยเงินรายปี และความรับผิดชอบตามการค้าประกัน และหนี้การค้าประกันโดยทรัพย์สินทั้งกอง ย่อมได้รับการตีความว่าเป็นหนี้ด้วย

“Elector ผู้เลือกตั้ง” หมายถึง บุคคลคนหนึ่งซึ่งมีสิทธิที่จะออกเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกที่ประชุมนิติบัญญัติของมลรัฐหนึ่ง

“Enactment กฎหมายบัญญัติ” เมื่อความที่ปรากฏในตารางที่แปด หมายถึง กฎหมายที่ออกโดยองค์การนิติบัญญัติของมลรัฐหนึ่ง

“Executive Council มนตรีบริหาร” หมายถึง คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอื่นใด ไม่ว่าจะเรียกเช่นใดในรัฐบาลของมลรัฐที่ตกลงกับคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลสหพันธรัฐ ทั้งนี้ไม่ว่าสมาชิกอาจจะเป็นผู้รัฐมนตรีหรือไม่ (และโดยเฉพาะอย่างยิ่งรวมถึงมนตรีสูงสุดในมลรัฐซาราวัค)

“Existing Law กฎหมายที่ปรากฏอยู่” หมายถึง กฎหมายใด ๆ ที่ยังมีผลในสหพันธรัฐหรือในส่วนใดของสหพันธรัฐในขณะก่อนหน้าวันเอกราช

“Federal Law กฎหมายสหพันธรัฐ” หมายถึง

(เอ) กฎหมายที่ปรากฏอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่รัฐบาลมีอำนาจที่จะออกกฎหมาย, กฎหมายที่ยังมีผลใช้อยู่ตามถ้อยคำที่สืบสาม และ

(บี) พระราชบัญญัติใด ๆ ของรัฐสภา

“Federal List รายการของสหพันธรัฐ” หมายถึง รายการแรกที่กำหนดในตารางที่เก้า (คือ เรื่องส่วนที่อยู่ในอำนาจของสหพันธรัฐในการออกกฎหมาย)

“Federal Purpose ความมุ่งหมายของสหพันธรัฐ” รวมถึง ความมุ่งหมายของสหพันธรัฐในเรื่องที่กล่าวไว้เป็นรายการในรายการร่วม (Concurrent List) และในเรื่องอื่นที่รัฐสภามีอำนาจที่จะออกกฎหมาย นอกจากที่ออกโดยอาศัยมาตรา 76

“Foreign Country ประเทศต่างประเทศ” ไม่รวมถึง ส่วนใด ๆ ของเครือจักรภพ หรือสาธารณรัฐไอร์แลนด์ (ไอร์แลนด์ Eire ก็เรียก)

“Governor ข้าหลวง” (ยกเลิก)

“Law กฎหมาย” รวมถึง กฎหมายลายลักษณ์, คอมมอนลอว์ ตราบเท่าที่ใช้อยู่ในสหพันธรัฐ หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสหพันธรัฐ และประเพณี หรือจารีตที่มีผลของกฎหมายในสหพันธรัฐหรือส่วนใด

“Legislative Assembly ที่ประชุมนิติบัญญัติ” หมายถึง ที่ประชุมของผู้แทน ไม่ว่าจะเรียกอย่างไร ในองค์การนิติบัญญัติของมลรัฐหนึ่ง (และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รวมถึง Council Negri มนตรีแห่งนครของมลรัฐซาราวัค แต่ยกเว้นในกรณีตารางที่แปด ย่อมรวมถึงมนตรีแห่งนิติบัญญัติไม่ว่าจะเรียกอย่างไร

“Legislative Council มนตรีแห่งนิติบัญญัติ” (ยกเลิก)

“องค์การนิติบัญญัติ” ในส่วนที่เกี่ยวข้องมลรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ที่อำนาจตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐนั้นที่จะออกกฎหมายสำหรับมลรัฐ

“Local rates อัตราค่าธรรมเนียม” (ยกเลิก)

“Malay มาเลย์” หมายถึง บุคคลที่นับถือศาสนาอิสลาม ที่พูดภาษามลายูเป็นปกติ จะปฏิบัติตามประเพณีของมาเลย์ และ

(เอ) เกิดก่อนวันเอกราช ในสหพันธรัฐหรือสิงคโปร์ หรือเกิดจากบิดามารดา หนึ่งในนั้นเกิดในสหพันธรัฐหรือสิงคโปร์ หรือในวันเอกราชนี้มีภูมิลำเนาในสหพันธรัฐหรือในสิงคโปร์ หรือ

(บี) ถือกำเนิดจากบุคคลเช่นนั้น

“Member of Administration สมาชิกคณะผู้บริหาร” หมายถึงว่าในเรื่องสหพันธรัฐ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี รัฐมนตรีช่วย เลขานุการรัฐสภา หรือเลขานุการการเมือง และ เรื่องของมลรัฐ [หมายถึง] บุคคลที่ดำรงตำแหน่งที่ตรงกัน [กับกรณีของสหพันธรัฐ] ในมลรัฐ ต่างๆ หรือที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกของมนตรีบริหาร (นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ที่เป็นทางการ)

“Merdeka Day วันเอกราช” หมายถึง วันที่สามสิบเอ็ด เดือนสิงหาคม ค.ศ. 1957

“Office of Profit ตำแหน่งเกี่ยวกับผลประโยชน์” หมายถึง ตำแหน่งเต็มเวลาใดของ บริการสาธารณะและรวมถึง

(เอ) ตำแหน่งผู้พิพากษาศาลสหพันธรัฐ, ศาลอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้นไฮคอร์ท และ

(บี) ตำแหน่งผู้ตรวจบัญชีหลวง และ

(ซี) ตำแหน่งของสมาชิกในคณะกรรมการเลือกตั้ง หรือสมาชิกของคณะกรรมการที่ส่วนที่สิบถูกนำมาใช้ด้วย (นอกเหนือจากสมาชิกตามตำแหน่ง) หรือสมาชิกของคณะกรรมการที่ตรงกันที่สร้างขึ้นโดยรัฐธรรมนูญของมลรัฐ และ

(ดี) เจ้าหน้าที่อื่นใด ที่ไม่ได้รับบุไว้ในอนุมาตรา (3) ของมาตรา 132 ซึ่งอาจประกาศด้วยพระราชบัญญัติของรัฐระหว่างเป็นตำแหน่งแห่งประโยชน์

“Pension rights สิทธิบำนาญ” รวมถึง สิทธิได้รับเงินรายปีพิเศษ และสิทธิในกองทุนสำรองชีพ

“Public Authority เจ้าหน้าที่สาธารณะ” หมายถึง พระราชาธิบดี, ประมุขของมลรัฐ; ประมุขของมลรัฐที่ไม่ใช่ประมุขทางศาสนา, รัฐบาลสหพันธรัฐ, รัฐบาลแห่งมลรัฐ, เจ้าหน้าที่ห้อง, , เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ ที่ใช้อำนาจที่ให้อำนาจโดยกฎหมายของสหพันธรัฐหรือมลรัฐ, ศาล หรือกรรมการตัดสินไดนอกเหนือจากศาลสหพันธรัฐ, ศาลอุทธรณ์ และศาลชั้นต้นไฮคอร์ท และเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ที่ตั้ง หรือทำในนามของบุคคล ศาล คณะกรรมการตัดสิน หรือเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

“Remuneration ค่าตอบแทน” รวมถึง เงินเดือนหรือค่าจ้าง เงินอุดหนุน สิทธิบำนาญ ที่ไม่ต้องเสียค่าตอบแทน หรือได้รับเงินสนับสนุน และเอกสิทธิ์อย่างอื่นที่อาจตีค่าเป็นเงิน

“Rule Committee คณะกรรมการว่าด้วยกฎ” (ยกเลิก)

“Ruler ประมุข”

(เอ) ในเรื่องของเนอกรี เซมบิลัน หมายถึง ประมุขที่ไม่ใช่ประมุขในทางศาสนา Yang di Pertuan Besar ที่ทำในนามของเขาเอง และหัวหน้าผู้ปกครองทั้งหลายตามรัฐธรรมนูญของมลรัฐนั้น และ

(บี) ในกรณีใดของมลรัฐใดก็ตามย่อมรวมถึงบุคคลใดที่ทำลงตามรัฐธรรมนูญของรัฐธรรมนูญของมลรัฐนั้นในหน้าที่ของประมุข เว้นแต่ในอนุมาตรา (2) ของมาตรา 181 และตารางที่สามกับตารางที่ห้า

“State มลรัฐ” หมายถึง มลรัฐหนึ่งของสหพันธรัฐ

“State Law กฎหมายมลรัฐ” หมายถึง

(เอ) กฎหมายที่มีอยู่ที่เกี่ยวกับเรื่องใดที่องค์กรนิติบัญญัติของมลรัฐมีอำนาจออกกฎหมาย ในเมื่อเป็นกฎหมายที่ยังใช้อยู่ ทั้งนี้ตามความของส่วนที่สิบสาม และ

(บี) กฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติของมลรัฐ

“State List รายการของมลรัฐ” หมายถึง รายการที่สองตามที่กำหนดในตารางที่เก้า

“State Purpose ความมุ่งหมายของมลรัฐ” รวมถึง ความมุ่งหมายของมลรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทีลำดับไว้ในรายการร่วมและที่เกี่ยวข้องกับใดที่องค์กรนิติบัญญัติของมลรัฐมีอำนาจที่จะออกกฎหมาย

“Tax ภาษี” รวมถึงเงินที่บังคับให้ชำระหรืออากร แต่ไม่รวมค่าธรรมเนียมตามอัตราที่เรียกเก็บเพื่อความมุ่งหมายของท้องถิ่น หรือค่าธรรมเนียมสำหรับบริการที่ทำให้

“The Federation สหพันธรัฐ” หมายถึง สหพันธรัฐที่สร้างขึ้นตามความตกลงสหพันธรัฐแห่งมาลายา ค.ศ. 1957

“Written Law กฎหมายลายลักษณ์” รวมถึงรัฐธรรมนูญนี้และรัฐธรรมนูญของมลรัฐใด ๆ

“Yang di-Pertua Negre ประมุขของมลรัฐที่ไม่ใช่ประมุขในทางศาสนา” หมายถึง ประมุขของมลรัฐในมลรัฐที่ไม่มีประมุข [ที่เป็นประมุขในทางศาสนา]

สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ
ประเทศไทย อันเดียว

โดย

นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ

ข้อสังเกตบางประการต่อรัฐธรรมนูญอินเดีย¹

นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ²

รัฐธรรมนูญอินเดียเป็นผลงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอินเดียที่นำเสนอต่อ The Constituent Assembly of India เพื่อประกาศใช้เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศอินเดียหลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชจากสหราชอาณาจักร ดันร่างของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้นำเสนอต่อ The Constituent Assembly ในวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2491 (ค.ศ.1948) และได้รับการยอมรับให้เป็นรัฐธรรมนูญในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2492 (ค.ศ.1949) และประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2493 (ค.ศ.1950)

โดยที่อินเดียได้ปรับสถานะจากดินแดนในอาณานิคมของประเทศอังกฤษขึ้นมา มีฐานะเป็นสาธารณรัฐที่มีลักษณะเป็นสหภาพ (Union) หรือสหพันธรัฐ (Federation) กล่าวคือ มีหลายรัฐรวมกันเป็นประเทศ รัฐธรรมนูญของอินเดียจึงมีบทบัญญัติที่ค่อนข้างละเอียดและแสดงให้เห็นถึงกลไกในการบริหารประเทศที่ค่อนข้างละเอียดด้วยเช่นกัน ประกอบกับประชากรของอินเดียมีความหลากหลายทั้งในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วรรณะ และแหล่งกำเนิดรัฐธรรมนูญของอินเดียจึงให้ความสำคัญแก่บทบัญญัติในเรื่องความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย (Equality before the law) เป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้รัฐธรรมนูญอินเดียมีความยาวค่อนข้างมาก ฉบับหนึ่ง ปัจจุบันรัฐธรรมนูญอินเดียมีบทบัญญัติรวมทั้งสิ้น 395 มาตรา แบ่งออกเป็น 22 หมวด

ประเทศอินเดียจัดเป็นประเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศเอเชียใต้ และในแง่ของการพัฒนาทางด้านการเมืองการปกครองของอินเดียก็มีข้อน่าสนใจหลายประการที่อาจกล่าวได้ว่ามีหลายส่วนที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการนำความคิดด้าน Common Law และ Civil Law มาผสมผสานกันอย่างน่าทึ่งในการบังคับใช้กฎหมายในประเทศ และการผสมแนวความคิดด้านการรวมชาติแบบสหพันธรัฐมาใช้กับแนวความคิดด้านธรรมเนียมปฏิบัติ (Convention) ในการปกครองอย่างเหมาะสม หรือจะเป็นในส่วนของความผันผวนทางการเมืองที่อาจกล่าวได้ว่าฐานะทางสถาบันทางการเมืองของอินเดียมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูงซึ่งไม่ต่างไปจากการเมืองในประเทศไทยในขณะนี้ รวมทั้งหากพิจารณาถึงการยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทยกำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ก็มีความคล้ายคลึงในบางประการ

¹บทความนี้นำเสนอต่อการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "บทเรียนจากรัฐธรรมนูญต่างประเทศต่อการปฏิรูปการเมืองไทย" ในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ.2540 จัดโดยสภาวิจัยแห่งชาติ ที่โรงแรมอมารี วอเตอร์เกด กรุงเทพฯ

²ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ทำงานในตำแหน่งรองเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ, นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเวลส์ เนติบัณฑิตไทยและเนติบัณฑิตอังกฤษ (เกรส์อินเนส)

กับการยกร่างรัฐธรรมนูญอินเดียในปี ค.ศ.1948 เมื่อพิจารณาในเนื้อหาหลายประการแล้ว ผู้เขียนเข้าใจว่าข้อสังเกตบางประการในการวิเคราะห์รัฐธรรมนูญอินเดียน่าจะมีประโยชน์ต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญของสภายกร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทยพอสมควร

บทความฉบับนี้มุ่งเน้นวิเคราะห์หัวข้อตามที่ได้รับมอบหมาย 4 ประการ คือ

1. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
2. การถ่วงดุลย์อำนาจ ของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ
3. องค์การตรวจสอบฝ่ายบริหาร
4. กระบวนการเลือกตั้ง

1. การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

รัฐธรรมนูญอินเดียไม่ต่างไปจากรัฐธรรมนูญประเทศอื่น ๆ ที่ให้ความสำคัญในการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนของตน บทบัญญัติในส่วนเริ่มแรกของรัฐธรรมนูญเริ่มตั้งแต่มาตรา 12 ถึงมาตรา 35 จึงเน้นไปที่สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้รับตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ สิทธิที่เน้นหนักในการให้ความคุ้มครองได้แก่

1. สิทธิในความเท่าเทียมกัน (Right to Equality)

สิทธิในความเท่าเทียมกันได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 15 ซึ่งห้ามการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน (Discrimination) โดยรัฐหรือหน่วยงานของรัฐต่อประชาชน โดยเหตุที่มีความแตกต่างทางศาสนา เชื้อชาติ วรรณะ เพศ หรือแหล่งกำเนิด แต่ทั้งนี้ไม่ห้ามรัฐที่จะใช้มาตรการส่งเสริมโดยเฉพาะสำหรับกลุ่มคนที่ตกอยู่ในภาวะเสียเปรียบทางสังคมตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดและสำหรับสตรีและเด็ก สิทธิในความเท่าเทียมกันนี้รวมถึงสิทธิที่จะเข้าเป็นข้าราชการในหน่วยงานของรัฐ การยกเลิควรรณะจัตนาล และการยกเลิกคำนำหน้าฐานะ (Titles) เว้นแต่เป็นคำนำหน้าในลักษณะยศทางทหารหรือคำนำหน้าศักดิ์ฐานะทางวิชาการ

2. สิทธิในความมีเสรีภาพ (Right to Freedom)

สิทธิในกลุ่มนี้มีหลายประเภท เช่น สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริต (Freedom of Speech and Expression) สิทธิในการรวมตัวอย่างสันติ (Right to Assemble without Arms) สิทธิในการเดินทางและย้ายถิ่นฐานในประเทศ (Right to Movement and Residence) สิทธิเสรีภาพในการประกอบวิชาชีพ อาชีพ การค้าและธุรกิจ (Freedom of Practice of any Profession and Carrying out of any Occupation, Trade, and Business) ซึ่งได้รับการบัญญัติประกันคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญมาตรา 19(1) โดยมีข้อยกเว้นที่ให้อำนาจแก่รัฐที่จะออกกฎหมายกำหนดข้อจำกัดตามสมควรเพื่อความมั่นคงของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ นอกจากนี้รัฐยังสามารถออกกฎหมายหรือดำเนินการใดๆ อันเป็นการจำกัดสิทธิเหล่านี้ได้ ในลักษณะที่เป็น

การกำหนดคุณสมบัติที่จำเป็นบางประการในการเข้ารับการอบรมทางวิชาชีพ อาชีพ การค้า หรือธุรกิจ

เสรีภาพในชีวิตและร่างกายได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 21 และ 22 ซึ่งกำหนดว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การริดรอนเสรีภาพในส่วนนี้ เช่น การจับกุม คุมขัง จะกระทำได้เฉพาะตามวิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น โดยจะต้องมีเหตุผลอันสมควรและจะคุมขังโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาไม่ได้

3. สิทธิที่จะไม่ถูกเอาเปรียบโดยมิชอบ (Right against Exploitation)

สิทธินี้ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 23 และ 24 ซึ่งกำหนดห้ามการบังคับใช้แรงงานในทุกรูปแบบ รวมทั้งห้ามใช้แรงงานเด็กและการค้าทาส

4. สิทธิที่จะมีเสรีภาพในด้านศาสนา (Right to Freedom of Religion) และสิทธิในด้านวัฒนธรรมและการศึกษา (Cultural and Educational Rights)

สิทธิเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 25-30

5. สิทธิในทรัพย์สิน (Right to Property)

สิทธินี้ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 31 ซึ่งกำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินของตน การเวนคืนโดยรัฐจะกระทำได้ตามกฎหมายเท่านั้น และจะต้องกำหนดให้ค่าทดแทนหรือวิธีการให้ค่าทดแทนไว้ การเวนคืนซึ่งสิทธิในทรัพย์สินของประชาชนเพียงชั่วคราวไม่อาจกระทำได้

6. สิทธิที่จะได้รับเยียวยาตามรัฐธรรมนูญ (Right to Constitutional Remedies)

สิทธินี้หมายถึง สิทธิของประชาชนที่จะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาในกรณีที่สิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญถูกละเมิด (มาตรา 32)

ข้อสังเกต

สิทธิในความเท่าเทียมกันตามกฎหมายได้รับการบัญญัติประกันไว้ในมาตรา 15 ซึ่งห้ามรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเลือกปฏิบัติหรือการรังเกียจแบ่งแยกในด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ หรือแหล่งกำเนิดของบุคคล ซึ่งแม้บทบัญญัติในส่วนนี้จะมีลักษณะโดยทั่วไปคล้ายกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของประเทศอื่น ๆ แต่ข้อที่น่าสังเกตตามรัฐธรรมนูญอินเดียคือ ตามรัฐธรรมนูญอินเดียจะมีรายละเอียดที่ค่อนข้างมากว่าอย่างไรเป็นการต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญและอย่างไรไม่ใช่ เช่น การระบุข้อยกเว้นให้อำนาจแก่รัฐที่จะออกกฎหมายหรือข้อระเบียบใด ๆ ที่จะให้ความช่วยเหลือแก่สตรี เด็ก หรือกลุ่มคนที่ยังล้าหลังทางด้านสังคม และไม่ถือเป็นการขัดต่อหลักความเท่าเทียมกัน เป็นต้น เหตุที่ต้องมีการบัญญัติเรื่องนี้ให้ความชัดเจนคงเป็นเพราะประเทศอินเดียมีความหลากหลายเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นต้องระบุหลักเกณฑ์ในเรื่องเช่นนี้ให้ชัดเจนเพื่อลดปัญหาที่จะตามมา การร่างรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนเพื่อตัดปัญหาการตีความที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจึงเป็นเรื่องที่น่าจะดีกว่าการร่างรัฐธรรมนูญให้มีความหมายกว้างจนไม่อาจหากขอบเขตที่แน่นอนได้

สิทธิในการมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมไปถึงสิทธิในการรวมตัวกันทาง การเมือง การชุมนุมโดยสันติและปราศจากอาวุธ สิทธิในการเลือกถิ่นฐานได้รับการบัญญัติ ประกันโดยรัฐธรรมนูญไว้โดยชัดเจน บทบัญญัติในเรื่องสิทธิในทรัพย์สินก็มีลักษณะให้หลัก ประกันแก่ประชาชนที่จะไม่ถูกแทรกแซงด้วยการเวนคืนโดยรัฐเว้นแต่จะมีกฎหมายให้อำนาจ และต้องมีการให้ค่าทดแทนด้วย และภายใต้หลักเกณฑ์ที่ได้รับการแก้ไข การเวนคืนจะกระทำ โดยชั่วคราวไม่ได้³

ข้อสังเกตที่สำคัญที่สุดในส่วนของการประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญอินเดีย คือ มาตรการเยียวยาแก้ไขโดยการใช้นิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ (Right to Constitutional Remedies) แม้รัฐธรรมนูญอินเดียจะเป็นกฎหมายสูงสุดในประเทศ ไม่ว่าจะกฎหมายหรือระเบียบใดที่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติอื่นเป็นการประกันสิทธิเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ ให้ถือว่าไม่มีผลบังคับใช้ แต่รัฐธรรมนูญอินเดียมิได้อยู่สูงจนประชาชนเอื้อมไม่ถึง ตามรัฐธรรมนูญอินเดียเองให้ประกันแก่ประชาชนด้วยว่า ประชาชนมีสิทธิที่จะเสนอคดีต่อ ศาลฎีกาของอินเดียเพื่อให้มีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญ การสร้างกลไกในการวินิจฉัยว่าการกระทำหรือกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญให้มีความเปิด กว้างต่อประชาชนน่าจะเป็นวิธีการที่น่าจะได้รับการยอมรับมากกว่าบทบัญญัติในเรื่องตุลาการ รัฐธรรมนูญที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน นอกจากนั้นกลไกที่จะเปิดช่องให้มีการนำเสนอประเด็นเรื่อง นี้ควรมีความกว้างขวางเพียงพอที่ประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ จะสามารถเข้าถึงได้

ในข้อที่รัฐธรรมนูญอินเดียยอมให้ศาลฎีกา (รวมถึงกลไกการอุทธรณ์คดีตั้งแต่ ศาลชั้นต้น) เป็นหน่วยงานที่วินิจฉัยว่ากฎหมายใดหรือการกระทำใดขัดต่อสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ นี้ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะทั้งที่อินเดียเป็นประเทศที่เคยอยู่ในอาณานิคม ของอังกฤษ ซึ่งศาลอังกฤษเองก็ไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยประเด็นเหล่านี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะ อังกฤษเองไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรและอังกฤษยึดถือหลัก Supremacy of Parliament แต่อินเดียกลับให้อำนาจนี้แก่ศาลฎีกาของตนซึ่งไม่มีที่มาจากประชาชน⁵ เป็น ผู้วินิจฉัยในประเด็นสำคัญนี้ในทำนองเดียวกับศาลของสหรัฐอเมริกา ทั้งที่ศาลฎีกาสหรัฐอเมริกาก็มี ความแตกต่างจากศาลฎีกาของอินเดียในเรื่องที่มาอย่างเทียบกันไม่ได้

³ มาตรา 31A

⁴ มาตรา 12 บัญญัติว่า “ (2) The State shall not make any law which takes away or abridges the rights conferred by this part and any law made in contravention of this clause shall, to the extent of the contravention, be void. “

⁵ มาตรา 124 บัญญัติว่า “ 124(2) Every Judge of the Supreme Court shall be appointed by the President by warrant under his hand and seal after consultation with such of the Judges of the Supreme Court and of the High Courts in the States as the President may deem necessary for the purpose and shall hold office until he attains the age of sixty-five years, provided that in case of appointment of a Judge other than the Chief Justice, the Chief Justice of India shall always be consulted.

2. การถ่วงดุลย์อำนาจ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ

ประมุข

ประเทศอินเดียปัจจุบันมีการปกครองในระบบสหภาพ (Union) โดยมีประธานาธิบดี (President) เป็นประมุข ตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจากคณะกรรมการเลือกตั้งประธานาธิบดี (Electoral College) ตามมาตรา 55 ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ⁶ และผู้แทนจากสภานิติบัญญัติของมลรัฐต่างๆ ตำแหน่งนี้มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี และอาจได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อได้ อำนาจในการบริหารประเทศทั้งหมดเป็นของประธานาธิบดี⁷ และเป็นจุดศูนย์รวมแห่งอำนาจอธิปไตยของประเทศ และอาจถูกถอดจากตำแหน่งได้ตามหลักการในเรื่อง Impeachment

ผู้ที่จะสามารถได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีจะต้องมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติในมาตรา 58 ดังนี้ คือ

1. เป็นชาวอินเดีย
2. มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
3. มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ที่สามารถที่จะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาประธานาธิบดีของอินเดียคนปัจจุบันคือ Dr. Shanker Dayal Sharma

นอกจากตำแหน่งประธานาธิบดีแล้ว ยังมีตำแหน่งรองประธานาธิบดีอีกตำแหน่งหนึ่งซึ่งต้องมาจากการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการเลือกตั้ง (Electoral College) แต่มีองค์ประกอบต่างจากของประธานาธิบดี ผู้ดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดีนี้จะถือเป็นประธานสภาสูงหรือวุฒิสภาโดยตำแหน่งอีกด้วย

อำนาจนิติบัญญัติ

อำนาจนิติบัญญัติของส่วนกลางเป็นอำนาจของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยสภา 2 สภา คือ

1. สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาประชาชน (ภาษาอังกฤษใช้คำว่า House of the People และมีรากศัพท์ทางภาษาสันสกฤตว่า Lok Sabha)
2. วุฒิสภาหรือสภาสูง (ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Council of States และมีรากศัพท์ทางภาษาสันสกฤตว่า Rajya Sabha)

⁶ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ประกอบด้วย สภาประชาชนหรือสภาผู้แทนราษฎร และสภาสูงหรือวุฒิสภา โปรดดูอำนาจนิติบัญญัติ
⁷ มาตรา 53 (1)

สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาประชาชน

สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาประชาชนเป็นสภาในลำดับล่าง แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีจำนวนรวมทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 530 คน และสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของดินแดนของประเทศอินเดียส่วนอื่นอีกไม่เกิน 20 คน⁸

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ และต้องได้ให้คำสาบานหรือคำปฏิญาณต่อคณะกรรมการเลือกตั้งตามที่กำหนดในมาตรา 84 รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติอื่นตามที่รัฐสภาอาจจะกำหนดไว้ด้วย

ประธานสภาผู้แทนราษฎร (Speaker of the House) และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร (Deputy Speaker) มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก

สภามีวาระเป็นเวลา 5 ปี เว้นแต่จะประธานาธิบดีจะมีคำสั่งให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร⁹ สภานิติบัญญัติแห่งชาตินี้มีบทบาทสำคัญในด้านการนิติบัญญัติของประเทศ การประชุมสภาโดยปกติใช้ห้องประชุมหนึ่งในสิบและการลงมติใช้เสียงข้างมาก ในส่วนของการเสนอกฎหมายนั้น มาตรา 107 กำหนดให้เป็นสิทธิของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่จะเริ่มพิจารณาร่างกฎหมายใด ๆ ซึ่งเป็นจุดแตกต่างสำคัญเมื่อเทียบกับรัฐธรรมนูญไทยในปัจจุบัน เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังอาจเป็นเพราะที่มาของวุฒิสภาอินเดียแตกต่างจากที่มาวุฒิสภาของไทยก็ได้ และในกรณีที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญกำหนดให้ร่างกฎหมายที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรและร่างกฎหมายที่ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภาเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ หากเป็นกรณีที่ร่างกฎหมายเริ่มนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาโดยวุฒิสภาและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภา ไม่ให้ถือว่าร่างกฎหมายนั้นตกไปเพราะเหตุมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภาหรือสภาสูง

⁸ Article 81 (1) Subject to the provisions of article 331, the House of the People shall consists of

(a) not more than five hundred and thirty members chosen by direct election from territorial constituencies in the States, and

(b) not more than twenty members to represent the Union territories, chosen in such manner as Parliament may by law provide.

⁹ อำนาจในการยุบสภาผู้แทนราษฎรเป็นของประธานาธิบดีตามมาตรา 85(2)(b) และรัฐธรรมนูญมีได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าการยุบสภาผู้แทนราษฎรมีขั้นตอนอย่างไร แต่ในลักษณะธรรมเนียมการปกครอง ประธานาธิบดีจะยุบสภาต่อเมื่อเป็นคำแนะนำของนายกรัฐมนตรีให้ดำเนินการเช่นนั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นสิ่งที่ไม่ได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ชัดเจน

วุฒิสภาจัดเป็นสภาสูงของอินเดีย สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 12 คน ที่ได้รับการเสนอชื่อโดยประธานาธิบดี และสมาชิกอีกจำนวนไม่เกิน 238 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาจากสมาชิกของสภาล่างของสภานิติบัญญัติประจำมลรัฐ (State Legislature) หรือสภานิติบัญญัติประจำเขต (Territorial Legislature)¹⁰ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 84 เช่นเดียวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต่างกันตรงในเรื่องอายุ ที่กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี

สำหรับวุฒิสภานั้นไม่มีการยุบสภา แต่สำหรับสมาชิกนั้น ในทุกกำหนด 2 ปี จะต้องให้สมาชิก 1 ใน 3 สิ้นสุดการเป็นสมาชิก แล้วตั้งสมาชิกใหม่เข้าแทน

การออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับงบประมาณไม่จำเป็นต้องนำเสนอต่อวุฒิสภา วุฒิสภาอาจจะให้ข้อแนะนำแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ได้หลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติอนุมัติไปแล้วภายใน 14 วัน แต่ถ้าสภาผู้แทนราษฎรปฏิเสธที่จะแก้ไขตามข้อเสนอแนะของสภาสูง ก็ให้ถือว่าพระราชบัญญัติงบประมาณผ่านการเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว

บทบัญญัติส่วนใหญ่ของรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจนิติบัญญัติส่วนใหญ่เน้นหนักไปในเรื่องขององค์กฤษฎีกาบัญญัติ กล่าวคือ ฐานะความเป็นรัฐสภา องค์ประกอบต่างๆ ของรัฐสภา การเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญในสภาผู้แทนราษฎร กลไกประกันความเป็นอิสระของรัฐสภา เช่น การกำหนดขีดเงินในเรื่องเงินเดือนของสมาชิกรัฐสภา การกำหนดหน่วยงานราชการให้ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นต้น แต่ก็มิได้ชี้ชัดเจนนอยางละเอียดในเรื่องอันเป็นงานด้านนิติบัญญัติโดยแท้ ส่วนที่จะกำหนดในเรื่องที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะไปตรวจสอบการกระทำของฝ่ายอื่น ซึ่งต้องไปพิจารณาจากธรรมเนียมปฏิบัติการปกครอง (Convention) ประกอบกับกฎหมายรองอื่นๆ เช่น กลไกการตั้งกระทู้ถามและการลงมติไม่ไว้วางใจเป็นเรื่องตาม Convention และมีรายละเอียดวิธีการตาม The Rules of Procedure and Conduct of Business in Lok Sabha¹¹

อำนาจบริหาร

รัฐธรรมนูญมาตรา 74 กำหนดให้มีคณะรัฐมนตรี (Council of Ministers) มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า นายกรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งโดย

¹⁰ Article 80

(1) The Council of States shall consists of
(a) twelve members to be nominated by the President in accordance with the provisions of clause (3); and
(b) not more than two hundred and thirty-eight representatives of the States and of the Union territories.

¹¹ Rules 184-198.

ประธานาธิบดี ส่วนรัฐมนตรีอื่นก็ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี¹² และรัฐมนตรีนี้จะต้องเป็นสมาชิกในสภาใดสภาหนึ่งของรัฐสภา หากรัฐมนตรีคนใดมิได้เป็นสมาชิกในรัฐสภาเป็นเวลาหกเดือนติดต่อกัน ให้ถือว่ารัฐมนตรีนั้นพ้นจากตำแหน่ง¹³

แม้การบริหารงานคณะรัฐมนตรีเป็นการกระทำในนามของประธานาธิบดี แต่ในทางความเป็นจริงแล้วคณะรัฐมนตรีคือองค์กรหลักที่บริหารประเทศ รัฐธรรมนูญอินเดียมิได้มีบทบัญญัติชัดเจนถึงวิธีการที่ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเข้าใจว่าเป็นหลักการทางธรรมเนียมการปกครอง (Convention) ที่ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งหัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับที่นั่งในสภามากที่สุดเป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาล่าง และอาจถูกตั้งกระทู้ถามหรือลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีได้ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับระบบการเมืองของประเทศอังกฤษ

ข้อนำสังเกตในส่วนของฝ่ายบริหารของอินเดียตามรัฐธรรมนูญที่สำคัญคือ ตามรัฐธรรมนูญเองมิได้มีบทบัญญัติถึงในเรื่องของคณะรัฐมนตรีมากเท่าใดนัก และยังมีได้กล่าวถึงหลักการในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ทำให้เห็นถึงการผสมผสานแนวความคิดในเรื่องธรรมเนียมการปกครอง (Convention) ที่อินเดียได้รับอิทธิพลมาจากอังกฤษอย่างชัดเจน เพราะแม้อินเดียจะมีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร ในบางเรื่องก็คงถูกทิ้งไว้ให้มีลักษณะยืดหยุ่นและเป็นไปตามแนวความคิดหรือธรรมเนียมของประเทศ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ อินเดียยังคงยึดหลัก Supremacy of Parliament ที่ให้รัฐสภาเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุด จึงกำหนดจู่โจมโยงระหว่างฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติไว้เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ที่นายกรัฐมนตรีจะต้องมีเสียงสนับสนุนอันเป็นเสียงข้างมากในสภา และบรรดาเหล่ารัฐมนตรีทั้งหลายจะต้องมีที่มาจากประชาชน กล่าวคือ จะต้องเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย

นอกจากนี้ ในการทำงานของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีในส่วนที่เป็นการให้คำแนะนำแก่ประธานาธิบดีนั้นเป็นการทำงานที่เป็นอิสระ และไม่อยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลใดๆ

อำนาจตุลาการ

รัฐธรรมนูญบัญญัติถึงองค์กรตุลาการในระดับสหภาพไว้ในมาตรา 124-147 ซึ่งกำหนดให้มีศาลสูงสุดหรือศาลฎีกาศาลหนึ่งในประเทศ (Supreme Court) ประกอบด้วยประธานศาลฎีกาหนึ่งคน และผู้พิพากษาศาลฎีกาอีกไม่เกินเจ็ดคน อำนาจในการแต่งตั้งประธานศาลฎีกาและผู้พิพากษาในศาลฎีกาเป็นของประธานาธิบดี ซึ่งโดยปกติจะต้องปรึกษา

¹² Article 74 (1) There shall be a Council of Ministers with the Prime Minister at the head to aid and advise the President who shall, in the exercise of his functions, act in accordance with such advice.

¹³ Article 75 (5) A Minister who for any period of six consecutive months is not a member of either House of Parliament shall at the expiration of that period cease to be a Minister.

กับประธานศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลฎีกา และผู้พิพากษาศาลสูง ตามที่เห็นสมควร แต่ในการแต่งตั้งผู้พิพากษาศาลฎีกานอกจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานาธิบดีต้องปรึกษากับประธานศาลฎีกาทุกครั้ง

ผู้ที่อาจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาในศาลฎีกาต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้¹⁴

1. เป็นชาวอินเดีย และ
 2. เป็นผู้พิพากษาในศาลสูงเดียวกันหรือหลายศาลเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี
- หรือ
3. เป็นทนายความในศาลสูงมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ
 4. เป็นนักกฎหมายซึ่งประธานาธิบดีเห็นว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาลฎีกานี้มีสถานะเป็นทั้งศาลชั้นต้นและศาลพิจารณาอุทธรณ์ ที่ว่าเป็นศาลชั้นต้น หมายถึง ในส่วนอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นการพิพาทระหว่างมลรัฐหรือข้อพิพาทในเรื่องความเป็นสหภาพ ส่วนที่ว่าเป็นศาลพิจารณาอุทธรณ์หมายความว่า อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลสูงแห่งมลรัฐ (High Court) นอกจากนี้ศาลฎีกายังเป็นศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญด้วย

บทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ บัญญัติหลักประกันให้แก่องค์กรตุลาการที่จะดำรงตนไว้อย่างมาก เช่น การกำหนดให้หลักการเรื่องเงินเดือนผู้พิพากษาไว้ในรัฐธรรมนูญที่จะต้องมาจาก Consolidated Fund กลุ่มผู้พิพากษานี้เป็นนักกฎหมายเท่านั้น และค่อนข้างจะเป็นอิสระจากอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ จุดเชื่อมโยงที่เห็นได้ชัดว่ามีการตรวจสอบจากฝ่ายนิติบัญญัติคือ การถอดถอนผู้พิพากษาศาลฎีกา ตามรัฐธรรมนูญกำหนดประธานาธิบดีสามารถถอดถอนผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ หากสมาชิกจำนวนสองในสามของรัฐสภามีมติว่าผู้พิพากษานั้นมีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือไร้สมรรถภาพ (on the ground of proved misbehaviour or incapacity)¹⁵

ศาลฎีกาอินเดีย (รวมทั้งศาลสูงของมลรัฐ) มีอำนาจตรวจสอบการกระทำทางปกครอง โดยอาศัยอำนาจที่จะออกหมายจำพวก Certiorari Mandamus Prohibita เช่นเดียวกับศาลอังกฤษ อันเป็นระบบการตรวจสอบแบบ Judicial Review

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือ ในขณะที่ผู้พิพากษาอินเดียมีที่มาที่ใกล้เคียงกับผู้พิพากษาอังกฤษที่ได้รับการแต่งตั้งจากกลุ่มนักวิชาชีพ ซึ่งต่างจากระบบศาลของสหรัฐอเมริกาที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารมีส่วนร่วมในการแต่งตั้ง แต่ผู้พิพากษาอินเดียกลับได้รับมอบให้ทำหน้าที่สำคัญคือการวินิจฉัยในเรื่องกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ และการตรวจสอบการกระทำทางปกครอง ซึ่งในส่วนแรกเป็นอำนาจหน้าที่ที่ผู้พิพากษาอังกฤษเองไม่มี แต่เป็นอำนาจของศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาที่มีพื้นฐานจากทฤษฎีการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) ซึ่ง

¹⁴ มาตรา 124 (3)

¹⁵ มาตรา 124 (4)

หลักการในเรื่องนี้อาจจะเป็นเรื่องที่แปลกสำหรับประเทศอื่นที่อาจต้องการเห็นการตรวจสอบองค์กรตุลาการเพื่อมิให้มีประเทศมีสภาพที่ปกครองโดยผู้พิพากษา (Government by Judges) แต่จากประสบการณ์ของประเทศอินเดียสามารถมองเห็นได้เช่นกันว่า การตรวจสอบสามารถทำได้ในลักษณะการถ่วงดุลย์อำนาจ กล่าวคือ ในประเทศอินเดียไม่มีปัญหาในเรื่องคำวินิจฉัยของศาลฎีกาทำให้เกิดปัญหาในสังคม เพราะอำนาจในการออกกฎหมายยังอยู่ในฝ่ายนิติบัญญัติ และไม่ว่าเมื่อใดที่ศาลฎีกาพิพากษาไปในทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร ก็จะมีการแก้ไขกฎหมาย ซึ่งรวมไปถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในช่วงเวลาไม่กี่สิบปี อินเดียมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายครั้ง จุดนี้อาจเป็นจุดดีที่ทำให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่เป็นเรื่องที่ยากจนดูเหมือนกับการแก้ไขในสิ่งที่เป็นไปได้

3. องค์กรตรวจสอบฝ่ายบริหาร

การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารนี้ นอกเหนือจากการถูกควบคุมโดยรัฐสภาแล้ว องค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบ (Review) คือ ศาลฎีกาและศาลสูงของมลรัฐนั่นเอง

ระบบการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารของอินเดียมีความคล้ายคลึงกับระบบของอังกฤษ ที่ให้อำนาจแก่ศาลเข้าไปตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายบริหาร อำนาจศาลอินเดียที่จะเข้าไปตรวจสอบก็เช่นเดียวกับศาลอังกฤษที่ใช้อำนาจในการออกหมายจำพวก Certiorari Mandamus และอื่นๆ

การฟ้องคดีปกครอง จะเริ่มที่ศาลสูง (High Court) ของแต่ละมลรัฐ และสามารถอุทธรณ์มาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้

รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดหลักการอื่นไว้ชัดเจนในการตรวจสอบฝ่ายบริหาร แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่า ในระบบ Supremacy of Parliament ย่อมไม่ห้ามรัฐสภาที่จะออกกฎหมายควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารได้ และไม่ห้ามฝ่ายบริหารที่จะสร้างกลไกตรวจสอบการกระทำของตนเองด้วย

4. กระบวนการเลือกตั้ง

1. องค์กรควบคุมการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญอินเดียมีบทบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนว่า องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับตรวจสอบ และควบคุมการเลือกตั้งในการเลือกตั้งระดับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งมลรัฐ การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา การเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี คือ คณะกรรมการเลือกตั้ง (The Election Commission) ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าคณะกรรมการเลือกตั้งหนึ่งคน และกรรมการเลือกตั้งตามจำนวนที่ประธานาธิบดีกำหนด

ตำแหน่งหัวหน้าคณะกรรมการเลือกตั้งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญมาก บุคคลผู้อาจจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนี้ต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับบุคคลที่อาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาได้ นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังได้บัญญัติให้หลักประกันแก่หัวหน้าคณะกรรมการเลือกตั้งไว้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพื่อประกันความเป็นอิสระและความเป็นกลางของบุคคลผู้นี้ไว้ด้วย หลักประกันที่สำคัญได้แก่ ความมั่นคงในตำแหน่ง และเงินเดือน

หัวหน้าคณะกรรมการเลือกตั้งและกรรมการเลือกตั้งได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ประธานาธิบดีอาจแต่งตั้งกรรมการเลือกตั้งภาคเพื่อดำเนินการกำกับกับการเลือกตั้งด้วยก็ได้

คณะกรรมการเลือกตั้งสามารถใช้บุคลากรขององค์กรฝ่ายบริหารในการดำเนินการเลือกตั้ง ทั้งนี้เพื่อทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งในทางปฏิบัติจะส่งคนไปสำรวจตามบ้านและเปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมาแสดงตนเพื่อลงทะเบียนไว้อีกด้วย รวมไปถึงการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งด้วย

2. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญอินเดีย มาตรา 326 กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ว่า ต้องเป็นชาวอินเดียผู้มีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และต้องไม่เป็นผู้ถูกต้องห้ามมิให้ลงคะแนน เนื่องจากเหตุที่ไม่ได้มีภูมิลำเนาในเขต วิกลจริต เป็นอาชญากร หรือประพฤติทุจริตหรือผิดกฎหมาย¹⁶

3. วิธีการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญอินเดียไม่ได้กำหนดรายละเอียดวิธีการเลือกตั้งโดยทั่วไปไว้เท่าใดนัก แต่กำหนดให้เป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะไปออกกฎหมายกำหนดแนวทางและวิธีการในการดำเนินการเลือกตั้งเอง¹⁷ และกฎหมายในเรื่องการเลือกตั้งเหล่านี้จะไม่ตกอยู่ภายใต้การตรวจสอบของศาลแต่อย่างใด¹⁸

วิธีการเลือกตั้งที่ได้รับการบัญญัติไว้ชัดเจนตามรัฐธรรมนูญคงมีเพียงการเลือกตั้งประธานาธิบดีและรองประธานาธิบดี ที่ต้องบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นนี้คงเนื่องมาจากว่าตำแหน่งทั้งสองที่ศักดิ์ฐานะเป็นประมุขของประเทศ จึงต้องมีบทบัญญัติในเรื่องการเลือกตั้งไว้ให้ชัดเจนเพื่อตัดปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 55 และ 66 ที่กำหนดแนว

¹⁶ Article 326 The election to the House of the People and to the Legislative Assembly of every State shall be on the basis of adult suffrage; that is to say, every person who is a citizen of India and who is not less than eighteen years of age on such date as may be fixed in that behalf by or under any law made by the appropriate Legislature and is not otherwise disqualified under this constitution or any law made by the appropriate Legislature on the ground of non-residence, unsoundness of mind, crime or corrupt or illegal practice, shall be entitled to be registered as a voter at any such election.

¹⁷ มาตรา 327 และ 328

¹⁸ มาตรา 329

ทางในการคำนวณเสียงของผู้แทนในคณะกรรมการเลือกตั้งประธานาธิบดีแต่ละคน และการเลือกตั้งใช้ระบบ a single transferrable vote

ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอินเดียใช้ระบบในหนึ่งเขตเลือกตั้ง มีผู้แทนราษฎรได้หนึ่งคน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนได้เพียงคะแนนเดียว

บทสรุป

รัฐธรรมนูญอินเดียมีส่วนที่น่าสนใจสำหรับการยกร่างรัฐธรรมนูญไทยในหลายประเด็น และโดยสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอเชียอย่างมากเช่นเดียวกับประเทศไทย ยิ่งทำให้หลักการในรัฐธรรมนูญอินเดียในหลายส่วนน่าจะเหมาะที่จะนำมาไว้ในรัฐธรรมนูญไทย เช่น การที่รัฐธรรมนูญต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกลไกตามรัฐธรรมนูญได้มากที่สุด เพื่อที่จะทำให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายของประชาชนอย่างแท้จริง เป็นต้น ส่วนกลไกการถ่วงดุลย์อำนาจอธิปไตยแบบอินเดียก็มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่สภาองค์กรทางการเมืองยังไม่มีความมั่นคงที่จะอยู่ครบวาระได้ และในข้อที่รัฐธรรมนูญอินเดียพยายามไม่บัญญัติถึงการทำงานของรัฐสภา รัฐบาล จนละเอียดเกินไปแต่ให้ไปกำหนดในกฎหมายลำดับรองก็น่าจะเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการร่างรัฐธรรมนูญเช่นกัน

นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ

ตำแหน่งปัจจุบัน : ผู้พิพากษาประจำกระทรวง
ทำงานในตำแหน่งรองเลขาธิการส่งเสริม -
งานตุลาการ
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ

การศึกษา - นิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- LL.B. (Honours) , University College of
Wales, United Kingdom
- เนติบัณฑิตไทย
- Barrister - at- law, of Gray's Inn, United
Kingdom

ผลงานทางวิชาการหรือผลงานวิจัย

- บรรณาธิการวารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาจารย์พิเศษในระดับปริญญาตรีและ
ปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ และคณะพาณิชย-
ศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อาจารย์พิเศษในระดับปริญญาโท
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

